

ELS SET SALMS PENITENCIALS PRIMERA EDICIÓ

(Març o abril de 1517)

WA 1:(154)158–220

INTRODUCCIÓ

La primera obra original que Luther va enviar a imprimir fou una explicació dels anomenats set salms penitencials escrita en llengua popular, ço és, en alemany, de títol: *Els set salms penitencials, amb una interpretació en alemany segons el sentit literal, principalment centrat en la gràcia de Crist i de Déu, junt amb el veritable coneixement d'un mateix* (*Die sieben Bußpsalmen mit deutscher Auslegung, nach dem schriftlichen Sinne, zu Christi und Gottes Gnaden, neben sein selbst wahren Erkenntniß, gründlich gerichtet*, que sortí de la impremta del *chalcographus* J. Rhau-Grunenberg de Wittenberg, la primavera de 1517). Hi va haver una segona edició l'any 1518 i dues més el 1519. El fet que l'escrigués en alemany és significatiu, puix que presagia la figura del futur reformador i l'home del poble, compromès amb el benestar espiritual dels seus compatriotes. Des de la vessant teològica, tenim un «*petit livre d'édification*» (Strohl 1962: 238), continuador d'una llarga tradició que es remuntava a Cassiodor, qui, al'*Expositio in Psalterium*, fou el primer a designar aquests salms com a penitencials i presentar-los junts en un grup de set (cf. PL 70, 60a). Amb posterioritat, el pontífex Innocenci III (1198–1216) ordenà que es resessin cada dia, agenollats, durant el temps de Quaresma per tal de combatre els set pecats capitals.

Feia molt de temps que Luther meditava i treballava sobre el Salteri. Per un cantó, cal recordar que els salms, particularment els salms penitencials, eren molt presents en la vida monàstica i es resaven sovint durant les rutines diàries dels monjos dins el cenobi (la salmòdia es repetia en l'anomenada «Litúrgia de les Hores»). Per això Luther els coneixia prou bé i, en les seves profundes crisis de consciència, havien estat una inexhaurible font d'alleujament i consol. Per un altre, cal fer notar també que, entre 1513–15, el Doctor va dictar el seu curs sobre el Salteri (*Dictata super Psalterium*), on ja apareix de manera clara la seva particular exegesi *literal-profètica*: el sentit del text veterotestamentari sempre cal que s'interpreti en clau cristològica (Crist és el *sensus principalis* de tota l'Escriptura). A més, hi copsem alguns punts de l'anomenada teologia de la humilitat, en tant que propugna que l'home ha de reconèixer humilment els seus pecats i acceptar que la seva salvació depèn per complet de Déu, no pas de les seves pròpies forces naturals o mèrits.

Per tant, *Els set salms penitencials* són, en gran part, el fruit de la feina que Luther havia dut a terme sobre el text del Salteri en els *Dictata*. Aquí, però, el Doctor de teologia tenia clar que no s'adreçava als erudits o als seus estudiants de la universitat, sinó al poble, com ell mateix declara a Christoph Scheurl el 6 de maig de 1517: «no als delicadíssims i refinadíssims esperits de Nuremberg, sinó (com molt bé saps) als rudes saxons, per als qui tota eloqüència és poca a l'hora de donar-los mastegada i païda la instrucció cristiana»¹. Per això, l'obra segueix, pel que fa al llenguatge, la traça de l'anònim *Eyn Theologia deutsch* que, com hem vist, havia fet editar pocs mesos abans amb un pròleg seu. La influència d'aquesta obra no fou pas menor en l'evolució teològica del Doctor, l'experiència de fe del qual s'esqueia molt bé amb el misticisme de regust taulerià:

1. WABr 1:93.6–8 (n. 38).

l'home s'havia d'abandonar per complet a Déu (*Gelassenheit*), per tal que Déu hi actués i fes la seva obra.

Així doncs, en molts passatges d'aquest escrit podem albirar que Luther parla en primera persona de la seva experiència personal, de les angoixes i patiments interiors (*Anfechtungen*) viscuts a la cel·la del monestir, abans que veiés com se l'obrien les portes del Paradís quan va començar «*a entendre la justícia de Déu com una justícia per la qual el just viu com per un do de Déu, és a dir, per la fe*»². Aquest escrit, doncs, és posterior a la seva experiència de la torre i en bastants aspectes és ja plenament reformador. El seu objectiu és oferir una exposició planera del nou concepte de penediment i justificació. Luther veu el pecat no només com una mera acció individual, sinó com un estat que abraça tota l'existència de l'home, que ha heretat d'Adam i del qual no pot deslliurar-se'n. Per tot això n'hi ha que amb prou raó el consideren «*l'autèntic compendi de la seva primera teologia*» (Bayer 1971: 144).

Luther també es va esforçar per oferir un traducció rigorosa de l'Escriptura i, encara que se sentia prou satisfet amb el resultat final («*psalmi translati a me et explanati vernacula si nulli placerent, mihi optime placerent*»), envià al seu amic Johannes Lang, expert en llengua hebrea, el manuscrit del seu comentari perquè revisés la seva versió o, com li digué per carta amb un cert sentit de l'humor: «*ut absolvas eos* (sc. *psalmi*), *quos misi ad te*»³. Al prefaci, el jove professor diu que va fer servir per a la seva traducció, a més de la *Vulgata* i la versió de sant Jeroni (*Psalterium juxta Hebraeos*), la *Septena* de Johannes Reuchlin. Amb aquest nom Luther es referia a l'obra: *Septem psalmi pœnitentiales hebraici cum grammaticali tralatione latina* (Tübingen, 1512), on l'eximi hebraïsta incloïa la

2. WA 54:186.5–7.

3. WABr 1:90.12–14, (n. 35, 1 de març, 1517).

traducció llatina dels salms, així com també alguns apunts gramaticals al text original hebreu. A banda d'això, en aquest mateix prefaci, l'autor avisa que alguns lectors podien trobar la seva explicació *nova* i, en conseqüència, podria no agradar-los-hi. Tal vegada pel fet que pensava que estava donant un nou enfocament a la relació Home-Déu, en el qual aquest passava de ser un jutge sever a ser un pare benigne que no tenia en compte els pecats d'aquell, sinó que més aviat volia justificar-lo i perdonar-lo.

Com ja hem dit dessús, la impressió d'aquest comentari bíblic tingué lloc a la primavera de 1517: es va encetar al març i es va completar, com a molt tard, a l'abril, donat que a principis de maig ja es coneixia a Nuremberg. Els salms de l'agostí tingueren èxit àdhuc allà on ell no ho pretenia, és a saber, entre els entesos i erudits. Així, per exemple, sabem per les cartes d'aquells mesos, que Johann von Staupitz, vicari general del seu orde, els va recomanar entre els seus companys a Nuremberg tant bon punt van aparèixer publicats. El seu efecte més profund, però, es produí entre aquells a qui anaven expressament adreçats: el poble pla, assedegat de consol. Les vendes van anar tan bé que, fins i tot abans que se n'acabés la impressió, els primers quadernets es tornaven a imprimir de nou! Per això, no és gens estrany que en tingués fins a nou edicions els anys posteriors: Leipzig (1518, 1519, 1520), Estrasburg (1519), Erfurt (1524), etc.

El 1525, el mateix Luther en va escriure una nova versió, tot reconeixent que en l'edició de 1517 no va encertar «*sovint el sentit del text*», fet que li obligava a oferir una nova edició «*millorada i basada amb més precisió en els textos correctes*». La nostra traducció parteix del text original en alemany fixat per l'edició Weimar. Però, per a la traducció del text dels set salms penitencials, hem fet servir també la traducció catalana medieval de Joan Romeu del *Commentarium in septem psalmos poenitentiales* d'Innocenci III, en l'edició del prof. Sadurní Martí i Castellà (tesi doctoral, 1998).

ELS SET SALMS PENITENCIALS

PRIMERA EDICIÓ⁴

(1517)

A TOTS ELS BENAURATS MEMBRES DE CRIST
QUE LLEGEIXIN AQUEST PETIT LLIBRE.

WA
158

Gràcia i pau de Déu!

Estimats amics de Crist, per tal que ningú no s'estranyi del text d'aquests set salms, s'ha de saber que, a fi d'oferir una comprensió més clara de la traducció ordinària⁵, he seguit en alguns versicles la traducció de sant Jeroni⁶, i a més d'això, també m'ha servit d'ajuda la traducció hebrea dita la *Septena*⁷, del Dr. Johannes Reuchlin⁸.

Però, tot i que les glosses i l'explicació poden ser tal vegada considerades com a noves per algunes persones, o àdhuc que no s'ajusten al sentit de l'Escriptura⁹, tanmateix, no em va semblar escaient

4. *Die sieben Bußpsalmen. Erste Bearbeitung 1517.*

5. La *Vulgata*, és a dir, la versió llatina de la Bíblia feta per Jeroni d'Estridó.

6. *Psalterium juxta hebraeos*, traducció no inclosa dins la *Vulgata*.

7. *Septem psalmi poenitentiales hebraici...* (vid. *supra*, p. 87).

8. Johannes Reuchlin (1455, Pforzheim–1522, Stuttgart). Humanista, de sòlida formació acadèmica, estudià a Tübingen, Friburg, Basilea, Orleans i Poitiers. Va viatjar diverses vegades per Itàlia i va ocupar diferents càrrecs polítics i diplomàtics a la cort de Würtemberg i de l'Imperi. Se'l considera l'introduïdor dels estudis hebraics a Alemanya.

9. Més que literal, Luther fa aquí una interpretació tropològica (sc. exegesi moral), centrada en la doctrina del pecat i de la gràcia (cf. Süß 1967: 369). Així doncs, en contrast amb els teòlegs de l'època, el Doctor insistirà en els punts forts de la seva teologia de la humilitat, amb manlleus presos de la mística alemanya.

creure que els cristians estiguessin tan avall, o dubtar que Crist no estigués tan a prop d'ells, com per no poder dir-los com han de jutjar tot això. Demano, però, que la meva audàcia a l'hora d'explicar els salms, i de fer-lo excepcionalment en alemany, sigui jutjada lliurement per cadascú segons la seva pròpia discreció, no per a la meva ni per a la teva, sinó per a la llaor i la glòria infinita de Déu. Amén.

F. Martí Luder¹⁰, agustí
a Wittenberg,
1517.

10. Com ja havíem vist en la signatura del prefaci a la *Teologia Germànica*, l'autèntic nom del reformador, segons consta al registre d'admissió i entrada de la Universitat d'Erfurt, era Martin Ludher, oriünd de la vila de Mansfeld (de fet, hi llegim: *Martinus Ludher ex Mansfelt*). Cal saber, però, que Luder no és una paraula que soni bé a les orelles d'un alemany, ni des del punt de vista fonètic ni semàntic, car, depenent del context en què s'utilitzi pot significar «persona vil, brètol» o «carronya». Serà a partir de la tardor de 1517, quan el wittenberguès decidirà modificar la grafia del seu cognom. En efecte, a partir d'aquell moment, seguint el costum dels humanistes de l'època (que molt sovint optaven per canviar els seus noms per dotar-los de reminiscències clàssiques), el Doctor va hel·lenitzar el seu cognom de Luder o Ludher a Luther, una forma abreujada del mot *eleutherius* (del grec Ἐλευθέριος), que vol dir «home lliure» o bé «alliberador». Aquesta alteració també pretenia transmetre a la resta de persones la seva pròpia experiència religiosa: així el cognom Luther, l'home lliure, reflectia clarament la seva comprensió de la justificació per la sola fe en Crist, en el ben entès d'una fe que allibera als creients i converteix en *homes lliures* als cristians renascuts. Per això, creiem que és summament important respectar l'etimologia i mantenir en català aquesta «h» intercalada en el seu cognom, de manera que a la nostra obra sempre escriurem Martí Luther per referir-nos al reformador alemany.

EL PRIMER SALM PENITENCIAL

de nombre el sisè

1. Oh Déu, en la teva ira no em castiguis
i en la teva furor no em reprenguis.
2. Oh Déu, tingues pietat de mi, car sense forces soc.
Sana'm, car contorbats són tots els meus ossos,
3. I la mia ànima és molt afligida,
però, oh Déu, fins quan?
4. Oh Déu, gira't a mi i deslliura la mia ànima,
salva'm per la teva misericòrdia.
5. Car en la mort no hi ha ningú que es recordi de tu,
però a l'infern, ¿qui et donarà llaors i gràcies?
6. Soc afligit en el meu gemec, rentaré el meu llit
totes les nits i amb les meves llàgrimes el meu jaç regaré.
7. El meu rostre és tot desfigurat per la fúria,
envellit soc entre tots aquells que són mos enemics.
8. Aparteu-vos de mi tots aquells de vosaltres que no obreu el bé,
perquè Déu ha escoltat el clam del meu plor.
9. Déu ha escoltat la meva pregària,
Déu ha acceptat la meva oració.
10. Ah! Hagin vergonya i siguin molt torbats tots mos enemics,
que tornin enrere i hagin vergonya molt i vaçosament.

WA
159

Per tal d'explicar aquest Salm, cal que parem esment en algunes petites qüestions.

Primer: En tot patiment i temptació l'home abans de res ha de córrer cap a Déu, i, encara que aquestes coses provinguin del diable o dels homes, cal que les reconegui i les accepti com a enviades per Déu. Això és el que fa aquí el profeta, que en aquest Salm esmenta els seus enemics. Però, de primer antuvi, corre cap a Déu i accepta l'hostilitat dels seus enemics, no com si provingués d'ells, sinó de Déu, car és així com s'aprèn a ser pacient i temorós de Déu. Aquell, però, que mira l'home i no accepta que [el seu patiment] prové de Déu, es torna impacient i menyspreador de Déu, etc.

Segon: Déu castiga de dues maneres. D'una part, en la seva misericòrdia, com un pare benigne, i per un temps; d'una altra, en la seva ira, com un jutge sever, i per l'eternitat. Així és que, quan Déu escomet l'home, com que la naturalesa és tan feble i temorega, no sap si l'escomet amb ira o amb misericòrdia, i, per la feredat que li fa aquesta ira, crida: «Oh Déu meu, no em castiguis en la teva ira», fes que sigui en la teva misericòrdia i temporalment, sigues un pare i no pas un jutge, com exclama també sant Agustí: «Oh Déu meu, crema aquí, trinxa aquí, colpeja aquí, mes tingues cura de nosaltres allà»¹¹. Així implora aquí [el salmista], no és que vulgui quedar del tot impune, ja què això no seria pas un bon senyal, sinó que vol ser castigat com un fill ho és pel seu pare. Que aquestes paraules, però, siguin pronunciades per un pecador, o millor dit, per Crist en nom del pecador, resulta del fet que s'hi esmenta el càstig, perquè el càstig de Déu no s'envia a causa de la justícia. Per això, tots els sants i els cristians han de reconèixer-se pecadors i témer el judici de Déu. De fet, aquest Salm es refereix a tothom sense cap excepció. Per tant: Ai de tots aquells que no són atemorits, que no senten el seu pecat

11. *Hic ure, hic seca, hic non parcas, ut in aeternum parcas*, pregària atribuïda des d'antic a sant Agustí, encara que no hi és a cap de les seves obres conservades. A diferència del bisbe d'Hipona, el jove frare agustinià creia que tothom era sota el judici del pecat.

i van, *segurs de si mateixos, a l'encontre del terrible judici de Déu*, davant el qual cap obra bona no podrà ser suficient!

2. *Tingues pietat de mi...*

Això significa: Manifesta'm la teva gràcia, a fi que, en l'angoixa i el temor, no pereixi o em desanimi.

Sana'm,...

És a dir: Fes-me fort, dona'm el teu auxili en aquesta misèria.

...car contorbats són tots els meus ossos,...

Això vol dir: Tota la meua força i poder sucumbeixen davant el terror del teu càstig. Per això, donat que la meua força m'abandona, dona'm la teua força. I aquí cal assenyalar que aquest Salm, i altres de semblants, mai no s'entendran o es resaran amb prou convicció, si l'home no té ben present la sotragada que es produeix en el moment del traspàs i del darrer viatge. I benaurats aquells que experimenten això en vida, car el crepuscle li arriba a tothom. Així doncs, quan l'home es troba en aquest estat de defalliment i resta anihilat en totes les seves forces, obres i en tot el seu ésser, de manera que ja no és més que un miser pecador, condemnat i abandonat, és llavors que venen l'ajuda i la força divines. Així ho podem llegir al llibre de **Job 11[17]**: «Quan creguis que has estat engolit, només aleshores sorgiràs brillant com l'estrella del jorn».

3. *...i la mia ànima és molt afligida,...*

Perquè la força i la consolació de Déu no s'atorguen a ningú, si hom no les implora des del fons del seu cor. Però ningú no suplica amb tot el cor si abans no ha estat profundament espantat i abandonat, perquè no sap què li manca i, durant aquest temps, troba la seva seguretat en la força d'altri i en el consol que li ve de si mateix o de les criatures. Per això, per poder dispensar la seva força i la seva

consolació, i comunicar-nos-les, Déu ens retira qualsevol altre consol i poder, sumeix l'ànima en una aflicció íntima, fent que desitgi a plena veu la consolació que ell atorga. I així tots els càstigs divins van encaminats a obtenir, de manera ben amistosa, una benaurada consolació, malgrat que els ignorants obstaculitzen que això els hi passi i, per culpa dels seus cors flonjos i porucs, capgiren tot el que Déu fa, donat que no saben que, sota la ira i el càstig, Déu oculta i atorga la seva bondat i amistat.

...però, oh Déu, fins quan?

WA
161

A tots aquells que pateixen, el temps se'ls fa llarg. I, per contra, se'ls fa d'allò més curt a aquells que estan alegres. Però en particular se'ls fa infinitament llarg als que experimenten aquest dolor interior de l'ànima, que se senten abandonats i deixats de la mà de Déu. Per això, s'acostuma a dir que una hora de purgatori és més amarga que mil anys de pena física en aquest segle. Així que no hi ha pitjor patiment que l'intens patiment de la consciència, fet que es produeix quan Déu se n'aparta, és a dir, quan desapareix la veritat, la justícia, la saviesa, etc., i només hi roman pecat, tenebres, misèria i dissort. Això no és més que una gota o bestreta de les penes infernals i de la condemnaió eterna. Per això aquest patiment travessa tots els ossos, forces, humors, medul·les i qualsevulla altra cosa que hi ha en l'home.

4. Oh Déu, gira't a mi i deslliura la mia ànima...

L'allunyament [per part] de Déu: això significa una renúncia i un abandonament interior. D'aquí sorgeix un horrible esglai, que hom sent com el principi de la condemnaió. Així es diu al **Salm 29 [30,7]**: «Quan tu vas apartar el teu rostre de mi, em vaig espantar». Però, en canvi, quan Déu torna és un consol interior i suposa ser mantingut en joiosa esperança. Per això [el salmista] diu: «Rescata

la mia ànima», que és com si digués: «La meua ànima s'ha ben enfonçada a l'abisme i està condemnada, treu-la o emporta-te-la fora d'allà».

...salva'm o sana'm.

Perquè aquesta és la malaltia més gran i profunda de l'ànima¹², per la qual desapareixeria per sempre si romangués en aquest estat.

...per la teua misericòrdia.

No per la dignitat dels meus mèrits, sinó per la teua misericòrdia, per tal que aquesta sigui celebrada, estimada i lloada, perquè tu també l'envies en ajuda dels indignes. En efecte, aquell a qui Déu ajudés segons els seus mèrits, vindria a ser honorat i exalçat més justament que la misericòrdia de Déu, fet que seria una gran ignomínia. Així doncs, per tal que la misericòrdia de Déu sigui glorificada, cal que tot el mèrit i la dignitat s'esvaeixin; i això és el que fa aquesta temptació¹³.

5. Car en la mort no hi ha ningú que es recordi de tu...

Això significa: Els morts no lloen ni celebren la teua misericòrdia, sinó únicament els vius. Així es diu al **Salm 113 [115,17-18]**: «Els morts no et lloaran i tampoc cap d'aquells que baixen a l'infern, sinó nosaltres, els vius, som els que beneïm Déu, ara i per sempre». Per això [el salmista] no parla aquí de la mort física, sinó més aviat de la mort espiritual, de la mort de l'ànima. Perquè el pecat és la mort de l'ànima, però la pena és el seu infern. Qualsevol persona que es trobi en aquest estat de desolació experimenta aquestes dues coses: el pecat i el càstig pel pecat. Per això [el salmista] diu: «No em deixis en la mort i en l'infern, sinó ans al contrari, fes-me reviure

12. El patiment que sent l'home davant l'absència del Déu benèvol.

13. L'obra aliena de Déu que porta l'home a un estat de desesperació.

WA
162

segons la teva misericòrdia mitjançant la teva gràcia, i allibera'm de l'infern per mitjà del teu consol¹⁴». Per això aquest verset ens dona a entendre que aquest patiment és una porta i una entrada al pecat i al càstig eterns, o sigui, a la mort i a l'infern, com digué el rei Ezequies [Is 38,10]: «Jo vaig dir amb gran esgarrifor: A la meitat dels meus dies me'n vaig als portals de l'infern», és a dir, quan creia que estava en els millors anys de la meua vida.

...però a l'infern ¿qui et donarà llaors i gràcies?

Per això vaig dir: «Per la teva misericòrdia». Perquè l'infern, on no hi ha la teva compassió, no et lloa, sinó que et detesta i més aviat blasfema la teva justícia i veritat. Aquest és el pensament més noble que tenen els sants en els seus patiments, pel qual també són preservats. Sense aquest sentiment, serien en tots els aspectes iguals als condemnats, com es diu més avall, en el darrer Salm penitencial [Sl 143,9]: «No amaguis el teu rostre de mi, no vingui a ser jo com els qui davallen a l'infern». La diferència, però, és que els sants conserven un sentiment favorable¹⁵ a Déu, així que no els amoïna tant ser condemnats com perdre el favor, la lloança i l'honor de Déu. En efecte, [el salmista] no diu que a l'infern no hi hagi alegria i plaer, sinó que no hi ha lloança ni honor. Per això parla aquí del fet que ningú a l'infern sent cap estima per Déu i que, si ell hagués d'anar-hi, automàticament passaria a ser semblant als condemnats que han perdut el favor de Déu, cosa que li seria més adversa i dolorosa que qualsevol pena. Per això està escrit al Càntic dels Càntics [8,6] que «l'amor de Déu és fort com la mort i ferm com l'infern», atès que roman fins i tot enmig dels turments de la mort i de l'infern. Així

14. *Trost* (l'ajut consolatori de Déu), aquí sinònim de «redempció».

15. *Gunst* (favor, gràcia o simpatia). Per al wittenberguès es tracta de l'amor de l'home envers Déu. Car allò que salva l'home de la mort espiritual és pensar que conserva el favor de Déu àdhuc en els patiments interns més esgarriposos.

parla també Déu per boca del profeta **Isaïes 48[9]**: «T'embridaré amb la meua lloança perquè no pereixis». Això significa: «Al bell mig del teu patiment, introduiré al teu cor un sentiment favorable cap a mi, amb el qual tu seràs embridat i salvat». La manca d'aquest sentiment farà que tots els altres morin enmig del seu patiment. El mateix diu també al **Salm 17 [18,3]**: «Invocaré Déu amb lloances, i així seré salvat». Així doncs, hem de vèncer el patiment, la mort i també l'infern. Però no els vencerem pas fugint o sent impacients, sinó amb aquest sentiment favorable, amb la voluntat i amb l'amor que conservem al nostre interior envers Déu. Aquestes són paraules molt dures per al vell Adam, sobretot si encara està fresc i verd, ja que no li són de profit.

6. *Soc afligit en el meu gemec...*

És a dir: Gemego tant i amb tanta força que àdhuc els gemecs han estat mon treball. La meua vida s'ha tornat amarga i carregosa, puix no és res més que un gemec. Segons la parla de la gent, també es diu: M'he cansat o estic fatigat de córrer, de batre, etc. Per consegüent, en aquest cas també: Estic cansat de gemegar, no paro de gemegar. ¿Què pretén, doncs, aquest verset? Cal fer notar que aquí es defineix i es representa el que és una vida justa. Així, en aquesta prova, aprenem que una vida justa no consisteix, com creien els jueus, en fer moltes obres, cosa que es comença a criticar des d'aquest moment fins al final del Salm, sinó que consisteix tot just en la crucifixió i mortificació de l'home vell, de manera que el capteniment de l'home exterior, ja sigui segons el món o sigui **segons la santedat fingida, ha de ser anorreat i només** ha de romandre el que diu Crist **[Mt 5,4; 6]**: «Feliços els qui ploren, [...] els qui tenen fam i set de justícia», puix aquesta vida no ha de ser altra cosa que odiar l'home vell, i cercar i delejar la vida de l'home nou. Cal entendre-ho, doncs, així: Ara veig que el món, i tot el que és de carn i ossos, és una cosa

WA
163

perniciosa i vana en les seves rialles, les seves alegries, riqueses, en el seu afany de poder, d'honors i d'altres coses semblants. Car el món no experimenta el que jo he experimentat, així que la gent considera que la vida és bona, però ignora el que vindrà després. Per això, és preferible plorar, plànyer-se i gemegar que no pas riure, estar alegres, cantar i viure sense maldecaps, en pau i tranquil·litat.

...rentaré el meu llit totes les nits...

Així s'expressa en hebreu. Tota la nit deixaré xop el meu llit¹⁶. És a dir: Ploraré tant que deixaré el meu llit negat de llàgrimes, com llegim tot seguit:

...i amb les meves llàgrimes el meu jaç regaré.

Però això no és possible, i ningú no ha sentit dir ni ha llegit mai que tal cosa li hagi succeït a un sant, en el sentit literal de l'expressió. Per tant, aquestes paraules van ser pronunciades en esperit i cal entendre-les també en esperit, és a dir: que la seva ànima està tan virulentament encesa contra el home vell que, si el seu cos ho pogués suportar, desitjaria plorar a llàgrima viva. Per això, en la mesura que depengui d'ell, de la seva voluntat, això és el que passaria. Perquè la voluntat interior és el pes que empeny totes les obres i actes de la vida exterior, i si les despulles mortals poguessin seguir una ànima veritablement contrita i inflamada per la veritat¹⁷, en menys d'una hora es fondria com la neu i s'esvairia. I tot això es diu ara contra el món esbojarrat, com si [el salmista] volgués dir: «Oh vosaltres, fills cecs i desgraciats, vosaltres que esteu tranquils i reposant en un llit ben tou, i que us lliureu als vostres voluptuosos plaers, que viviu en la dissipació més absoluta, ben ficats al llit i ben vestits. En veritat,

16. Lit. «Faré nedar (*natare faciam*) el meu llit», expressió hiperbòlica.

17. Volent dir: *Si el cos arribés al punt de ser com una ànima que experimenta amb tota la seva intensitat el càstig de Déu...*

si la vostra aptitud fos una altra, rentaríeu els vostres llits i els vostres voluptuosos capçals amb les llàgrimes dels vostres ulls, mentre que en l'actualitat dormiu i us hi adeliteu. Oh Déu meu, no són pas llits de felicitat els que serveixen als plaers de la carn! De ben segur que (qui ho pogués fer) ploraria tant sobre aquests llits que nedaria en llàgrimes».

7. El meu rostre és desfigurat per la ira.

Això vol dir: El meu aspecte i tota la forma de vida exterior del meu cos han canviat i s'han transformat davant el món, perquè no en tinc cura i no me n'ocupo. És més: el persegueixo en menar una vida de patiment i angoixa. I això per la ira que **he concebut contra la carn vana, per la ira que he sentit per part de Déu**. El món, però, té cura del seu aspecte [exterior] amb seda, or i menjar sumptuós, com l'home ric de l'Evangeli [cf. Lc 16,19 s.]. Jo, en canvi, he esdevingut pobre i de míser aspecte com Llàtzer per la meua deliberada ira, per tal de fugir de la ira de Déu, de la qual ningú no pot fugir si abans no crucifica el seu Adam, el destrueix i l'anorrea.

WA
164

Envellit soc entre tots aquells que són mos enemics.

Això vol dir: Soc incapaç i inútil als ulls del món, com un ancià. Per això, el món em menysprea per la meua vida, i més encara, em persegueix, perquè li repugna la vida que duc i no vol patir-la. Així que aquesta vida sota la creu no em procura altra cosa que enemics, car tots són els meus enemics. Qui ignori això o no ho cregui, que solament provi de dur una vida justa segons la creu de Crist. Aviat descobrirà que tot el món està en contra seu, que la gent en fa befa i el persegueix com a un foll, un esgarriat, un malvat. Aleshores no podrà evitar que el seu aspecte i la seva manera de viure envelleixin i siguin anorreats, en particular davant els que tenen moltes ínfulas

i fan gala d'un gran esperit¹⁸, els quals sempre tracten d'erigir-se en mestres dels justos, dels que no volen haver de sentir o suportar res que vagi contra la seva presumpció i els seus designis. O sigui, que posseeixen tota la saviesa i justícia, menys aquella que rau en la creu. I al món no hi ha persones que combatin la creu més que ells. Tampoc no hi ha ningú que mortifiqui o reprovi menys que ells la seva tossuderia, la seva arrogància, la seva presumptuositat. Però és més: aquest pervers defecte l'adornen i el reforcen amb l'aparença de les bones obres, les bones intencions i les bones paraules, àdhuc [amb passatges] extrets de les Escriptures, i així, sense temor, segurs de si mateixos i amb impudícia, encalquen els autèntics justos o pretenen erigir-se en els seus mestres. D'aquests, ens en parla ara [el salmista].

8. *Aparteu-vos de mi tots aquells de vosaltres que no feu el bé...*

Que en aquest punt no es parla de qualsevol injust, sinó dels que fan gala d'un gran esperit i una gran santedat i saviesa, ho confirma **Mt 7[22]**, on el Senyor Crist etziba aquest mig verset precisament contra els qui, el dia del Judici universal, diran: «¿Què, Senyor, no hem predicat en el teu nom i van fer molts miracles?», etc. A aitals saberuts i sants, Crist els deixa aquí molt clar que se'ls dirà *operarii iniquitatis*, faedors d'iniquitat o malfactors, ja que no fan el bé com és degut. Aquests són avui dia els veritables enemics de la cristianitat. De fet, ella no ha tingut, ni té, ni tindrà mai altres enemics que aquells que volen tenir raó, i que, a causa de la injustícia, pretenen exterminar els justos, mentre ells s'esforcen al màxim en menar una vida molla, còmoda i honorable, on només hi hagi pau i tranquil·litat, i no pas la creu o les tribulacions. I, **pel que fa als altres pecadors grossers, no se'n distingeixen** més que pel fet que aquells cerquen el seu plaer en les coses carnals, mentre que aquests ho cerquen en els seus propis béns espirituals, la seva saviesa, raó i pietat. Encara més:

WA
165

18. *Hochsinnigen (arrogans, fastuosus) i Grossgeistlichen (justitiarum).*

en el plaer que hi troben, s'enfonsen més profundament i amb més supèrbia del que ho puguin fer els pecadors grossers en la carn.

...perquè Déu ha escoltat el clam del meu plor.

Mentre jeu en les altures i pensen que tenen la raó, no creuen que els que són a baix tinguin cap importància als ulls de Déu. Més aviat pensen que, amb llur capteniment, fan un servei a la causa de Déu i afavoreixen la veritat. I amb aquesta carència de temor i amb aquesta seguretat condemnen i arruïnen tot allò que fan, car sense temor i humilitat ningú no pot ser grat a Déu. Per això [el salmista] diu: «Déu ha decidit això: que li plau escoltar aquells que clamen i es planyen, i no pas aquells que se senten segurs i satisfets de si mateixos. Per tant, una vida bona no rau en obres i aparences externes, sinó en una ànima gemegant i afligida, com està escrit al quart Salm d'aquest recull nostre [SI 51,18]: «El sacrifici que agrada a Déu és una ànima afligida, i tu no rebutges un cor humiliat i contrit»¹⁹. I al Salm 33 [34,19]: «Déu és a prop de tots els que tenen el cor sofrent o afligit». Per aquest motiu els gemecs van davant de les obres, i el patiment depassa qualsevol acció.

9. Déu ha escoltat la meva pregària.

Déu ha acceptat la meva oració.

Aquests versets no designen més que una ànima pobra d'esperit que ja no li queda altra cosa que cridar, suplicar i pregar en una fe ferma, en una esperança forta i en un amor constant. I, per tant, la vida i el caràcter de tot cristià han d'estar basats en què fora de Déu hom no sap ni posseeix res. I també que només es pot arribar a Déu per mitjà de la fe. Per això, aquells que es basen en altres coses, Déu no els escolta, puix que tampoc l'invoken des del fons del seu cor: no són pobres, ni senten cap necessitat d'invocar-lo o de pregar-li;

19. *Vid. infra*, p. 148–149.

estan assadollats i satisfets. I suplicar significa pregar per tal que el mal desaparegui; mentre que implorar és pregar per tal d'atènyer la possessió d'un bé.

10. Ah! Que siguin avergonyits i molt torbats tots mos enemics...

És a dir: Són força nocius i perillosos en la seva complaença i es glorien de si mateixos com si tot estigués ben fet. Però, oh Déu meu, no saben com són d'infeliços! Per això, seria profitós per a ells que tornessin en si mateixos, reflexionessin i s'adonessin com d'infames i míseros són als ulls de Déu, perquè els grans d'esperit i els saberuts no saben fer altra cosa que complaure's de si mateixos, estar segurs, gloriar-se, tenir-se en gran estima, no sentir cap folia, parlar bé, actuar com cal, pensar santament, creure's que són especials respecte els altres i no conèixer gaires que siguin com ells. Aquesta és la més gran ceguesa que hi ha sobre la terra. Com més **creuen en aitals coses i més les estimen o més present les tenen, més desdenyats i més humiliats són davant Déu**. I [el salmista] voldria que reconeguessin això, tot i que siguin els seus enemics. Perquè segurament es farien amics si tornessin en si mateixos i sentissin temor davant Déu. La supèrbia els fa enemics i perseguidors, però la humilitat, és a dir, la vergonya i el temor, els fa ser amics.

WA
166

...que tornin enrere...

Perquè s'han allunyat i apartat prou i massa de Déu per haver cercat el seu propi bé.

...i hagin vergonya molt i vaçosament.

Interiorment, davant els seus propis ulls, perquè ells tenen un elevat concepte de si mateixos. També exteriorment, davant la gent, si això fos necessari per tal d'aprofundir en la vergonya interior. Per altra banda, la vergonya exterior sola, sense la vergonya interior, és infructuosa, a més de nociva.

EL SEGON SALM PENITENCIAL

[Salm 32]

1. Benaurats són aquells dels quals remeses són les iniquitats
i dels quals coberts són els pecats.
2. Benaurat és l'home al qual no imputarà Déu pecat,
i en el seu esperit no té engany.
3. Per tal com he callat, s'envelliren tots els meus ossos,
mentre cridava tot el dia.
4. Perquè nit i dia sobre mi la teva mà és agreujada, he
tornat a la mia misèria mentre en mi l'espina s'és ficada.
5. El meu pecat a tu l'he confessat, i que no
no soc just, d'això no tinc cap excusa.
6. Jo vaig dir: «Confessaré a Déu, el meu Senyor, que no soc
just», i tu has remesa la desobediència del meu pecat.
7. Per això mateix també pregarà a tu
tot sant en el temps convenient.
8. Emperò en el diluvi de moltes aigües,
a ell no s'acostaran.
9. Tu ets mon refugi en la persecució que m'ha envoltat.
Allibera'm, oh goig meu, d'aquells que m'han envoltat.
10. Enteniment et daré i t'Instruiré en aquesta via,
per la qual aniràs. Fermaré sobre tu els meus ulls.
11. No sigueu semblants al cavall i al mul,
els quals no tenen enteniment.
12. Amb el cabestre i el fre constreny les galtes

d'aquells que no volen acostar-se a tu.

13. Molts seran els flagells del qui desobeeixi Déu, però
qui posi sa esperança en Déu, la misericòrdia l'envoltarà.

14. Alegreu-vos en Déu i balieu, oh justos,
i glorieu-vos tots els que sou dreturers de cor.

1. Benaurats són aquells dels quals remeses són les faltes o iniquitats,...

És com si [el salmista] digués: «No hi ha ningú lliure d'iniquitat; ans al contrari, tots són injustos davant Déu, àdhuc aquells que s'exerciten en obres de justícia pensant que així restaran al marge de la injustícia, ja que, en aquesta qüestió, ningú no pot ajudar-se a si mateix». Per això benaurats són, no aquells que no tenen cap pecat o que s'afanyen per redimir-se a si mateixos, sinó només aquells als quals Déu, en la seva misericòrdia, els ha perdonat²⁰. Però ¿quins són aquests? Els versicles 5, 6 i 7 ens ho indicaran.

... i dels quals coberts són els pecats.

Tampoc no hi ha ningú lliure de males accions, que Déu veu en tots nosaltres amb total claredat. Però, benaurats aquells a qui Déu cobreix aitals males accions [cf. Rm 4,7]: no les vol veure, ni recordar-les, ni conèixer-les, sinó que vol remetre-les només en virtut de la seva misericòrdia. [Benaurats] són aquells que no amaguen la iniquitat de les seves accions, ni se n'eximeixen, ni se la perdonen, ni se n'obliden, sinó que ans al contrari, són ells mateixos els que la tenen present, la coneixen, la recorden i també la reprimeixen.

20. Luther, empès per la Paraula de Déu tal com ell l'entenia, es va atrevir a proclamar que aquells que s'esforcen per alliberar-se del pecat es condemnin pel seu propi esforç. Qui es considera piadós i es consola amb les seves obres, encara no ha aconseguit conèixer-se ni a si mateix ni al Déu de la Bíblia. En efecte, en comptes de permetre amb humilitat que se'ls justifiqui, volen amb orgull aconseguir la seva pròpia justificació (cf. Bluhm 1948: 115).

2. *Benaurat és l'home al qual no imputarà Déu pecat,...*

Això vol dir: No és benaurat, sinó més aviat infeliç, aquell que no s'imputa el pecat a si mateix, que es complau en si mateix, que es pensa que és just, no té pas remordiments de consciència, que es considera sense culpa, en això troba consol i hi confia. Tanmateix, l'Apòstol diu [1Co 4,4]: «La meua consciència no m'acusa de res, però no és per això que soc justificat». És com si digués: «No obstant, benaurat és aquell a qui Déu no li imputa el pecat, donat que Déu no vol saber res del pecat que tal persona pugui haver comès». Aquests [benaurats] són aquells que constantment s'imputen a si mateixos múltiples faltes i pecats²¹.

...i en el seu esperit no té engany.

Això vol dir: Que al seu cor no hi ha l'engany que suposa el fet de semblar exteriorment pietós i considerar-se a si mateix un home devot i amant de Déu²², quan resulta que interiorment aital opinió és falsa, i no serveix Déu ni és un home pietós per amor a Déu, sinó per amor a si mateix. Que n'és, de malvada, enganyosa i tramposa aquesta argúcia, que sedueix la major part d'aquells que passen per ser alts dignataris eclesiàstics, els quals, degut a la seva vida pietosa i a les múltiples bones obres que realitzen, van sense cap temor i no examinen seriosament el seu cor ni els seus pensaments més íntims. Tampoc no volen entendre que **cap home resta al marge d'aquesta argúcia tan tramposa i nociva**, sinó que més aviat es troba en el més

WA
168

21. Déu ignora (no pas treu) el pecat dels que no deixen mai d'afligir-se per la seva condició. Però el pecat es converteix en mortal en l'instant en què l'home deixa d'afligir-s'hi i impedeix així que Déu ho passi per alt. Recordem que Luther dirà a la primera de les seves 95 tesis: «Tota la vida dels creients és penitència».

22. *Gottis liebhaber*, expressió manllevada del llenguatge místic. Luther no deixarà de criticar a qui practica la correcció eclesiàstica i ritual, aquella falsa aparença dels qui es consideren a si mateixos justos o pietosos (*Grossgeistlichen*).

profund de l'ànima de tot ésser humà i solament pot fer-la desaparèixer la gràcia de Déu. Per això [el salmista] parla d'un «engany en l'esperit». No és pas un engany, doncs, que l'home porti a terme o maquina deliberadament contra si mateix o contra algú altre, sinó que és una d'aquelles coses que el propi home ha de sofrir, que li és innata, que pot amagar i emmascarar portant una vida bona, i així l'home pot arribar a creure erròniament que és pur i lliure. El que hi ha al darrere de tot plegat és la perversa pestilència que els teòlegs anomenen *amor sui*, *amor dei concupiscentiæ*²³, i que fa que l'home sigui pietós per por d'anar a l'infern o per l'esperança de guanyar el cel, i no pas per l'amor a Déu. Però si ja és difícil reconèixer-la [l'argúcia], més difícil encara és deslliurar-se'n. I aquestes dues accions només poden ser acomplides per la gràcia de l'Esperit Sant.

Aquí cal fer notar que el profeta esmenta quatre mals: la injustícia, la iniquitat, el pecat i l'astúcia. Per tal de distingir-los entre si, direm que la injustícia consisteix en què l'home no és pietós davant Déu, li manca allò que hauria de tenir, a saber: la pietat i les bones obres. Aquest és el primer mal. El segon és la iniquitat, que correspon a les males obres que, com a segon mal, deriven del primer. De la mateixa manera que, de la pobresa, poden derivar-se'n el furt o l'adulteri, la traïció o altres coses per l'estil. A aquesta injustícia pertanyen també les bones obres que es fan en privació i absència de la veritable pietat, que neix de la gràcia. El tercer, el pecat, és la maldat de la naturalesa que ha subsistit i sempre subsisteix quan concorren

23. Amor a si mateix o amor propi. Es tracta, per tant, d'un amor egoista i interessat: hom desitja una cosa perquè percep que li és profitosa. En aquest sentit, el Doctor de la gràcia diu que, contraposat a l'amor de Déu que engendra la ciutat del cel (el bé), aquesta mena d'amor engendra la ciutat de la terra (el mal): *Amor sui usque ad contemptum Dei* = «L'amor a si mateix fins al menyspreu de Déu» (cf. Agustí, *De civitate Dei*, XIV, 28, PL 41, 436; cf. BSent III, d. 28, q. un., art. 1, n. 2B).

la iniquitat i la injustícia, i és la maligna concupiscència carnal, una por que ha nascut i crescut dins nostre, sota la nostra pell. Aquest mal esperona els dos primers i és un pecat que persisteix als nostres temps i és mortal en si mateix, llevat que Déu, per mitjà de la seva gràcia, n'eximeixi aquells que s'afligeixen i que desitgen ser-ne guarits. Per això [el salmista] diu que Déu no li ho imputa. És com si digués: «El pecat hi és, però Déu no el té en compte en virtut de la seva gràcia». Per això el pecat és venial i esdevé mortal tan bon punt l'home es fa orgullós i no se n'afligeix constantment. I, per tant, [el pecat] és un engany i una astúcia subtil en tots els que practiquen les bones obres, es pensen que són pietosos i es consideren que ara són purs, i no creuen que és la bondat de Déu, en la seva misericòrdia, la que no els imputa la seva impuresa²⁴.

3. *Per tal com he callat...*

Això vol dir: Abans de conèixer aquestes coses, m'enorgullia i em gloriava de mi mateix, em complaïa de portar una vida bona, no en sabia res, excepte que fins llavors jo era pur i pietós. Però tot això ha decaigut, he emmudit, el meu gloriejar-me ha esdevingut plany, perquè em va ser donat de conèixer que la meua pietat era més aviat una malvestat²⁵.

24. Luther ha resumit aquí, d'una forma planera, la seva doctrina del pecat. L'home sempre serà un pecador, la seva naturalesa pecaminosa mai no podrà ser eliminada del tot. Per a ell, els pecats no es divideixen entre mortals i venials (lit. ací: «quotidians»), a la manera tradicional, sinó que només existeix «el pecat», així en singular, que seria mortal si Déu no n'alliberés a la persona que desitja ser sanada per ell. Encara que el pecat hi roman, Déu no l'hi imputa. Així doncs, el reconeixement del pecat mena l'home cap al lament i la humiliació. Aquesta serà una idea central que es repetirà sovint en l'exposició dels salms.

25. Luther sembla que aquí parla de la seva pròpia experiència vital. Quan, sent un monjo pietós, era incapaç d'amar veritablement a Déu, tot confiant en les pròpies forces i sobretot menyspreant el do de Déu (cf. Rolffs 1899: 238).

...s'envelliren tots els meus ossos,...

WA
169

Això significa: Tota la meva força, tot el meu poder, així com també el consol de la meva pietat, han esdevingut febles i vells. Davant teu s'ha quedat sense valor tot allò que, als meus ulls, era ben vigorós, robust i jovenívol. I per això diu [el salmista]: «He envellit». Això també pot entendre's en el sentit del verset 7 del primer Salm penitencial [cf. Sl 6,7b], és a saber: davant la gran angoixa pel teu judici, he envellit i els meus cabells grisegen. Perquè, si el temps és llarg per a un home que pateix, molt més ho és quan els ossos, és a dir, les potències de l'ànima, pateixen en veure el judici diví, quan l'Esperit Sant projecta la seva estremidora llum en l'interior d'una ànima presumptuosa, per tal d'humiliar-la i que aprengui a conèixer-se a si mateixa²⁶. Per aquesta raó declara: «Ai, Déu meu, quant de temps durarà l'esclat d'aquesta visió? Davant la seva presència, els meus ossos s'han tornat vells, fràgils, malalts. Em sembla com si hagués de morir interiorment i per sempre».

...mentre cridava tot el dia.

Aquest crit prové de l'enorme angoixa que provoca conèixer-se a un mateix; prové, com hem dit dessús, de contemplar la colpidora visió del judici de Déu. Aquest crit és incommensurable i no es pot expressar amb paraules. Només el coneixen aquells que l'han pogut experimentar. Durant «tot el dia». Al Salm anterior també es diu: «Totes les nits mullaré el meu llit» [cf. Sl 6,6b].

26. Només la visió del judici diví ensenya l'home el veritable coneixement de si mateix, uns dels objectius d'aquesta obra, com fa constar l'autor al títol. Cal fer notar aquí que aquest autoconeixement (*Selbsterkenntnis*) només és possible, segons Luther, per la por que hom sent davant el judici de Déu (i no per la llei). És indispensable haver jagut en la pols davant Déu i haver cridat amb contrició i terror. El que llavors es dirà a l'home (el judici de Déu) no el pot conèixer per si mateix, sinó que és l'efecte de l'acció de l'Esperit Sant (cf. Florin 1989: 23).

4. *Perquè nit i dia sobre mi la teva mà és agreujada.*

Això vol dir: El teu terrible poder és massa feixuc per a mi. Per això clamo i em lamento dia i nit. La teva mà pesa sobre mi; no puc suportar el càstig amb què m'amenaces per mitjà d'aquesta visió.

He tornat a la mia misèria...

Això vol dir: Abans estava lluny de la meua misèria, només veia el meu desig, em delectava en mi mateix; però ara ho veig de manera diferent. Creia que era molt feliç, però ara, en la veritat, estic en un estat miserable.

...mentre en mi l'espina s'és ficada.

Això vol dir: Que la condemna del teu judici m'agullona d'una manera força pregonia i cruel, i em clava una espina a la meua miserable consciència, traspasant totes les potències de la meua ànima.

5. *El meu pecat a tu l'he confessat...*

Això significa: M'he quedat tan callat, la meua glòria ha decaïgut tant, que en veritat confesso que mai no vaig fer el bé, sinó que més aviat vaig cometre multitud de pecats i vaig fer el mal fins i tot quan feia el bé²⁷.

...i que no soc just, no ho he amagat pas.

Com sí fan aquells a qui, l'astúcia en el seu esperit, els dona falsa confiança, fins al punt que s'atreveixin a justificar-se i exculpar-se a si mateixos sense cap temor, i a sobre entren en disputes amb altra gent, cauen en l'orgull, la còlera, l'odi i la impaciència, no cessen de blasmar i calumniar a tort i a dret **i, volent ser innocents, esdevenen**

WA
170

27. Només amb aquesta confessió davant Déu l'home comença a conèixer a si mateix. Quan el creient s'abandona a Déu i s'hi lliura totalment, tot declarant-se culpable dels seus pecats, l'absolució de la seva ànima és a prop.

de ben segur el més culpables de tots. I tanmateix, en totes aquestes coses pretenen haver acomplert el seu deure, haver fet el bé i haver actuat com calia. Aquesta mena de gent amaga ben dins la seva maldat, puix miren la seva pietat i no confessen el seu pecat a Déu amb sinceritat i sense la malícia que hi ha al seu esperit interior. En canvi, els homes justos no amaguen la seva malvestat, no es deixen portar per la ira i no perden la paciència, encara que algú els faci un tort, perquè no creuen que algú els pugui fer un tort, atès que no troben justícia ni en ells mateixos. I aquests són els benaurats, als qui Déu remet i nega la seva iniquitat, perquè ells la confessen i l'afirmen. I, com que no cobreixen ni amaguen el seu pecat, és Déu qui el cobreix i l'amaga.

6. *Jo vaig dir:...*

Això vol dir: Jo tenia el propòsit ferm, vaig resoldre. És com si [el salmista] digués: «Tu ets misericordiós, t'estimes tant el fet d'escoltar un testimoni veraç i una confessió humil que, tan aviat com l'home decideix humiliar-se, de seguida el reconfortes i l'aixeques. Tan bon punt es reconeix com a pecador i se n'acusa davant teu, des d'aquell moment és just i acceptable als teus ulls»²⁸.

...«*Contra mi mateix, confessaré a Déu la meua iniquitat*»,...

És a dir: Em culparé a mi mateix, així Déu em lloarà; m'avergonyiré, així Déu m'honorarà; m'acusaré a mi mateix, així Déu m'excusarà. Parlaré en contra meua, així Déu parlarà a favor meu. Declararé les meves faltes, així ell enumerarà els meus mèrits, com va fer amb Maria Magdalena a casa de Simó el lepros [cf. Mt 26,6 s.].

28. La situació de l'home davant de Déu canvia substancialment a través de la humiliació que suposa el reconeixement de la seva condició de pecador. Així doncs, quan l'home es reconeix pecador, llavors crea el requisit previ per tal que Déu canviï la seva opinió sobre ell, i es torni «just i acceptable» als seus ulls.

...i tu has remesa la impietat del meu pecat.

Tu l'has perdonat, perquè jo me l'he imputat i he confessat la desobediència del meu pecat. Car *impietas* significa, parlant amb propietat, que hom no fa allò que cal fer. De vegades hi és tota sola, però acompanya tots els pecats i també les bones obres, que no són pas fetes en gràcia.

7. Per això mateix també pregaran a tu tots els teus sants...

Això significa: Seran sants perquè es lamenten davant teu de la seva malvestat i et demanen misericòrdia; i, cal remarcar-lo: davant teu. Perquè encara que apareguin com a sants als ulls de la gent, ells no es consideren com a tals, sinó que més aviat temen el teu judici i saben que la seva santedat no té cap valor davant teu. És per això que esperen humilment la teva gràcia.

...en el temps convenient.

O sigui, en el temps de la gràcia. En efecte, aquest és el moment propici de pregar, com declara el profeta Isaïes [Is 49,8]: «Jo t'he escoltat en el temps favorable», **en el qual es troben els sants quan Déu els toca i els visita amb la llum** de la seva gràcia.

WA
171

8. Emperò en el diluvi de les aigües...

Això significa: El sant que així s'aixeca, no sobre la seva santedat, sinó sobre la roca de la teva justícia, que és Crist²⁹, sobre la qual es fonamenta tot aquell que s'acusa, es castiga i es jutja a si mateix,

29. Per a Luther, Crist és la justícia de Déu (cf. Rm 1,17), però només per als qui es confessen pecadors i s'acusen a si mateixos; en les procel·loses aigües de la temptació, Crist és una roca que els manté a recer de les tribulacions. Aquí, la temptació encara no té el significat modern del dubte de la fe, sinó que significa la persecució que pateixen els autèntics cristians, els justos, per part dels «grans d'esperit» (*Grossgeistlichen*), que són els que confien en si mateixos en comptes de confiar en Déu.

en el moment en què, com un diluvi d'aigua, li cauen damunt seu moltes desgràcies i cruels temptacions, és a dir, quan se'l persegueix per causa de la humilitat de la seva vida, tal com s'ha afirmat al Salm anterior [cf. Sl 6,7b].

A ell no s'acostaran.

Això vol dir: Ells [sc. els perseguidors] no perjudicaran la seva ànima, malgrat hagi de deixar el seu cos i la vida.

9. *Tu ets mon refugi...*

En tots aquests aiguats tempestuosos de la temptació, tu ets la meua roca, a la qual m'aferro amb força per no acabar negat i ofegat.

...en la persecució que m'ha envoltat.

És a dir: les aigües, la temptació que assetja per tot arreu.

Allibera'm, oh consol (alegria, goig) meu, dels que m'han envoltat.

Com ha estat explicat dessús. En efecte, una consciència alegre, posada en la misericòrdia de Déu, triomfa sobre totes les adversitats i temptacions esmentades anteriorment.

Aleshores Déu respon:

10. *Enteniment et daré i t'instruiré en la via per la qual caminaràs.*

«Aquí és on vull tenir-te. Em demanes que t'alliberi, que deixis de patir. No m'instrueixis a mi, ni t'instrueixis tampoc a tu mateix. Abandona't a mi, jo seré prou mestre per a tu. Et guiaré pel camí³⁰ que hauràs de recórrer per plaure'm. Et sembla que tot està perdut quan les coses no van com penses. El teu pensar et perjudica i a mi em fa destorb. Les coses no han d'anar segons el teu discerniment,

30. Aquest és el camí de la creu (*via crucis*), com el Doctor dirà dejús, que és la vida en la humilitat no fingida, a la qual hom arriba pel temor al judici i en la qual l'home s'ha de deixar menar totalment per Déu (cf. Florin 1989: 85).

sinó que han d'estar per sobre del teu enteniment³¹. Endinsa't en la ignorància i llavors et donaré la meva intel·ligència. La ignorància és la veritable intel·ligència. El no saber cap a on vas, significa saber exactament cap a on vas. És just la meva intel·ligència la que fa que et tornis un complet ignorant. Així Abraham va deixar la seva terra natal sense saber on anava [cf. Gn 12,1 s.]. Es lliurà a la meva saviesa i renuncià al seu enteniment, i va recórrer el camí correcte fins a la veritable meta. Guaita, aquest és el camí de la creu, que tu no pots trobar, sinó que haig de ser jo qui et guiï com a un cec. Per tant, ni tu, ni cap home, ni cap criatura, sinó jo, i només jo, t'ensenyaré el camí que has de recórrer: no l'obra que tu triïs, no el patiment que a tu et sembli, sinó més aviat allò que vagi en contra de la teva tria, del teu pensament, del teu desig. Ara segueix-me, ara et crido, adés sigues el meu deixeble, adés és el moment convenient, ara ha vingut el teu Mestre, ara no siguis com un cavall o un animal irracional. Si em segueixes i t'abandones a mi, llavors vet aquí que:

WA
172

Fermary sobre tu els meus ulls.

No t'abandonaré, no t'enfonsaràs, no t'oblidaré. Cal que els teus ulls es tanquin sobre tu, a fi que els meus ulls s'obrin sobre tu. ¿No has llegit 'els ulls del Senyor estan posats sobre els justos' [Sl 34,15], i que el mon Morià significa *dominus videbit*³²? Perquè sens dubte només jo proveiré aquestes coses, com vaig proveir-ne a Abraham quan ell no preveia absolutament res. Resumint, això no significa

31. Veiem que l'objectiu de Luther és eliminar qualsevol voluntat que hi hagi en el comportament de l'home envers Déu. Per tant, totes les obres triades per l'home, fins i tot el patiment triat per ell mateix, Déu no ho vol i no és grat per ell. Cal que l'home accepti que Déu faci de Déu.

32. «El Senyor proveeix o veu». El mont Morià («visió», en hebreu) és el turó en què Abraham estigué a punt de sacrificar el seu fill Isaac (cf. Gn 22,14), on Déu es manifestà a David (cf. 2Sa 24,18 s.) i on el rei Salomó edificà el Temple (cf. 2Cr 3,1). També fou allà on, segons la tradició, Jesucrist va ser crucificat.

altra cosa sinó que Déu vol que tinguem una fe senzilla i autèntica, que la nostra confiança, convicció i esperança siguin fermes³³. Per això, en aquestes paraules no s'esmenta explícitament la fe, l'esperança, la humilitat, la paciència, sinó més aviat allò que constitueix l'essència i la pròpia naturalesa de totes aquestes virtuts. Molts han escrit sobre les virtuts, però es limiten a exaltar-ne el nom més que no pas a mostrar-ne el seu caràcter.

11. No sigueu semblants al cavall i al mul, que no tenen enteniment.

Aquesta és la mena de gent que no em deixa governar. Sinó, ans al contrari, són com els animals que segueixen els seus sentits i que només obeeixen en la mesura que senten alguna cosa; quan no senten ni experimenten res, no obeeixen. De fet, els cavalls i les mules no van ser creats per entendre les coses que no són perceptibles pels sentits. Per això tampoc no tenen cap raó que els porti a estimar-les o a patir-les. Així també són els homes que pretenen fer, acceptar o patir únicament allò que puguin mesurar i entendre, experimentar i comprovar, mentre que són incapaços d'arribar a comprendre el meu enteniment. La raó és per a ells allò que per als cavalls són els sentits. Tant els uns com els altres no es guien més que per les seves respectives percepcions».

*12. Amb el cabestre i el fre constreny les galtes
d'aquells que no volen acostar-se a tu.*

Això vol dir: A aquells que no volen comprendre que són com els cavalls i que pretenen actuar d'acord amb la seva *bona* intenció i la seva discreció, Déu els envia tribulacions en l'entretant, fins que es vegin constrets a acostar-s'hi. Aquest és el significat de *compelle*

33. Luther entenia bàsicament la fe com l'acceptació dels judicis i paraules de Déu. L'ànima que en la fe s'aferra fermament al Déu que promet, és l'ànima que el considera veritable i just, i així li atorga l'honor suprem que li correspon.

*intrare*³⁴, quan la necessitat suscita la voluntat i el constrenyiment esdevé una acceptació voluntària, fins arribar a dir: «Si és un deure, ho vull [fer]; si cal, doncs que així sigui». D'aquesta manera és com Déu amanseix els cavalls rebecs i les mules caparrudes, quan no els permet d'aconseguir allò que volen. En especial aquells que, com els cavalls desbocats, caminen torts pel camí de Déu fins que adopten el pas correcte i aprenen a comprendre que s'han d'endurar moltes dificultats i que les coses no succeeixen segons la nostra voluntat.

WA
173

13. Molts seran els flagells d'aquell que no respecti Déu,...

Aquests són els que es governen a si mateixos i no volen tolerar el govern de Déu, els que no actuen més que seguint el seu criteri, són els que Déu no pot constrenyir ni amb dolçor ni amb amargor, ni amb paraules seductores ni amb amenaces, són els que trenquen les brides i els mossos i, tanmateix, consideren que estan venerant i honorant Déu de la millor manera, que són els més obedients, els més justos, els més rectes, perquè tenen una *bona* intenció i perquè és correcte allò que el seu *bon* criteri els dicta. Déu tostemps se'ls hi oposa, car tenen un cor orgullós i no se sotmeten als designis divins. Per això, han de suportar molts patiments i moltes penalitats, sense rebre'n res a canvi, sense cap mèrit ni consol.

...però qui espera en Déu, la misericòrdia l'envoltarà.

Així com els que són envoltats pel judici i la ira de Déu ho són per multitud de desgràcies i gens de felicitat, atès que confien en si mateixos i posen la seva esperança en la seva pròpia *bona* intenció, així els homes justos, que no posen la seva esperança en si mateixos ni en el que pensen que és bo o que abandonen la [seva] seguretat,

34. «Obliga'ls a entrar» [Lc 14,23]. Verset que sovint s'ha al·legat per tal de justificar la coacció que s'exerceix en matèria de fe. Luther, emperò, li dona aquí una accepció diferent (cf. Agustí, *In Evangelium Ioannis*, XXVI, 7; PL 35, 1610).

són envoltats de misericòrdia, de la qual obtenen molts beneficis i felicitat. Per això [el salmista], referint-se a ells, conclou:

14. Alegreu-vos en Déu i salteu amb el cor joiós, oh justos,...

Això vol dir: Els que confieu en Déu, també podeu alegrar-vos en Déu, perquè no confieu ni us alegreu en vosaltres mateixos, sinó que, afligits i desesperats en vosaltres mateixos, sou els vostres propis enemics i no us complau gens el vostre propi criteri.

...i glorieu-vos tots els que sou dreturers de cor.

Això vol dir: Sigueu orgullosos i altius, estireu-vos, vanteu-vos, complaeu-vos en vosaltres mateixos, com un home que es gloria de si mateix. Perquè el cor que és recte als ulls de Déu, i que no es corba cap a ell mateix ni cap a res que no sigui Déu, és fundat i edificat sobre el Bé etern, per la qual cosa té sobreabundància de motius per poder gloriar-se, enfaristolar-se, enorgullir-se i ensuperbir-se. Com diu l'Apòstol [1Co 1,31]: «Si algú es gloria, que es gloriï en Déu». Tanmateix, les ànimes corbades, inclinades sobre si mateixes³⁵, amb els seus falsos bons criteris i les seves enganyoses bones intencions, s'enorgulleixen de si mateixes i no pas de Déu.

WA
174

35. En llatí: *incurvatio in se ipsum*. Luther ja havia fet servir aquesta expressió tan mística als *Dictata super Psalterium* i, d'una manera més emfàtica, al seu *Comentari a l'Epístola als Romans* (cf. Rm 8,3). Sobre ella, diu O. Bayer: «En aquest encorbament sobre si mateix, [el pecador] escanya la seva connexió amb la vida, que consisteix en rebre i transmetre. La relació amb un mateix, que originàriament estava en consonància amb la relació amb Déu i amb el món, s'aïlla i esdevé absoluta. L'ésser humà, destinat a donar resposta, acaba en el cercle d'un diàleg inacabable amb si mateix i amb els de la seva condició, i en la presumptuosa i soberga preocupació pel conjunt de la seva existència. Alhora, la conducta del pecador afecta a la resta de criatures negativament» (Bayer 2020: 198). Traducció de l'editor.

EL TERCER SALM PENITENCIAL

[Salm 38]

1. Oh Déu, en la teva ira no em puneixis
i en el teu furor no em castiguis.
2. Car les teves sagetes se són ficades en mi
i has fermada sobre mi la teva mà.
3. No hi ha sanitat en tota la mia carn
davant la cara de la teva ira.
4. No hi ha pau als meus ossos
davant la faç dels meus pecats.
5. Car els meus pecats són posats sobre el meu cap
i, com a càrrega feixuga, pesen massa per a les meves forces.
6. Fèrides i purulentes esdevingueren les meves nafres
davant el rostre de la mia follia.
7. Em sentia abatut i caminava encorbat,
tot el dia anava afligit.
8. Car els meus llocs complits són d'escarns
i no hi ha sanitat en tota la mia carn.
9. Soc ple de patiments i molt humiliat
i he cridat amb grans gemecs del meu cor.
10. Oh Déu, davant teu és tot el meu desig,
i el meu gemec a tu no és amagat.
11. El meu cor és contorbat, i m'abandonen totes les forces
i la llum dels meus ulls tampoc és amb mi.
12. Mos amics i companys s'oposaren a aquests turments meus.

WA
175

13. I els meus parents lluny de mi es mantingueren
i violència em feien els que cercaven la mia ànima.
14. I, aquells que em volien mal, predicaven vanes
doctrines, i tot el dia proferien paraules d'engany.
15. Mes jo, així com si fos sord, no els escoltava,
I, així com un mut, no badava la mia boca.
16. I feia com aquell que no hi sent
i no té en la seva boca increpacions.
17. **Perquè he posat en tu la mia esperança, Déu meu,**
tu vas voler atendre'm, oh Déu meu i Senyor meu.
18. Car vaig dir: que els meus enemics de mi no s'alegrin, i si
els meus peus ensopeguen, que no es gloriïn a costa meva.
19. Car jo al patiment soc aparellat
i la dolor mia davant mos ulls és tostemps.
20. Perquè, que no soc pas justificat, vull proclamar-lo,
i meditaré sovint en el meu pecat.
21. Mes els meus enemics viuen i s'han enfortit,
i multiplicats són els qui iniquament em tenen odi.
22. I els qui em tornen mal per bé m'han escarnit,
perquè seguia el camí del bé.
23. No m'abandonis, oh Déu, Senyor meu,
no t'allunyis de mi.
24. Afanya't a auxiliar-me,
oh Déu de la mia felicitat!

Aquest Salm, el prega Crist en el seu patiment i en la penitència que ha fet pels nostres pecats. En efecte, aquesta és la veritable regla: Que la persona escolti tots els salms, com si fossin pronunciats per la boca de Crist, i miri de repetir el que ha dit després d'ell, com un nen repeteix la seva pregària després del seu pare. Però hom no pot repetir la seva pregària després d'ell si no està de conformitat amb

ell en la penitència i el patiment. Per això aquest Salm descriu, amb la màxima claredat possible, les maneres, les paraules, les obres, els pensaments i les accions d'un cor veritablement penedit.

1. Oh Déu, en la teva ira no em puneixis...

Aquest càstig s'aplica mitjançant paraules, com quan es reprèn un delinqüent.

...i en el teu furor no em castiguis.

Això es fa amb obres³⁶, com en el segon Salm [SI 2,5]: «Llavors el parlarà a causa de la seva ira», és a dir: els punirà amb ira; «i amb la seva fúria els espavordirà», és a dir: els castigarà amb fets i obres.

2. Car les teves sagetes se són ficades en mi...

Les sagetes són les paraules de Déu, amb les quals ell reprèn i amenaça a l'Escriptura. Qui les escolta, exclama: «Oh Déu, no em puneixis en la teva ira». Tanmateix, ningú no les escolta, més que aquells que les tenen clavades al seu cor. Aquests són els homes de cor tendre, als qui Déu els fica la por al cor. Però en aquells que no senten cap temor, que estan endurits, les sagetes reboten, com en una roca dura. I això serà així mentre aquestes paraules siguin pronunciades en els seus sermons pels homes sense que vagin acompanyades de la intervenció i la penetració interior de Déu.

...i has fermada sobre mi la teva mà.

WA
176

Això significa: No només les paraules de la teva ira penetren al fons del meu cor, sinó que també les obres de la teva ira estan continuament sobre mi i m'aclaparen. Aquestes són les dues classes de

36. En la traducció de Luther no queda clar per què cal distingir entre dos tipus de càstig, és a saber: amb paraules i amb obres. En la traducció llatina, però, es fan servir els verbs *arguere* i *corripere*, que sí podrien avalar aquesta distinció. Veurem que les obres causen un patiment extern i les paraules un temor intern.

patiments [que hi ha]: exteriorment les obres, és a dir, la persecució del cos i, interiorment, el temor de l'ànima per les paraules de Déu. Perquè, a hores d'ara, el patiment extern engendra el patiment intern. En efecte, quan Déu escomet l'home externament, el cor tem haver merescut aquesta ira divina a causa del pecat i, en conseqüència, quan s'ataca l'exterior, els veredictes severs i les paraules amenaçadores també s'hi afegeixen. Per això [el salmista] en la seva súplica es refereix en primer lloc al patiment interior.

3. No hi ha sanitat en tota la mia carn...

Això és el mateix que s'ha dit al primer Salm [penitencial] [Sl 6, 2a]: «Tingues pietat de mi, car sense forces soc»³⁷, perquè la carn, quan pateix, es queda sense forces i cau malalta, i no pot suportar la mà ni l'obra del càstig de Déu.

...davant la cara de la teva ira.

Això vol dir: «Davant la presència del teu càstig». Perquè amb el mot «cara» [*Angesicht*] s'expressa a les Escriptures la presència o el caràcter sensible d'una cosa.

4. No hi ha pau als meus ossos...

Això vol dir: «A les potències interiors de l'ànima», com també s'ha dit al primer Salm [penitencial] [Sl 6,2b]: «Sana'm, car contorbats són tots els meus ossos».

...davant la faç dels meus pecats.

«Davant la presència sensible i el coneixement del meu pecat». Car les sagetes i les paraules iracundes de Déu fan present el pecat al cor. I això, interiorment, remou i espanta la consciència i totes les potències de l'ànima. I la mà de Déu, l'obra exterior del càstig,

37. *Vid. supra*, p. 93.

fa que el cos caigui de pla en la malaltia i el patiment. I és bo per a l'home que això passi, perquè així va succeir també amb Crist³⁸.

5. *Car els meus pecats són posats sobre el meu cap...*

Això vol dir: [Els meus pecats] m'han deixat del tot aclaparat i són més nombrosos i més forts que no pas jo. Aquest estat ve de les sagetes, que fan que els pecats siguin tan nombrosos, tan grans, tan forts, que l'home és incapaç d'escapolir-se'n o posar-hi remei per si mateix, sinó que hi jeu ben colgat sota els pecats!

...i, com a càrrega feixuga, pesen massa per a les meves forces.

Això significa: Són més pesats del que puc suportar, com es diu també al **Salm 64 [65,4]**: «Senyor Déu, l'obra dels nostres pecats ens ha aclaparat; tu tindràs misericòrdia de la nostra iniquitat». **Per tant, el nostre pecat ens aixafa fins que ve la gràcia i trepitja el pecat.** I així alcem el cap per sobre del pecat, perquè puguem governar-lo i dominar-lo nosaltres a ell, i no pas ell a nosaltres. Però els qui jeuen morts al pecat o són massa sants, no senten en absolut aquestes coses. I aquest és un fet sorprenent: El que no està en pecat, sent el pecat i el té; mentre que aquell que pecca, no el sent i no en té cap³⁹.

WA
177

38. En l'autoconeixement correcte, hom es veu assaltat per un gran temor; per això és del tot fonamental que l'home no caigui en la desesperació que aquest temor provoca, sinó que més aviat es consoli aprenent a reconèixer aquest temor com un bon senyal. Així doncs, la pertorbació de l'ànima i el patiment físic són exalçats aquí com a l'únic mitjà que pot conduir l'home cap a l'autoconeixement correcte (cf. Bluhm 1973: 50). D'aquesta manera es fa avinent la semblança del qui reconeix el pecat amb el Crist ferit per Déu.

39. Es pot albirar aquí, en l'explicació d'aquest verset fins al final, la cèlebre paradoxa luterana: *simul iustus et peccator*. El cristià és pecador (està en pecat), però, com que Déu no l'imputa aquest pecat, és *alhora* just i sense pecat. Partint de la seva experiència religiosa, Luther canvia el signe del pecat: la culpa ja no és signe d'allunyament de Déu, sinó d'esperança. El reconeixement del pecat només és possible per la gràcia, és doncs un acte de gràcia (cf. Florin 1989: 27).

En efecte, no seria possible que algú es planyés del pecat i s'hi alcés en contra si no visqués en la justícia i en la gràcia. Perquè un diable no n'expulsa un altre, ni un pecat acusa els seus consemblants, ni un llop udola contra un altre llop⁴⁰. I, tanmateix, és impossible que estigui lliure de pecat qui aixeca la veu contra el pecat, ja que hom no ha d'inventar-se les paraules que diu davant Déu. Ha de ser cert que està en pecat, com diu, i, no obstant això, també ha de ser cert que està sense pecat. I així com Crist fou al mateix temps veritablement viu i mort, així també aquells que són veritables cristians han d'estar al mateix temps curulls de pecat i sense pecat.

6. Fétides i purulentes esdevingueren les meves nafres...

Així com les nafres i els tumors del cos es corrompen, supuren i s'infecten, així també les malignes imperfeccions de la natura es corrompen i s'infecten si hom no en té cura tots els dies i no les guareix amb l'ungüent de la gràcia, i si no se les renta amb l'aigua de la paraula divina, de la pregària i de la penitència. N'hi ha que ara fan el seu camí, segurs [de si mateixos], i no fan cas d'aquestes afeccions, com si gaudissin de bona salut. Per això diu tot seguit:

...davant el rostre de la mia follia.

En presència de la meua follia, car la saviesa és la sal i l'aigua que purifica les ferides. Aquesta saviesa no és altra cosa que conèixer-se en profunditat un mateix, com es diu a **Pr 11[2]**: «Allí on hi ha la humilitat, hi ha la saviesa». Perquè el coneixement no permet que l'home es deixi esgarriar d'aital manera. Però la follia és que l'home

40. La identificació del diable (*Teufel*) i del llop (*Wolf*) amb el pecat té un caire sens dubte proverbial, cf. Wander 4, 1081, n. 508 (*Ein Teufel jagt den andern nicht aus*), 511 (*Ein Teufel thut dem andern nichts*), 516 (*Ein Teuffel krieget nicht wider den andern*); 5, 362, n. 208 (*Ein Wolf den andern nimmer beisst, gibt jeder halbpast, was er zerreisst*), 211 (*Ein Wolf frisst (beisst) den andern nicht*).

no es veu a si mateix, sinó que més aviat es pensa que gaudeix d'una salut perfecta. Les sagetes, però, posen de manifest aquesta bogeria, de forma que l'home reconeix com de cec ha estat pel que fa al coneixement de si mateix. El significat, doncs, és aquest: des que he reconegut la meva bogeria i la meva ignorància de mi mateix, m'he adonat també com de miserablement s'han corromput i infectat les meves ferides, que abans no hi veia per culpa de la meva follia⁴¹. Per això:

7. *Em sentia abatut i caminava encorbat...*

Com un home que pateix i se sent descoratjat, [el salmista] té, exteriorment, un comportament miserable, acota el cap i no té pas ganes d'aixecar-lo a fi de veure, escoltar o parlar, sinó que manté la mirada fixa en el terra.

...tot el dia anava afligit.

WA
178

Aquests són els signes veritables d'una contrició profunda per causa del pecat, com el publicà de l'Evangeli [cf. Lc 18,13], que no va gosar aixecar la mirada, es va sentir malament i es va inclinar cap al terra, més amb el cor que no pas amb el cos.

8. *Car els meus lloms complits són d'escarns...*

¿No m'hauria de sentir malament quan veig que dins meu no trobo més que pecat i inclinació al mal, per la qual cosa només rebo vergonya i escarni provinents de Déu? En efecte, a través del patiment, Déu posa en evidència la radical i maligna impuresa del cor [de tot home], i així com la puresa és un honor, la impuresa és una vergonya. Ara bé, d'aquesta vergonya interior, no en fan gaire cas els qui, a causa de la seva puresa exterior, es complauen en si mateixos,

41. És Déu qui mena l'home al veritable autoconeixement. El creure o voler-se convèncer que hom està sa interiorment és niciesa o bogeria (*Torheit*).

si bé davant Déu [el cor de tot home] ha de ser i no pot ser més que completament pur.

...i no hi ha sanitat en tota la mia carn.

Això és el que diu també l'apòstol Pau a **Rm 7[18]**: «No trobo en mi, és a dir, en la meua carn, res de bo», sinó només vergonya i pecat. Per això, per tal que aquestes ferides, purulències, infeccions, pecats, etc. poguessin ser eliminats, Crist també va permetre que la seva carn, en el dolor, esdevingués semblant a la nostra en la culpa i el pecat. I així aquest versicle tracta aquestes dues vessants. De fet, l'Apòstol declara que la carn [de Crist] és semblant a la nostra carn pecadora [**cf. Rm 8,3**]: la seva pel que fa al dolor físic, la nostra pel que fa al detriment espiritual⁴².

9. Soc ple de patiments i molt humiliat...

Com un cor afligit que va d'ací cap allà i no troba en si mateix més que desolació i misèria, i que, als seus ulls, està completament destrossat i humiliat.

...i he cridat amb grans gemecs del meu cor.

Com un lleó crida i rugeix. Això significa: quan el cor es troba tan ple de patiment i de gemecs que no pot contenir-los, esclata en un udol llastimós. Aquest és un acte perfecte de contrició.

10. Oh Déu, davant teu és tot el meu desig i el meu gemec a tu no és amagat.

Això vol dir: El meu desig és tan gran que no puc expressar-lo en paraules. No sé com preguntar. El meu cor, tu el veus, ¿què puc

42. L'antropologia de Luther difereix de la del catolicisme romà amb la idea que la substància física o material és la causa i la cooperadora necessària del pecat. Les temptacions de la carn, segons el germà Martí, no afecten tant a la part física de l'home, com al seu interior, perquè considera que les disputes de la carn tenen lloc dins l'ànima i són de caire espiritual (cf. Scaer 1983: 20–21).

afegir-hi? El meu sofriment és més gran del que pugui arribar a ser el meu plany. Això és el que diu també el primer Salm [penitencial] [Sl 6,6]: «Etic angoixat en el meu gemec»⁴³. És com si [el salmista] digués: «He estat gemegant, ple de patiment i desolació».

11. *El meu cor es commou...*

WA
179

Un cor ferm és aquell que té bon ànim i se sent confiat [de si mateix]. Però el que està abatut i apesarat es mostra tal qual i, inconstant, es debat d'una banda a l'altra, i és com una bota que hom fa tomballar i rodolar d'ací cap allà i es troba en un estat d'absoluta agitació, car en són moltes les causes que el fan patir i grans els enemics que el porten d'una banda a l'altra.

...i m'abandonen totes les forces...

Per les meves pròpies forces, el meu cor és incapaç de recobrar la pau i el repòs. Crist també diu això al **Salm 21 [22,14–15]**: «El meu cor és com la cera que es fon [...] i la meva força s'aseca». Tot plegat és obra de les sagetes [de Déu] que causen aquesta desolació interior.

...i la llum dels meus ulls tampoc és amb mi.

Això vol dir: Tampoc no puc trobar un remei dins meu. Abans, quan el meu cor era ferm, podia ajudar-me amb la meva força, trobar consell amb la meva raó i consolar-me amb el meu cor. Tot això s'ha acabat; ara estic sense consol, sense ajuda, sense consell, perquè la teva ira, la teva mà i les teves sagetes estan damunt meu. Però no n'hi ha prou amb aquests dos patiments. Cal afegir-n'hi també el tercer i més greu de tots, a saber: que aquell que pateix ha d'endurar necessàriament el seu dolor.

43. *Vid. supra*, p. 97. La traducció de Luther, però, difereix aquí una mica de la donada en aquell lloc.

12. *Els meus amics i els meus companys
han estat en contra dels meus turments.*

A un home que pateix, allò que en justícia li correspon pel seu patiment és rebre misericòrdia i socors, especialment per part dels seus millors amics⁴⁴. Però no hi ha pitjor enemic que aquell que és considerat amic, puix que ¿qui és l'amic més proper a la justícia, la veritat i la saviesa, i qui hi presta el seu auxili d'una forma més equitativa que els justos, els savis i els honestos? No obstant això, contra la veritable justícia, ningú no lluita amb més ardidesa que els justos (segons el nom que ells mateixos es posen i l'opinió que tenen de si mateixos). No hi ha ningú més enemic de la veritable saviesa que els dits savis que, sota cap circumstància, poden suportar les paraules, les obres i la manera de viure de l'home veritablement just, perquè no volen ser pecadors ni bojos⁴⁵. [El salmista] considera ara, doncs, que aquests estaven en contra dels seus turments, és a dir, que eren enemics i perseguidors de la seva vida de sofriment, la qual la tenen per bogeria i la volen aniquilar.

13. *I els meus parents lluny de mi es mantingueren...*

Aquells mateixos amics, que haurien de ser al costat, s'allunyen d'ell, perquè són enemics de la creu i la persegueixen en totes aquelles persones que la carreguen, i en fer-lo, diuen que obren bé. Això és evident en la vida de Crist, a qui els jueus, els seus amics naturals,

44. En la interpretació de Luther, els amics esdevenen les persones malvades que volen allunyar del coneixement de la justícia de Déu a qui pateix, perquè és conscient de la seva condició de pecador.

45. I, malgrat això, tots els esforços morals que fan aquells que s'anomenen a si mateixos «justos» són en va. Encara que, segons el seu parer, lluiten la bona batalla, el fet és que l'estan perdent. Perquè en la seva justícia aparent, en realitat estan en contra de la veritable justícia. El seu refús a viure amb convicció seguint la *via crucis* i la seva permanent negativa a dirigir la seva atenció de si mateixos a Déu, esguerren tots els seus actes ben intencionats (cf. Bluhm 1948: 116).

perseguien. Per això el **Salm 108 [109,16]** en parla, tot dient: «Ell no ha fet pas misericòrdia, i ha perseguit l'home pobre i desvalgut, i el que és de cor afligit, per mirar de matar-los». I al **Salm 68 [69, 27]**: «Al dolor de les meves ferides, ells han afegit encara més patiment». Perquè no pot ser altrament: els rics en esperit per força han de perseguir els pobres en esperit, com Esaú va perseguir Jacob [cf. **Gn 32–33**].

... i violència em feien...

Això significa: Ells s'han servit de tota la seva potència i tota la seva ciència, no se n'han estat de res, ni de paraules ni d'obres.

...els que cercaven la mia ànima.

Aquells que han cercat la perdició de la meua ànima, em posen entrebancs amb les seves obres i em sedueixen amb les seves paraules, com segueix.

14. I, aquells que em volien mal,...

Això significa: Ells desitjaven el perjudici de la mia ànima, mentre pensaven que, actuant així, promovien la meua salvació. De fet, aquesta fou la qüestió fonamental en la controvèrsia entre els jueus i sant Esteve. I en tots els temps els que es creuen savis contradiuen i refuten els veritables justos, per destruir el discurs d'aquests i confirmar les seves pròpies paraules, la qual cosa és, tanmateix, la causa de la desgràcia i del perjudici de l'ànima⁴⁶.

46. El dany que fan aquests amics «benintencionats» al pobre d'esperit que pateix és de naturalesa interior, apunta directament a l'ànima. En efecte, creuen que promouen la seva benaurança amb llurs prèdiques sobre la necessitat de l'esforç humà, dient que això és vàlid davant Déu, mentre que l'únic que fan és malmetre la seva ànima amb llurs paraules seductores. Aquests «falsos savis» diuen que ensenyen allò que està bé, però tot és mera aparença, perquè contradiuen el nucli intern de la veritat: la gràcia divina (cf. Florin 1989: 29).

...predicaven vanitats.

No volen, però, parlar del camí de la creu ni de la humilitat no fingida ni instruir ningú en aquestes coses, sinó que volen parlar i ensenyar sobre les seves pròpies obres i sobre la seva pròpia justícia, la qual cosa és una doctrina vana i inútil, perquè això no fa que les persones esdevinguin sàvies i justes, sinó que més aviat obstrueixen i reprimeixen la saviesa i la justícia de Déu.

...i tot el dia cometien engany.

Mai no ensenyen res que no vagi contra la gràcia, tot i que ho fan sota l'aparença de la veritat i de la justícia. El que fan, doncs, és un engany a les ànimes i cosa vana, sense cap fruit, perquè allò que exposa és aparença. I això és posar un parany a les ànimes i cercar amb tota cura la seva desgràcia i el seu mal. De fet, són més diligents a predicar el seu engany que no pas els altres la justa veritat, la qual cosa vol dir que fan servir la violència i hi apliquen tot el seu poder. «Engany» significa que semblen bones aquelles coses que no són pas bones, com ho són totes les doctrines que propugnen les bones obres sense la predicació de la gràcia i la misericòrdia de Déu.

15. Mes jo, així com si fos sord, no els escoltava,...

Això significa: No he rebut pas les vostres falses paraules, bones només en aparença. Jo em mantinc en la teva veritat, com diu Crist a Jn 10[5; 16; 27] que les seves ovelles no escolten la veu de mestres estranys, sinó només la seva veu.

WA
181

...i, així com un mut, no badava la mia boca.

He guardat silenci i no els he replicat, perquè han menat el seu assumpte fent servir la violència i amb un enduriment absolut. En efecte, no s'han de llençar les coses sagrades als gossos ni les pedres

precioses als porcs [Mt 7,6]. A més: no profereixis cap paraula allà on ningú no les escolta, digué Salomó.

*16. I feia com aquell que no hi pot sentir
i com aquell que no pot tenir en la seva boca increpacions.*

Aquest dos versicles lamenten que aquells que ensenyen contra la doctrina fonamental de la justa veritat sempre prevalen i es tenen en més estima i apleguen al seu voltant més oients que els autèntics creients; perquè la minoria segueix la veritat i la majoria l'aparença de la veritat⁴⁷. Per tant, el significat d'això és el següent: ¿Que potser no és cosa deplorable que la veritat hagi de silenciar-se, quan l'únic que s'ha de fer és dir-la? I l'engany no vol tolerar ni rèplica, ni retret, ni contradicció. Vol ser escoltat i, encara que sigui per la força, ser l'única veu que parla. Per això m'he fet el mut i el sord, perquè no goso parlar, i no puc ni vull escoltar la seva causa. D'això, però, es pot concloure clarament que aquest dos versicles no foren pronunciats pel Crist crucificat, conforme al sentit de l'Escriptura. Perquè el que [el salmista] sent en aquesta ocasió no són paraules enganyoses i vanes, que sempre presenten alguna aparença del bé, sinó més aviat evidents blasfèmies i pèrfides paraules, exemptes de tota bona aparença. En efecte, escoltar i parlar en aquest lloc vol dir que hi ha un deixeble i un mestre. No escoltar significa no voler ser deixeble. No parlar és no voler ser mestre.

17. Perquè he posat en tu la mia esperança, Déu meu...

Per això no els escolto i guardo silenci. Perquè jo no vull posar el meu consol en la meva saviesa, en la meva pietat, en la meva veritat, que és el que ells ensenyen i fan, sinó més aviat i únicament en tu i en la teva gràcia.

47. Precisament el fet que l'aparença pretengui ser veritat (l'error sota l'aparença de veritat) és allò que la fa tan perillosa (cf. Florin, 1989: 109).

...tu vas voler atendre'm, oh Déu meu i Senyor meu.

La meva esperança, tu no la defraudaràs; respondràs i satisfaràs sense dilacions el meu desig. Em correspon a mi de suplicar i d'estar esperant-te i restar a l'espera de la teva gràcia. A tu, però, d'escoltar-me, d'atendre les meves súpliques i de satisfer la meva esperança⁴⁸. Tanmateix, aquells que són sadollats i no tenen cap desig, tampoc n'esperen res, no hi tenen tampoc cap esperança. Car ningú no els atén, ningú no els respon, ningú no els pot tampoc satisfer. Ja estan ben satisfets!

18. Car vaig dir...

[Aquesta] ha estat la meva preocupació i vaig pensar per a mi: «Oh, Déu vulgui que no experimentin cap joia per causa meva».

WA
182

...que els meus enemics de mi no s'alegrin,...

Que, al capdavant, ells no tinguin raó, sinó que, com [es diu] al primer Salm [penitencial], siguin coberts d'oprobri i vergonya, quan reconguin la justa veritat [cf. Sl 6,10]⁴⁹ que persegueixen en mi i aquest engany seu que branden amb tanta vehemència.

...i, si els meus peus ensopeguen, que no es gloriïn a costa meva.

Això vol dir: Ho he dit i he temut que tal vegada els meus peus ensopeguin, que jo no perseveri en la veritat. Perquè, si això arribés a passar, se'n vantarien d'allò més, s'enorgullirien i gloriarien a costa meva. Donat que a hores d'ara la mia esperança és en tu, escolta'm, Déu meu, i no permetis que això passi: que no es vantin ni experimentin cap mena de joia a costa meva, que n'hi hagi prou amb què

48. La súplica del salmista, el pobre d'esperit, a fi que Déu l'ajudi i compleixi la seva esperança (*Hoffnung*), ressona aquí amb un velat to d'exigència envers la Majestat divina (cf. Florin, 1998: 29).

49. *Vid. supra*, p. 102.

m'odiïn i em persegueixin a causa de la veritat, i tampoc no permetis que pensin que tenen raó, ¡que no la tenen!, ja que han posat la seva esperança en si mateixos, i no pas en tu.

*19. Car jo al patiment soc aparellat
i la dolor mia davant mos ulls és tostemps.*

No defujo el patiment ni el càstig. Hi estic disposat i preparat, a tot això. Certament, és equitatiu i just que jo pateixi; i, de la mateixa manera, soc aparellat, nascut i m'he mentalitzat pel patiment, perquè n'estic curull, de pecat. A un pecador, li pertoca ser punit i turmentat per Déu. L'únic que demano és que no prevalgui la raó d'aquells que són enemics del patiment, de la humilitat i de la vida crucificada, com si ells fossin justos i no tinguessin mèrits per patir, sinó que, més aviat, en tenen per gaudir de pau i honors. Però ¿com és aquest dolor davant els seus ulls tostemps? Això significa que jo tinc davant els meus ulls allò que és la causa del meu dolor i que em fa patir, és a saber: el pecat.

20. Perquè, que soc un pecador, vull proclamar-lo,...

Vull confessar i no negar que soc un pecador, i no atribuir-me pas cap justícia. I la raó per la qual pateixo constantment és perquè estic ple a vessar de pecats.

...i meditaré sovint en el meu pecat.

Això significa: Com està escrit al quart Salm [penitencial], que segueix a aquest [Sl 51,4]: «Prou reconec les meves culpes, i el meu pecat el tinc tostemps davant meu»⁵⁰. El significat és el mateix que el d'aquest verset. Perquè, així com els savis, els justos, els sants orgullosos estan preparats per acollir pau i repòs, goig i honors, i no tenen davant els seus ulls res que els afligeixi o que els faci patir, sinó

50. *Vid. infra*, p. 138.

WA
183

més aviat allò que els fa alegres i els és plaent, puix que oculten i no proclamen el seu pecat, tampoc no hi pensen, sinó que només pensen en la seva justícia i en els pecats dels altres, com es diu al versicle següent, així també un home íntegre de debò és, en canvi, completament diferent, **com diuen aquests dos versicles. En efecte, el sant apòstol Pau, a Rm 7[,20–23],** afirma sobre aquesta qüestió que el pecat habita dintre seu i que ell és presoner del pecat, malgrat que de cara enfora no fa pas el mal, sinó molt de bé. També Crist ordena a tots els seus que odiïn les seves ànimes [cf. Jn 12,25]⁵¹. Ara bé, si no s'ha d'odiar res sinó només els pecats, ¿d'on provenen, aleshores, els pecats que hi ha en els justos, que ells haurien d'odiar? Car Crist no diu que hagin d'odiar només els pecats passats que, ara com ara, han estat perdonats i expiats, sinó també l'ànima i la vida que sense cap dubte encara menen. Els sants orgullosos no tenen en compte aquesta mena de pecats i es mostren segurs de si mateixos, tot dient que són pecats venials⁵² i no van contra els manaments de Déu. Si això és veritat, aleshores ¿per què Crist ordena que odiïn el pecat i l'Apòstol es plany de ser-ne presoner? Perquè, segons ells diuen, no hi ha cap comandament de Déu contra els pecats venials i es tracten de pecats que tampoc fan presoner ningú.

*21. Mes els meus enemics viuen i s'han enfortit,
i multiplicats són els qui iniquament em tenen odi.*

Això vol dir: Pateixo molt i em va malament. Els meus enemics, en canvi, van progressant, com es diu a Jr 12[,1] i Ha 1[,2 s.]. Ells viuen, jo moro a cada instant. Ells són poderosos i forts, jo em sento oprimat a totes hores. Ells gaudeixen d'honors, jo estic sumit en el descrèdit. Ells viuen en pau, jo en ple desassossec. El seu nombre es multiplica i són molts els que els afavoreixen, els que els enalteixen,

51. En l'original grec llegim «psyché» (ψυχή).

52. Cf. n. 24.

els que estan de part seva. Mentre que jo estic tot sol, abandonat, i ningú no està de part meva ni m'afavoreix. Així, ben diferent i del tot oposat és un sant veritable i autèntic en comparació amb aquell que és un sant aparent i del tot fals, un enganyador de mena.

22. *I els qui em tornen mal per bé m'han escarnit,
perquè seguia el camí del bé.*

Els que es pensen que son savis i confien en la seva pròpia justícia no saben fer altra cosa que tornar mal per bé. Car la doctrina justa que se'ls ensenya, que els diu el que hi ha de millor, que contribueix al seu bé i que, malgrat tot, és una cosa bona, la persegueixen i, en bescanvi, reten odi i martiri. A més, calumniem i denigren tots aquells que cerquen i acuiten fer el bé, la qual cosa es deu a que aquest bé no és evident, sinó que més aviat es troba sota la creu i, reduït al no-res, ocult en Déu. Ells, però, no volen ser reduïts a no-res [sc. humiliats] en la seva vida i en la seva bona aparença. Àdhuc volen ser quelcom o, millor dit, volen mostrar-se irats i provocar la dissort. I, no obstant això, s'imaginen que d'aquesta manera fan el bé. Però, en realitat, el que fan és el mal i provoquen la seva pròpia perdició. D'aquestes coses, se n'aparta el just i per això és víctima de les seves calúmnies.

23. *No m'abandonis, oh Déu, Senyor meu,
no t'allunyis de mi.*

M'he quedat tot sol, abandonat i menyspreat per tothom. Així que acull-me i no m'abandonis. La naturalesa de Déu és tal que del no-res crea quelcom. Per això, d'aquell que encara no ha estat reduït al no-res, Déu tampoc no pot fer-ne res. Els homes, per la seva part, fan d'una cosa una altra de diferent. Però aquesta és una tasca vana i inútil. Per això Déu no acull sinó aquells que estan abandonats, no guareix sinó aquells que estan malalts, no torna la vista sinó a aquells que són cecs, no concedeix la vida sinó a aquells que són morts, no

fa justos sinó a aquells que són pecadors, no fa savis sinó a aquells que són ignorants. En resum, no s'apiada més que dels míser i no concedeix la seva gràcia més que als que estan sense gràcia. Per això cap orgullós, baldament sigui sant, savi i just, no pot esdevenir matèria de Déu i arribar a ser objecte de l'obra de Déu, sinó que rau en la seva pròpia obra i fa de si mateix un sant inventat, aparent, fingit i fals, és a dir, un hipòcrita.

24. *Afanya't a auxiliar-me,
oh Déu de la mia salvació!*

«Afanya't a auxiliar-me», perquè tots els altres s'apressen a portar-me a la perdició. En efecte, Déu no presta els seus socors allà on ja hi ha socors dels homes i tampoc allà on no hi ha persecució per part dels homes o del propi home contra si mateix. Perquè Déu no és pare dels rics, sinó dels pobres, de les vídues i dels orfes: «als rics els ha deixat sense res» [Lc 1,53]. «Oh Déu de la mia salvació», és a saber: Jo no cerco la salvació o la beatitud ni en mi mateix ni en cap altre home, sinó només en tu. Això també es diu al Salm 4[2]: «El Déu de la meua justícia m'ha escoltat», la qual cosa vol dir que és ell qui dona la justícia. Però els orgullosos treuen la seva salvació, la seva beatitud i la seva satisfacció d'ells mateixos. La seva beatitud no és pas la beatitud de Déu. Se l'han bastida ells mateixos, perquè no se senten condemnats ni volen ser-ho. Déu, per la seva part, només salva els condemnats; no, com alguns diuen, que ells es jutgen com a condemnats i tanmateix són salvats, sinó ans al contrari, que ells són condemnats, i això no és pas un judici inventat, ja que amb Déu no s'hi valen els jocs. Així és com hom ha de jutjar-se, no d'una altra manera, i jutjar-se d'una altra manera implica ser un hipòcrita i un mentider als ulls de Déu.

EL QUART SALM PENITENCIAL

[Salm 51]⁵³

1. Oh Déu! Apiada't de mi
segons la teva gran misericòrdia.
2. I segons la multitud de les teves pietats,
esborra la meva iniquitat.
3. Renta'm més i més de la meva injustícia
i purifica'm del meu pecat.
4. Perquè jo reconec que no soc just,
i el meu pecat davant els meus ulls és tostemps.
5. **Contra tu sol he pecat i he fet mal davant els teus ulls,**
perquè tu sol siguis trobat just en les teves paraules
i triomfis (o persisteixis) quan siguis jutjat.
6. Mira, en la iniquitat he estat concebut
i en el pecat m'ha engendrat la meva mare.
7. Mira, tu estimes la veritat, les coses interiors
i ocultes de la teva saviesa, tu me les has manifestades.
8. Aspergeix-me amb hisop i seré net;
renta'm i així seré més blanc que la neu.
9. Fes-me sentir el goig i el consol,
i així s'alegraran els meus ossos abatuts.
10. Gira el teu rostre dels meus pecats,
i esborra totes les meves iniquitats.

WA
185

53. Els monjos, a la Litúrgia de les Hores, resaven aquest Salm (el *Miserere*, el Salm penitencial per excel·lència) tots els dies durant els *Laudes* del matí.

11. Oh Déu! Crea en mi un cor pur,
i esperit dreturer renovella en les mies entràmenes.
12. No m'apartis de la teva faç
i el teu Esperit Sant no me'l tolguis.
13. Retorna'm l'alegria de la teva salvació
i fortifica'm amb un esperit voluntariós.
14. Jo ensenyaré als inics les teves vies
i els pecadors s'hauran de convertir a tu.
15. Oh Déu! Déu de la mia salut, deslliura'm de la sang
i amb joia predicarà la meva llengua la teva justícia.
16. Oh Déu, obre els meus llavis
i la meva boca anunciarà la teva llaor.
17. Car si te'n fos grat, jo ben podria haver-te ofert un sacrifici,
però en els holocausts no et delectes.
18. El sacrifici que et complau, Déu meu, és un esperit crebantat;
un cor contrit i humiliat, oh Déu, tu no el menysprearàs.
19. Sigues benigne en la teva bona voluntat amb Sió,
perquè siguin edificats els murs de Jerusalem.
20. Llavors acceptaràs el sacrifici de justícia, els holocausts i altres
sacrificis; car sacrificaran vedells damunt el teu altar.

1. Apiada't de mi, oh Déu, segons la teva gran misericòrdia.

Un cor sincer i contrit únicament té davant els ulls el seu propi pecat i la misèria de la seva consciència. Per això no pot expressar aquestes paraules amb profunda gravetat qui encara troba en si mateix algun consell o acció, pels quals **encara no és del tot miserable, sinó que sent un petit consol en si mateix**, fora de la misericòrdia de Déu. El significat és el següent: Oh Déu! Cap home ni criatura no pot auxiliar-me ni consolar-me; tan gran és la meva misèria perquè el meu mal no és físic ni temporal. Per això, només tu, que ets Déu i etern, pots ajudar-me. Apiada't de mi, car sense la teva compassió

totes les coses em resulten terribles i amargues. Però no demano pas la teva petita pietat, aquella amb què et compadeixes en alguns moments de les fretures del cos, sinó que demano la teva gran misericòrdia, aquella amb què et compadeixes de les fretures de l'ànima.

2. I segons la multitud de les teves pietats, esborra el meu pecat.

[El salmista] primer ha esmentat la grandesa, ara l'abundància [del pecat]. Són paraules d'un profund penediment que fan gran i abundant la gràcia de Déu, tot fent gran i abundant el propi pecat. En efecte, com diu l'Apòstol [Rm 5,20]: «On abunden els pecats, també sobreabunda la gràcia». Per aquesta raó la gràcia no agrada gaire als superbs, perquè encara no els desagraden els seus pecats.

*3. Renta'm més i més de la meva injustícia
i purifica'm del meu pecat.*

D'antuvi, a la manera dels novicis⁵⁴, [el salmista] havia implorat la gràcia i la indulgència pels pecats comesos, a fi de poder encetar una nova vida. Ara demana, a la manera dels iniciats i gairebé fins al final del Salm, ser sempre rentat i purificat gradualment. De fet, la primera gràcia és un començament a rentar-se i a purificar-se, en la qual s'aturen, o més ben dit, retrocedeixen, aquells que només es fixen en l'acte exterior del pecat i, per aquest motiu, perden aquesta gràcia, s'endureixen i esdevenen pitjors que abans, encara que no se n'adonin ni ho pretenguin⁵⁵. Això és el que passa ara amb nosaltres: Adam ha de sortir de nosaltres i Crist ha d'entrar-hi; Adam cal que sigui aniquilat i que Crist sol regni i resti en la nostra vida. Per això el fet de rentar-se i purificar-se no s'acaba mai en aquest temps. Car,

54. Luther fa servir aquí termes manllevats de la cultura educativa monàstica (cf. Mülhaupt 1962: 196).

55. La primera gràcia converteix l'home a Déu, mentre que la segona gràcia permet l'home fer progressos en Déu (cf. Harran 1983: 155).

Adam, que és innat en nosaltres, àdhuc faria que les nostres bones obres, que primer fem com a novicis i després com a iniciats, fossin pecat i reduïdes al no-res, si Déu no es preocupés [de mantenir en nosaltres] aquesta gràcia inicial i la purificació consegüent.

4. *Perquè jo reconec que no soc just
i el meu pecat davant els meus ulls és tostemps.*

WA
187

Aquesta és la diferència entre els veritables sants i els que ho són en aparença: els primers veuen les seves debilitats, s'adonen que no són el que haurien i voldrien ser, i per això es condemnen a ells mateixos i no es preocupen dels altres. Els segons, però, no reconeixen les seves debilitats i es diuen a si mateixos que ja són el que haurien de ser, sempre s'obliden de si mateixos, jutgen les iniquitats dels altres, i **capgiren aquest Salm, tot dient: «Jo reconec les debilitats dels altres, i els pecats dels altres són en tot moment davant els meus ulls, ja que porten a coll el seu pecat i tenen una biga als ulls» [cf. Mt 7, 3–5].** Així mateix, d'aquestes parauletes: «i el meu pecat contra mi és tostemps», diríem que aquest «contra mi», tal com es tradueix en la nostra llengua, significa: davant els meus ulls o contraposat a mi, com un objecte que hom contempla.

5. *Contra tu sol he pecat i he fet mal davant els teus ulls,...*

Aquest és el verset que ens ensenya fonamentalment a no parar esment en les nostres bones obres exteriors, i a no posar la fe en les llaors i els honors que la gent ens tributa. Perquè aquestes obres es fan des de la impuresa i la feblesa, i tampoc no es consideren bones davant Déu, llevat que confessem que són fetes des de la impuresa i la feblesa. Per tant, la glossa que explica aquest verset com si parlés dels pecats exteriors és lluny de tenir un veritable fonament. Perquè, pel que fa al pecat exterior, sens dubte cometem pecats i també fem el mal, no només davant Déu, sinó també davant els homes.

*...perquè tu siguis trobat just en les teves paraules
i triomfis quan siguis jutjat.*

¿Què significa aquest verset? ¿És que Déu no pot ser trobat just si nosaltres no som uns pecadors? O altrament: ¿Qui jutja Déu? És clar que Déu, en si mateix i per la seva naturalesa, no pot ser jutjat ni justificat per ningú. En efecte, ell és la justícia eterna, duradora, genuïna i immutable, i és el Jutge suprem de totes les coses. Malgrat això, aquells que es justifiquen a si mateixos i són presumptuosos contínuament troben en les seves paraules i en les seves obres contradiccions, oposicions, judicis i condemnes. De manera que entre ell i aquesta mena de gent sempre hi ha un bel·licós litigi al voltant de les seves paraules i obres. Per consegüent, quan es diu: «perquè seràs justificat en les teves paraules», és com si es digués: «perquè la teva paraula serà trobada justificada i veraç, i serà reconeguda com a tal⁵⁶. Ara bé, ens és impossible d'enumerar totes les paraules amb què els orgullosos hi entren en contradicció; així que les resumirem dient el següent: tota l'Escriptura i la Paraula de Déu fan avinent el sofriment de Crist, tal com ell mateix testimonia al darrer capítol de Lluc [cf. Lc 24,46–47], a saber: que l'Escriptura no conté altra cosa que la gràcia promesa i la remissió dels pecats per mitjà del sofriment de Crist, de forma que, qui cregui en ell, i no en cap altre, se salvarà. És contra aquesta veritat, contra el patiment de Crist i contra la fe en ell que es rebel·len tots aquells que no volen passar per pecadors i particularment els que s'aferren a aquesta vida⁵⁷. Aquests no volen admetre que són uns pecadors i gairebé no troben a faltar Crist, encara que Déu ha promès, en totes les seves paraules, que Crist havia de morir a causa del pecat. Per això, qui no es considera pecador ni

56. Aquí, si més no, s'apunta la *iustificatio dei passiva*, el Déu que justifica, *Deus iustificatur* (cf. Strohl 1962: 239), la gran troballa teològica de Luther.

57. En l'original alemany: *die eins angefangen lebens sind* (lit. «aquells que han començat un determinat gènere de vida»).

WA
188

vol ser tingut per tal intenta fer de Déu un mentider i atribuir-se a si mateix la veritat, la qual cosa és el pecat més greu que existeix i la pitjor de totes les idolatries. Per això l'apòstol Joan diu a **1Jn 1[8]**: «Si diem que no tenim pecat, ens enganyem a nosaltres mateixos, i la veritat no és en nosaltres». I també: «Si diem que **no hem pecat, fem de Déu un mentider, i la seva paraula no és** en nosaltres» **[1Jn 1,10]**. Per això el Profeta ara diu: «Per tal de no incórrer en aquest horrible pecat de l'orgull, confesso davant teu que soc un pecador i que no faig res de bo, perquè tu romans en la veritat i t'assisteix la raó, i també triomfes sobre tots aquells que entaulen disputes amb tu i es justifiquen a si mateixos, tot erigint-se en jutges de les teves paraules». Perquè, al capdavant, Déu farà que prevalgui la seva raó i triomfarà, ja sigui aquí amb bondat o allà amb severitat. I no ens servirà de res que siguem justificats davant la gent o davant nosaltres mateixos, puix que d'això hem d'apartar el nostre esguard i esperar temerosos allò que en pensa Déu.

*6. Mira, en la iniquitat he estat concebut,
i en el pecat m'ha engendrat la meva mare.*

Mira, és tan cert que davant teu soc un pecador, que fins i tot hi ha pecat en la meva naturalesa, en l'inici del meu ésser i en la meva concepció, i encara més en les meves paraules, obres i pensaments, i en el decurs de la meva vida. Soc un arbre bord i, per naturalesa, un fill de la ira i del pecat. Per això, mentre aquesta naturalesa i aquesta essència romanguin en nosaltres i siguin inherents a nosaltres, serem pecadors i haurem de dir: «Perdona les nostres culpes», etc., fins que el cos mori i desaparegui. Adam, doncs, ha de morir i descompondre's, abans que Crist sorgeixi plenament, i això s'inicia amb la vida de penediment i culmina quan morim. Per això la mort és cosa salutífera per a tots els creients en Crist, car corromp i redueix a pols tot el que ha nascut d'Adam, a fi que Crist sol visqui en nosaltres.

7. *Mira, tu estimes la veritat...*

Això significa: La justícia exterior i la pietat aparent són un mer engany, sense cap fonament ni veritat, car només fan que amagar el pecat interior i són una mera caricatura de la justícia genuïna i veritadera. Tu ets el seu enemic, però els homes les estimen; per això tu estimes la veritat interior, però ells, en canvi, la falsedat exterior. Tu estimes l'essència, ells l'aparença. Per això no diuen: «Contra tu he pecat», etc.

...les coses interiors i ocultes de la teva saviesa, tu me les has revelades.

La saviesa de Déu es revela als orgullosos només en la seva aparença exterior, mentre que als humils s'hi mostra en la seva veritat interior i el seu fonament ocult. I [el salmista] diu «de la teva saviesa», puix que no es pas nostra, sinó de Déu que ens la concedeix. L'aspecte exterior d'aquesta saviesa rau en què l'home pretén servir Déu i atansar-s'hi amb moltes paraules, pensaments i obres, o sigui, amb tot el que, per la seva aparença exterior, és visible per a tothom i està a l'abast de qualsevol persona, atès que els gestos i les maneres que l'home en fa servir són nombrosos. En tots ells hom cerca Déu, però ho fa tot cap per avall i exteriorment. Interiorment el coneixen menys que qualsevol altra cosa, ja que ells es busquen a si mateixos. A més, amb aquestes maneres, estudien sense Déu i sense reconèixer-ho, etc. Tanmateix, allò interior i ocult d'aquesta saviesa no és altra cosa que conèixer-se a si mateix a fons i, per tant, odiar-se un mateix i cercar tota justícia no en si mateix, sinó en Déu, estar sempre a disgust amb un mateix i anhelar Déu. Això significa estimar humilment Déu i abandonar-s'hi. Aquesta desconeguda justícia interior es constata en tots els guarniments, maneres, paraules i obres exteriors, als quals els orgullosos romanen aferrats i amb els quals s'endureixen. Per això Déu, que estima la sinceritat i la veritat, els avorreix, car ells estimen l'aparença i la hipocresia.

WA
189

8. *Aspergeix-me amb hisop, i seré net;...*

Aquí [el salmista] demostra amb un exemple el que ha afirmat amb anterioritat. És com si digués: «Que Moisès i els sacerdots de la llei es ruixessin a si mateixos i ruixessin també al poble amb un hisop remullat en la sang d'un moltó [cf. Nm 19,18 s.], i creguessin que amb això quedaven purs, no és més que una aparença externa i una metàfora, però no pas la veritat que aquest ritual significa, la que tu tractes de comunicar i estimes, ni tampoc l'aspecte interior de la teva saviesa, la que tu em vas manifestar. Per això, ruixa'm amb la vertadera sang de moltó, la de Jesucrist, per la qual quedo veritablement i completament net en el meu interior, sense cap obra meva o cosa que jo pugui fer».

...renta'm, i així seré més blanc que la neu.

Això significa: El rentat exterior de les mans i els peus segons la llei no em fa blanc, sinó que, amb la seva aparença, indueix a l'error els que desconeixen el rentat interior que vol representar, que és la recta i veritable saviesa. Per tant, ruixar-se amb hisop i rentar-se exteriorment amb aigua no serveixen de res amb vista a un rentat i aspersió interiors, perquè són només metàfores i mers signes. Així doncs, totes les altres maneres i gestos exteriors no pretenen indicar altra cosa que, d'una forma anàloga, Déu interiorment ruixa, renta, obra, parla, té cura, etc. mitjançant la gràcia de l'Esperit Sant. I és així com els estimats antics Pares de l'Església també interpretaven aquestes figures de l'Antic Testament, gràcies a les quals van poder arribar a copsar l'aspecte interior i ocult de la veritable intel·ligència i saviesa divines⁵⁸.

58. No s'arriba, doncs, a la veritable saviesa divina, interior, per l'esforç propi de l'home, com pensen els arrogants, sinó que cal abandonar-se a Déu, car allò que és veritable cal que romangui ocult, per tal que l'home no pugui trobar-lo per si mateix (cf. Florin 1989: 34).

9. *Fes-me sentir el goig i el consol...*

Això és: Cap tràfic i comerç de la justícia exterior és capaç de consolar la meva consciència i treure'n el pecat. Malgrat tots els esforços i les bones obres, la meva consciència roman tímida, espantada i temerosa fins que tu em ruixis i em rentis amb la gràcia i, d'aquesta manera, em donis una bona **consciència i jo escolti el que em dius en secret, a cau d'orella: «Els teus pecats et són perdonats»** [Mt 9,2]. Ningú no ho adverteix, tret del que ho escolta. Ningú no ho veu, ningú no ho entén. Hom el percep per la oïda, i el fet de sentir [aquestes paraules] ens fa que tinguem una consciència consolada i alegre, i que confia en Déu.

WA
190

...i així s'alegraran els meus ossos compungits.

Això és: Totes les potències de l'ànima que, a causa de la consciència del pecat, estan com fatigades i abatudes, s'alegren i es reconforten quan la consciència sent la grata notícia del perdó, perquè el pecat és una càrrega feixuga, que causa aflicció i angoixa a totes les potències de l'ànima. I, tanmateix, no pot ser esborrat per les obres exteriors de l'home, sinó només per l'acció interior de Déu.

10. *Gira el teu rostre dels meus pecats...*

Això significa: No jutgis amb severitat les meves obres, perquè totes elles són pecat si les poses davant la teva mirada i el teu judici. Per això [el salmista] no diu: «Aparta els meus pecats del teu rostre», com si algunes obres poguessin suportar el rostre de Déu, de forma que Déu es limités a apartar-ne els pecats i a deixar-hi intactes les bones obres. Però més aviat és Déu qui ha d'apartar el seu rostre, per tal que les [nostres] obres i nosaltres mateixos puguem subsistir i romandre, és a saber: que, per la gràcia, ell no ens imputa allò que per la seva pròpia naturalesa seria pecat, com diu el **Salm 31 [32,2]: «Benaventurat l'home a qui Déu no li compta el pecat ni la culpa».**

...i esborra totes les meves iniquitats.

Això vol dir: Perdona'm allò que encara no hi ha de justícia en mi, d'igual manera que t'he suplicat que apartis el teu rostre d'allò dolent que encara hi persisteix. Perquè davant Déu totes les nostres obres, com s'ha dit, tenen quelcom que no n'haurien de tenir, és a dir, són fetes en pecat, el qual és innat a nosaltres, i no tenen el que n'haurien de tenir, això és, la puresa completa, de la qual hem estat privats pel pecat d'Adam⁵⁹.

11. Crea en mi, oh Déu, un cor pur,...

Tenir, segons l'aparença exterior, mans netes i belles paraules és fàcil i està a l'abast de la força humana. Però un cor pur, apartat de l'amor a totes les coses [materials], és obra del Creador i del poder de Déu. D'acord amb allò que diu l'Escriptura [cf. Gn 6,5; 8,21]: No hi ha ningú que tingui el cor net, per la qual cosa també tots són pecadors davant Déu, davant el qual el cor és al descobert, com per a l'home són visibles les mans o les obres. Un cor pur, tal és la veritat que estima Déu. La justícia interior, però, no s'assoleix mai del tot en aquesta vida i, tot i així, l'hem de cercar amb perseverança.

WA
191

...i esperit dreturer renovella en les mies entràmenes.

Corbat és l'esperit de la carn i l'esperit d'Adam, que en totes les coses es corba sobre si mateix i busca el que és seu. Aquest esperit és innat en nosaltres. L'esperit dreturer, en canvi, és la bona voluntat que, adreçada directament envers Déu, busca només Déu. Aquest esperit ha de ser creat de nou i infós per Déu en l'interior del nostre

59. Els escolàstics consideraven la naturalesa del pecat original des d'una doble perspectiva: materialment era la concupiscència (inclinació desordenada als béns peribles), i formalment era el resultat de la privació de la justícia original, per la qual la voluntat de l'home estava sotmesa a Déu i amb ella totes les altres potències (cf. STh I-II, q. 82, art. 3).

cor, per tal que no hi hagi engany en el nostre esperit, sinó que més aviat des del més profund del nostre ésser sigui estimada la voluntat de Déu.

12. No m'apartis de la teva faç...

Això els passa a tots aquells que no es reproveixen davant els seus propis ulls i, al mateix temps, no els preocupa que siguin reprovats davant els ulls de Déu. Fins i tot es presenten davant la faç de Déu i s'enalteixen a si mateixos. Per això són humiliats i reprovats, ja que creuen que són purs, justos i il·luminats i, per tant, irreproposables. Els altres, en canvi, senten i saben que són merescudament reprehenibles a causa dels seus pecats. Per això es presenten davant Déu amb temor i supliquen amb humilitat allò que els primers creuen haver guanyat per la seva santedat [cf. Lc 18,10-14].

...i el teu Esperit Sant no me'l tolguis.

Perquè, pel que a mi respecta, soc un depravat. Cal que el teu Esperit em vivifiqui i em conservi. A més, sense l'Esperit Sant no hi ha cap do o gràcia que pugui ser suficient davant Déu.

13. Retorna'm l'alegria de la teva salvació...

Car, per mitjà d'Adam, tots nosaltres hem perdut aquest goig i cal que ens sigui restaurat, sense cap mèrit nostre, per la gràcia. La salvació de Déu es diu Crist a l'Escriptura. Ell és per a nosaltres una salvació i una beatitud concedides per Déu; en Crist resideix tota esperança i tot goig per a l'ànima que és conscient del seu pecat.

...i fortifica'm amb un esperit voluntariós.

Això vol dir: Que [m'afermi] amb l'Esperit Sant que fa homes voluntariosos, que serveixen Déu no per temor del càstig o per un amor desordenat. Car tots els que li serveixen per por són constants i fermes només mentre els dura aquesta por. En efecte, li serveixen

WA
192

coaccionats i contra la seva pròpia voluntat, fins al punt que no li servirien de cap manera si no existís l'infern o el càstig. Igualment, els qui serveixen Déu per amor d'una recompensa o d'un bé, tampoc no són pas perseverants, perquè si sabessin que no hi ha premi o que manquen els béns, cessarien també en el seu servei. Tots ells no senten cap goig en la salvació de Déu, i tampoc tenen un cor pur ni un esperit dreturer, sinó que senten més estima per ells mateixos que per Déu. Però els qui serveixen Déu amb una voluntat bona i recta, són fermes en el servei a Déu en qualsevol lloc i circumstància, **a les verdes i a les madures, ja que Déu els ha fet fermes i perseverants en concedir-los una voluntat** noble, responsable, règia i sense constrenyiment. Car l'expressió «esperit regi», que trobem escrita aquí, en hebreu significa també un esperit voluntariós o afable, que actua de bon grat, sense coaccions. Allò que es manté mitjançant la força, no perdura; però allò que es manté de grat –per voluntat pròpia–, roman per sempre.

*14. Jo ensenyaré als inicis les teves vies
i els pecadors s'hauran de convertir a tu.*

Això significa: Ja no ensenyaré mai més la justícia i les vies dels homes, com fan els orgullosos, sinó més aviat el camí de la gràcia i de la teva justícia. Perquè és així com venen els pecadors a tu i veritablement s'hi converteixen. En efecte, per la justícia dels homes un s'aparta més de Déu a causa de l'orgull, que necessàriament existeix allà on manca la gràcia.

15. Oh Déu! Déu de la mia salut, deslliura'm de la sang...

Els de sang són els orgullosos que, nascut d'Adam, sempre tenen deixin cap a la sang i s'oposen a aquesta doctrina i autèntica saviesa. I qualsevol que ensenyi tal cosa els contradirà i partirà persecució per part seva. Car aquesta gent no vol acceptar de cap manera que

la seva causa sigui aniquilada. Encara no són en la gràcia, sinó més aviat en la carn i en la sang. Segons l'opinió humana i les aparences, ells són justos, i d'això en fan un gra massa, perquè volen ser tinguts en gran consideració. Per això [el salmista] exclama: «Oh Déu, tu que ets el Déu de la mia salvació», és a dir: només en ell es troba la meua salvació, i no pas en mi, ni en la meua justícia, ni en qualsevol altra criatura. «Deslliura'm dels fills de la sang», que posen la seva felicitat en la seva justícia, i per això s'oposen a aquesta doctrina que per si sola converteix els pecadors, com en el seu moment els jueus s'oposaren als apòstols, els pagans als màrtirs, els heretges als doctors, i com encara avui dia s'oposen els orgullosos als senzills.

...i així amb joia predicarà la meua llengua la teua justícia.

Això significa: Mai més predicaré la justícia dels homes ni celebraré les seves obres, sinó que només lloaré les teves obres i cantaré que no hi ha altra justícia que la teva, per la qual són justificats tots els justos i sense la qual tots els altres són pecadors. Perquè, si tu no justifiques, mai ningú no es farà just amb les seves obres. Per això, es diu «la teua justícia», car tu ens la dones per gràcia i nosaltres no l'assolim amb obres. I per això:

16. Oh Déu, obre els meus llavis...

Això vol dir: Dona'm força i coratge perquè prediqui aquestes coses lliurement i valerosa contra els de la sang.

...i la meua boca anunciarà la teua llaor.

WA
193

Això significa: Amb el teu poder, jo tindrè valor per reprendre tots els homes i per convèncer-los que són pecadors i que en ells no hi ha res digne de llaor i d'honor, que només han merescut vergonya i càstig; per tal que reconeguïn que la llaor i l'honor només pertanyen a tu, perquè només teva és la justícia i la saviesa, etc. En efecte, ningú no et pot retre llaor i honor si no es blasma i s'omple d'oprobri

a si mateix; ningú no pot atribuir-te saviesa i justícia si abans no les elimina de si mateix i no s'atribueix més que pecat i follia. La meua llengua proclamarà per tu aquesta llaor i aquest honor quan l'obris, perquè qui no és un enviat de Déu i Déu no li parla a dintre del seu cor no pot predicar aquesta doctrina ni retre llaor a Déu. I heus ací la cosa més sublim que podem fer per Déu i que ell també desitja d'allò més: que li retem llaor i honor i li atribuïm tot el bé que hi ha arreu. Per això [el salmista] declara:

*17. Car si t'en fos grat, jo ben podria haver-te ofert un sacrifici,
però en els holocausts no et delectes.*

Això significa: Tu no vols que algú s'atribueixi a si mateix llaor i honor de la justícia i de la saviesa, sinó sols a tu. Per això no demanes sacrificis i molt menys encara altres bones obres de menys valor, sent com és el sacrifici el que té un valor més preuat⁶⁰. Vols ser misericordiós i no pas jutge. No vols fixar-te en el nostre desig de ser justos, sinó en el nostre desig d'arribar a ser-ho per mitjà de tu. Perquè d'aquesta manera tu, i no pas nosaltres, seràs lloat i honorat; car nosaltres no et donem res, sinó que ans al contrari, és de tu i només de tu que rebem la justícia, la saviesa, la veritat, els mèrits, les bones obres, etc. I per això:

*18. El sacrifici que complau Déu és un esperit crebantat;
un cor contrit i humiliat, oh Déu, tu no el menysprearàs.*

És com si [el salmista] digués que Déu menysprea tota la resta menys un cor humiliat i crebantat, perquè un cor així concedeix a Déu l'honor, i a si mateix el pecat. Aquest cor no dona res a Déu,

60. Luther ja s'havia convençut que el concepte de sacrifici era difícilment conciliable amb la justificació de l'ésser humà per la fe. En efecte, el motiu últim del servei sacrificial responia a una motivació oculta de l'ésser humà (impossible d'erradicar), segons la qual cercava lloar-se i glorificar-se a si mateix, i al capdavall autojustificar-se (cf. Brush 1997: 124).

sinó que només en rep, els seus dons. Vet aquí allò que Déu també desitja, a fi de ser veritablement reconegut com Déu. Perquè li respon a Déu el donar i no pas el rebre⁶¹.

19. *Fes el bé en la teva bona voluntat a Sió*⁶²,
perquè siguin edificats els murs de Jerusalem.

Si els sants orgullosos no volen acceptar aquesta doctrina i a més ensenyen als altres la seva pròpia justícia, aleshores concedeix la teva gràcia als altres elegits, no pas pels seus mèrits, sinó per la teva bona voluntat. «Perquè siguin edificats els murs», és a saber: que hi hagi homes il·luminats a **la cristiandat que guardin i ensenyin als altres, per tal que no siguin seduïts** pels falsos mestres i l'errònia doctrina de l'autojustificació, ja que «els murs» són els prelats de l'Església, que han de ser especialment edificats en aquesta doctrina.

WA
194

20. *Llavors acceptaràs el sacrifici de justícia...*

És com si [el salmista] digués: «No et sacrificaran moltons ni ovelles ni vedells, sinó que t'oferiran el sacrifici de la justícia, és a dir, a ells mateixos. En efecte, ofereix un sacrifici de justícia qui dona a Déu allò del que és deutor». Ara bé, nosaltres li devem a Déu més del que no posseïm. Per això no li podem pagar més que lliurant-li alguna cosa que depassa el que tenim i que som nosaltres mateixos, i ho fem reconeixent humilment el nostre pecat i confessant la seva justícia, és a dir, que ell és just, es comporti com es comporti la seva voluntat divina envers nosaltres. Aquesta manera d'actuar i aquest abandonar-se [a Déu] són la suprema justícia que nosaltres podem assolir i el veritable sacrifici, que rep el nom d'holocaust, tal com es diu a continuació:

61. El monjo saxó tracta de fer comprendre al poble la noció de Déu-Amor, que es dona a si mateix, que fa resplendir la seva justícia, (cf. Strohl 1962: 240).

62. El poble sant de Déu.

*...en forma d'holocausts i d'altres sacrificis;
car sacrificaran vedells damunt el teu altar.*

En llengua alemanya no podem expressar aquests mots hebreus, perquè només tenim la parauleta *opfer* («sacrifici»), que per a nosaltres significa tota mena de sacrificis, en general. En hebreu, però, hi ha una gran varietat de termes per designar els sacrificis, com ara *sacrificium*, que indicava el sacrifici que s'oferia durant l'ofici diví, prescrit per la llei, com ho són dins l'Església la missa, les matines, les vespres, etc. Entre ells, n'hi havia els anomenats *holocausta*, és a dir, en alemany els «totalment cremats», dels quals els sacerdots o sacrificadors no en guardaven res. Uns altres es deien *hostie pacifice*, *victime*, etc. Aquests eren sacrificis ocasionals, oferts per devoció, com ho són avui les obres, les pregàries i les formes de pietat admeses excepcionalment. Ara diu [el salmista]: «Tots aquests [sacrificis] seran només llavors oferts de la manera correcta», com si digués: El que ara s'ofereix en sacrifici no és un sacrifici, perquè, com hem dit dessús, «en els sacrificis no et delectes». Això és degut al fet que, si el nostre cor no s'ha acceptat i prèviament no s'ha ofert en sacrifici, tots els sacrificis exteriors resulten en va. Però, si el nostre cor ha estat prèviament acceptat i ofert en sacrifici interiorment, llavors totes les obres exteriors són «sacrificis de justícia», en part totalment cremats, en part per institució, en part per devoció ocasional, atès que Déu concedeix a cadascun la gràcia de fer-ho en el seu estat.

Però [el salmista] esmenta els vedells expressament, car eren les víctimes sacrificades que acabava d'al·ludir. I, com si en aquell temps no se n'oferrissin en sacrifici, diu: «Llavors sacrificaran vedells», etc. Això és com si digués: «Sacrificar vedells en aquest temps no és més que un símbol. Arribarà el dia que sacrificaran els veritables vedells, és a dir, sacrificaran l'home exterior, Adam, en la creu, i l'aniquil·laran i el crucificaran amb Crist, la creu del qual és l'altar per a tots els vedells».

EL CINQUÈ SALM PENITENCIAL

[Salm 102]

WA
195

1. Oh Déu, atén la meva oració
i fes que el meu crit pugui atènyer a tu.
2. No giris la teva faç de mi, en tots els dies
del meu dolor, inclina a mi la teva orella.
3. En tots els dies que jo t'invocaré,
vulguis tu atendre'm i vaçosament.
4. Car, així com el fum, s'esvaeixen els meus dies
i els meus ossos es rosteixen secs així com un llardó.
5. Abatut soc així com el fenàs i assecat és el meu cor,
perquè el meu pa m'he oblidat de menjar.
6. Els meus ossos a la carn s'han ajustat
pels crits dels meus gemecs.
7. Semblant soc al pelicà en el desert,
soc com l'òliba en les cases assolades.
8. Jo he vetllat i he estat
com un ocell solitari al teginat.
9. Tot el dia mos enemics m'han escarnit
i aquells que em lloaven, contra mi han jurat.
10. Car cendra com si fos pa he menjat
i el meu beure amb llàgrimes mesclava.
11. Davant la faç de la teva ira i de la teva indignació,
perquè, així que m'has exaltat, llavors m'has esclafat.
12. Els meus dies són com una ombra declinant,

- i jo, així com el fenàs, soc dessecat.
13. Però tu, oh Déu, romans eternalment
i el teu record perdura pels segles dels segles.
14. Ah!, així t'aixequis i tinguis pietat de Sió, car és vingut
el temps que te n'apiadis, i ara és el moment oportú.
15. Perquè els teus servents han fet delitoses les seves
pedres, i han fet digna de pietat la seva terra.
16. I els gentils honoraran el teu nom
i tots els reis de la terra celebraran la teva glòria.
17. Perquè Déu ha edificat Sió
i s'ha mostrat en la seva glòria,
18. Ell ha esguardat l'oració dels pobres
i no ha menyspreat les seves pregàries.
- WA 196 19. Seran escrites aquestes coses en l'esdevenidor,
i el poble, que serà recreat, lloarà Déu.
20. Car Déu ha esguardat avall des del seu excels temple,
Déu ha mirat del cel en la terra,
21. Per escoltar els gemecs dels encadenats,
per alliberar els fills de la mort,
22. Per tal que sigui anunciat el seu nom a Sió
i la seva llaor a Jerusalem,
23. Quan els pobles s'apleguin en un de sol,
i els reis, perquè serveixin Déu.
24. Ell ha afeblit la meva força en el camí,
ha escurçat els meus dies.
25. Jo diré: «Oh, Déu meu, no em prenguis al mig dels
meus dies, que els teus anys duren pels segles dels segles.
26. Al principi, oh Déu, tu vas fundar la terra
i els cels són una obra de les teves mans.
27. Ells mudaran, però tu perduraràs,
i tots ells, així com la vestidura, envelliran.

28. I, així com un cobertor, els mudaràs i seran mudats,
mes tu ets el mateix, i els teus anys no passaran.
29. Els fills dels teus servents romandran als estatges
i la seva sement romandrà eternament davant teu».

1. *Oh Déu, atén la meva oració
i fes que el meu crit pugui atènyer a tu*⁶³.

Amb aquesta pregària [el salmista] expressa el seu desig de Crist i amb el seu crit proclama la seva misèria, com segueix:

2. *No giris la teva faç de mi,...*

No descarreguis la teva ira contra mi, com m'ho he merescut. Car «girar el rostre [o la mirada d'algú]» és signe d'ira, mentre que «girar el rostre [o la mirada] cap algú» és signe de gràcia.

...en tots els dies del meu dolor, inclina a mi la teva orella.

Escolta'm quan estic afligit i pateixo, perquè «inclinar l'orella» no significa altra cosa que parar atenció al clam del cor afligit. Encara que aquesta mateixa inclinació també expressa que, si hom no pot clamar o demanar amb tanta força com per atènyer a les orelles de Déu, [el salmista] suplica que llavors sigui Déu qui s'inclini cap a l'home per tal d'escoltar-lo.

3. *En tots els dies que jo t'invocaré, vulguis tu atendre'm i vaçosament.*

No només quan em persegueixen i pateixo per culpa dels altres, com es suplica al verset anterior, sinó també en qualsevol necessitat. Perquè aquest Salm, **així com també la resta, descriu en primer lloc el patiment interior que**, amb un esperit contrit, **suporten els sants**

WA
197

63. La versió llatina d'aquest versicle, és a saber: *Domine, exaudi orationem meam, et clamor meus ad te veniat*, es feia servir gairebé en totes les formulacions litúrgiques de l'Església.

a causa dels seus pecats; en segon lloc, les persecucions per part dels altres per culpa d'aquesta vida crucificada.

4. Car, així com el fum, s'esvaeixen els meus dies...

Això vol dir: Els meus dies no han estat res i han transcorregut inútilment, com el fum s'escampa per l'aire i s'esvaeix. Benaurats els qui reconeixen que la vida terrenal, a causa del pecat d'Adam, no és més que vanitat⁶⁴, com diu el **Salm 77 [78,33]**: «I els seus dies van transcórrer en la vanitat», és a dir, com a fum, car no queda res que pugui ser útil en l'altra vida. Fins i tot aquí baix, en aquest segle, el que hi ha és més aparença o indici que no pas vida, igual que el fum només és aparença o indici del foc i no pas la seva essència.

...i els meus ossos es rosteixen secs així com un llardó.

De la mateixa manera que el foc consumeix tot el greix i deixa un llardó sec, així també l'amor envers les coses temporals, com a foc pernicios, asseca totes les forces de l'ànima, les afebleix i les deixa moixes en relació als béns eterns. Tots els homes constaten això en si mateixos per culpa del pecat original, que ens ha allunyat del Bé etern, on hauríem de trobar un amor ben nodrit i vigorós, gaudint-ne plenament amb plaer i joia. Així, per desgràcia, ens inclinem cap a allò que és efímer i cap a nosaltres mateixos, i és aquí, en aquestes coses, on trobem plaer, joia i amor, és a dir, greix i suc. Benaventurats els que en aquesta vida coneixen, deploren i avorreixen aquesta mena de plaer i de joia!

64. S'albiren aquí detalls biogràfics del jove Luther. Ja abans ha deixat constància que el tema central dels set salms penitencials consisteix en exposar els dos patiments de tot cristià, és a saber: el tenir consciència del propi pecat i el saber-se diferent a tots els altres i, per tant, ser criticat per la majoria. El frare agustí es veu reflectit en aquestes paraules, on hi reconeix l'immens patiment interior pel caire pecaminós de la vida temporal, que és vana per causa precisament del poder omnipresent del pecat.

5. *Abatut soc així com el fenàs i assecat és el meu cor...*

El fenassar tallat o segat perd les seves arrels, és a dir, la saba i la humitat que hi penetren, per la qual cosa s'asseca i es converteix en una bona estofa per calar-hi foc. De la mateixa manera, per la culpa d'Adam, tots nosaltres hem estat abatuts pel diable i privats de les nostres arrels, és a dir, de Déu, sota la influència del qual hauríem de verdejar i créixer. Per això estem privats de la gràcia, pansits i ens hem convertit en estofa per al foc eternal. Però, per una altra banda, diu el **Salm 71 [72,16]** sobre els vivents: «Floriran com l'herba del camp». El cor sec, per tant, és el que no anhela el Bé etern, mentre que la carn verdeja [prospera] amb vista als béns temporals.

...perquè el meu pa m'he oblidat de menjar.

¿Com no m'hauria d'assecar, si m'oblido d'alimentar-me? El pa per a un cor ressec no és altre que Déu mateix, només ell pot nodrir els cors, perquè el cor ha de prendre un aliment etern si vol sentir-se sadollat. [El salmista] s'hi refereix a aquest oblit, a aquesta dissort que ha esmentat abans, és a saber: el fet que vivim anhelant les coses creades, mentre que ens oblidem i menystenim el pa etern. Malgrat tot, benaurat aquell que adverteix i lamenta aquest oblit i, en canvi, desventurats **aquells que també s'obliden d'aquest oblit, com fan els pecadors sensuais** i els sants orgullosos, que es troben sadollats: els uns amb els seus béns exteriors, els altres amb els seus béns interiors.

WA
198

6. *Els meus ossos a la carn s'han ajustat
pels crits dels meus gemecs.*

Tant m'escarrasso en una vida de gemecs i tant combato contra la meua naturalesa dolenta, que no soc més que pell i ossos, com diu **Job [19,20]**: «Els meus ossos s'enganxen a la meua pell». Per això aquests gemecs no es refereixen només al sanglot corporal i de curta durada, sinó més aviat a una vida sencera de penitent i a la dolorosa

mortificació de la carn⁶⁵. En efecte, aquests experimenten com de profundament el pecat original ens ha corromput. Però aquells que no es critiquen a si mateixos, no saben tampoc allò que necessiten. Per això els seus ossos no s'enganxen a la seva carn, sinó que, ans al contrari, són plens de sang fresca i de la saba de la natura, i tenen el cos ben alimentat⁶⁶. En aquest sentit també s'expressa el primer Salm penitencial [SI 6,6]: «He estat angoixat en el meu gemec».

7. *Semblant soc al pelicà en el desert...*

Aquí s'inicia el segon patiment⁶⁷, quan el món i aquells que es creuen savis persegueixen, menyspreen i escarneixen aquests homes angoixats i contrits. Perquè una vida bona ha de ser també una vida insensata, atès que s'aparta de tot allò que els altres ambicionen.

...soc com l'òliba en les cases assolades.

[El salmista] es compara amb els ocells solitaris i amb els que no surten a la llum del dia, perquè ell es troba abandonat i menyspreat. Ningú no es posa de part seva, ningú no el suporta tampoc a la llum del dia, és a dir, en els honors i en la glòria del món. Per això la seva vida és com un desert i com una nit. Alguns descriuen el pelicà com un animal que té moltes qualitats, però aquí el significat és el d'un ocell que està al desert i porta una vida solitària en llocs àrids.

65. La vida cristiana és un camí de penitència o conversió a la fe (cf. n. 21).

66. Aquells que són arrogants en la justícia pròpia creuen que ja han assolit la justícia mitjançant les obres morals que la llei prescriu o mitjançant la infusió sacramental de la gràcia. En canvi, els humils en la fe, neguen que siguin justos i confessen que encara són pecadors, car cerquen ser justificats per Déu: esperen que la misericòrdia divina els alliberi dels pecats (cf. Schwarz 1962: 283).

67. En comentar el verset 3 d'aquest Salm, l'agustí ha anunciat que tots els creients pateixen dos tipus de sofriment (*vid. supra*, p. 153–154). En primer lloc, un d'ordre interior, a causa dels seus pecats. Segon, un d'ordre exterior, és a dir, les persecucions de què són objecte per part dels justos hipòcrites.

8. *Jo he vetllat i he estat
com un ocell solitari al teginat.*

No m'he adormit i he caminat sense parar atenció en mi mateix. En efecte, el món dorm, com declara l'Apòstol en **1Te 5[6]**: «No hem de dormir, com fan els altres, sinó vetllar i viure sòbriament». Perquè els béns temporals comparats amb el Bé etern són com les imatges d'un somni comparades amb les imatges de la vida real. Així també, **Isaïes 29[8]** diu que als pecadors els passa com a un home que, tenint set, somia que beu, i quan es desperta, la seva ànima continua buida. Per això aquest son no és altra cosa que l'amor a **les coses creades i l'aferrar-s'hi**. En canvi, **vetllar és aferrar-se al Bé etern, esguardar-lo** i tendir cap a ell. Però [el salmista] en això està sol, i ningú està amb ell, perquè tothom dorm. I diu: «al teginat», que és com si digués: «El món és una casa en la qual tots dormen i jeuen tancats, només jo soc fora de la casa, al teginat, però encara no al cel i tampoc al món; tinc el món sota meu i el cel a sobre, i així, entre la vida terrenal i la vida eterna, plano solitari en la fe».

WA
199

9. *Tot el dia mos enemics m'ha escarnit...*

Aquells que van contra mi i contra aquesta mena de vida, i els que es complauen en la seva pròpia forma de viure, em jutgen i em condemnen sense treva, reproveu i menyspreen les meves paraules i les meves obres.

...i aquells que em lloaven,...

Això vol dir: Aquells mateixos enemics que em lloaven, tot fent escarni i mofa. En efecte, aquesta mena de lloança és com si fos més aviat una burla per partida doble⁶⁸. I per això el sentit del text hebreu és el següent: «I aquells que feien befa de mi».

68. Perquè el versicle en qüestió és una frase amb doble sentit, és a dir, està dita amb un sentit irònic.

...contra mi han jurat.

Això vol dir: S'han aliat i van units contra mi. Car antigament, i encara avui dia, les aliances se segellaven mitjançant un jurament i els contraents s'anomenaven «conjurats».

10. Car cendra com si fos pa he menjat...

No és que hagi menjat cendra, sinó que l'Escriptura anomena el menjar bo «pa» i el dolent «cendra», perquè l'aliment dels homes piadosos és res o gairebé res, com n'és la cendra si la comparem amb el menjar dels que porten una vida en la gola i en la satisfacció de la carn. El sentit, doncs, és el següent: «El meu menjar és semblant a la cendra en comparació amb el vostre aliment i, no obstant això, m'ho menjo amb tant de gust i tan feliç com vosaltres us cruspriu les bones menges». Per això aquesta gent m'és hostil, perquè ells nodreixen la seva carn, mentre que jo en mortifico la meua. Per tant, som antagònics els uns dels altres.

...i el meu beure amb llàgrimes mesclava.

Els beuen i riuen, canten i estan alegres, perquè no escolten el que diu Déu [Lc 6,21; 25]: «Feliços els qui ara ploreu», i: «Ai de vosaltres, els qui ara rieu». Puix que, en la carn, cal que hom visqui sota la creu i no pas en el plaer, si és que es vol viure rectament.

11. Davant la faç de la teva ira i de la teva indignació...

La visió del judici implacable i de la ira de Déu foragita tota la concupiscència de la carn i fa que hom estigui desitjós de menjar, beure i jeure poc i malament. I, d'aquesta manera, cap **creu resulta** **prou feixuga**. Per això, aquells que ara es troben segurs amb la seva **vida o** amb la seva justícia, es burlen d'aquestes persones penitents i humils, com es diu al Salm [penitencial] subsegüent [cf. Sl 143]⁶⁹.

WA
200

69. Vid. *infra*, p. 177 s.

...perquè, així que m'has exaltat, llavors m'has esclafat.

Això vol dir: Temo la teva ira i m'abato a mi mateix per prevenir el teu judici⁷⁰, perquè és inherent a la teva naturalesa d'esfondrar a aquell que tu exaltes i d'esclafar a aquell que perfecciona. Per tant, ai d'aquells que s'alegren en la seva exaltació!

12. Els meus dies són com una ombra declinant,...

El meu temps ha passat inútilment i ara no em queda res. Com de l'ombra no en resta res, així tampoc subsisteix res de qualsevulla vida que transcorre en el plaer carnal i mundà. Tanmateix, no hi ha ningú que no porti aquest gènere de vida, perquè la carn és en tots nosaltres. Per això, la vida de tots nosaltres és una existència inútil. Benaventurat aquell que ho reconeix!

...i jo, així com el fenàs, soc dessecat.

Això significa: interiorment l'ànima ha estat anul·lada, mentre la vida exterior s'assonava, i malgrat això, [aquesta vida] ha acabat desapareixent.

Fins aquí, [el salmista] ha lamentat la seva misèria i s'ha enutjat amb Déu. Ara comença el seu desig i anhel de la vida que és en Déu, com es diu al **Salm 62 [63,2]**: «L'ànima mia té set de tu»; i invoca Crist i la seva gràcia.

13. Però tu, oh Déu meu, romans eternalment...

Jo passo, i els meus dies esdevenen no-res. Per això estic fart de la meua vida i anhele ser amb tu, al teu costat, on res no és perible⁷¹.

70. És evident que la interpretació de Luther aquí es veu força influenciada per la pròpia experiència monàstica (cf. Florin, 1989: 41).

71. A partir d'aquest versicle comença, segons els especialistes, la segona part d'aquest Salm. En efecte, a l'oració que eleva una ànima desesperada de la primera part, segueix un cant de caire messiànic, ple d'esperança en el restabliment de Sió i l'inici del regne de Déu a la terra.

...i el teu record perdura pels segles dels segles.

Això vol dir: Com que el teu ésser roman eternament, també el teu nom i memòria queda per sempre. El meu nom, però, s'esvaeix amb el meu ésser, com diu el **Salm 9[7]**: «El seu record s'ha esvaït com un so». Per això, oh Déu meu, ¿com aniré de mi cap a tu, per tal que el meu ésser i el meu nom també perdurin per sempre? Per desgràcia, estic molt i massa profundament allunyat de tu.

14. Ah!, així t'aixequis i tinguis pietat de Sió,...

No puc arribar a tu. Per això, oh Déu meu, aixeca't, vine a mi i emporta'm cap a tu. Aquest «aixecar-se» de Déu ve a significar la dolcíssima i **misericordiosa encarnació de Déu, car ell ha vingut a nosaltres a fi de portar-nos a** la seva presència, i amb aquest acte ha tingut pietat de Sió, és a dir, del seu poble.

...car és vingut el temps que te n'apiadis,...

De la ciutat de Sió, és a dir, de tot el teu poble.

...i ara és el moment oportú.

Per a tu ara és oportú i a propòsit, i per a nosaltres és l'hora que tu mateix vinguis. Perquè Déu no concedeix la seva gràcia, sinó en el temps en què ell ho considera just i a propòsit. Però ¿quin serà [aquest temps]? Es diu a continuació:

15. Perquè els teus servents han fet delitoses les seves pedres...

Les pedres de Sió són els escollits de Déu; aquells que estan preparats per rebre la seva gràcia per part dels profetes, dels apòstols i dels predicadors. Aquesta preparació es realitza a través de la paraula de Déu, quan es predica que tots els homes estan privats de la gràcia a causa del pecat, i que ningú, sense la gràcia de Déu, no pot subsistir per la seva pròpia justícia, com diu Pau a **Rm 1[17-18]**, a saber: que en l'Evangeli es revela la gràcia i la ira de Déu. Qui copsa això

correctament esdevé humil i sent temor, i es prostra davant Déu, i es plany de la seva misèria, com ha fet aquest Salm fins aquí. Quan això s'ha acomplert, llavors és el temps i el moment oportú per a la vinguda de Déu, el qual només s'atansa a aquells que són humiliats. Així és com tots els profetes van fer que el poble esdevingués grat, és a saber, humil i apte per a la gràcia, encara que, per aquest motiu, tots ells van patir persecució per part dels sants orgullosos, els quals sempre han volgut ratificar la seva pròpia justícia.

...i han fet digna de pietat la seva terra.

Això vol dir: Mitjançant aquesta predicació han fet que s'aferrin a la teva misericòrdia i que n'estiguin delerosos. Les terres de Sió són les més humils entre el poble i no són pas perfectes. Així, doncs, va ser necessari que també vingués Joan Baptista, abans de la vinguda de Crist, per preparar amb la seva veu el poble i revelar-li el seu pecat, perquè sentís la necessitat i el desig de la gràcia. Però aquells que no volen ser pecadors, per a aquests, encara no és el temps oportú o a propòsit per obtenir la gràcia, car tampoc no acullen els missatgers i els servidors de Déu que porten la seva Paraula.

16. I els gentils honoraran el teu nom...

Aquí [el salmista] profetitza. En efecte, els jueus, en la seva major part, s'han convertit en enemics dels humils, com ha estat descrit més amunt. Per això la gràcia ha estat repartida entre els gentils.

...i tots els reis de la terra celebraran la teva glòria.

WA
202

Això vol dir: Aquests [sc. els reis] et serviran amb temor i humil submissió. De fet, l'amor i el temor espirituals són el veritable culte a Déu, perquè, sense aquests sentiments, les altres obres i sacrificis, sobre les quals es funden els jueus i els orgullosos, no són absolutament res.

17. *Perquè Déu ha edificat Sió...*

Això vol dir: La ciutat de Déu, la santa cristiandat, no serà pas construïda amb doctrines o obres humanes, sinó solament amb la paraula i la gràcia de Déu.

...i s'ha mostrat en la seva glòria.

Per mitjà de la misericordiosa encarnació de Déu ha succeït ara que el Déu desconegut s'ha fet conegut, i que només a ell li correspon tot l'honor. Ningú no és just, bo, savi, fort, sant, sincer, sinó només Déu. Aquest honor era desconegut abans, quan els homes es consideraven a si mateixos sants, justos, bons, etc., i per aquest motiu s'atribuïen l'honor de Déu⁷².

18. *Ell ha esguardat l'oració dels pobres...*

Aquest honor és del tot seu; ha pres possessió de totes les coses i ha donat compliment a tot. Per això no presta atenció a aquells que no volen ser desvalguts. Però, a aquells que són desvalguts i pobres d'esperit, que amb una set incessant imploren la seva gràcia i la seva justícia, els presta misericordiosament la seva atenció i amb ell són sadollats, com declara [el salmista]: «Israel, obre la teva boca, i jo te l'ompliré» [Sl 81,11]. Car Déu no pot concedir la seva gràcia més que als humils, és a dir, a aquells que tenen fam i set, als desvalguts, als pobres, als pecadors i als folls. Ell no mira pas les belles paraules i les grans obres dels rics, dels savis, dels sants, puix que en aquests casos els seu honor ha estat anul·lat, sinó que més aviat atén el desig i la pregària d'aquells que no tenen res.

72. Quan un home, creient-se savi, està convençut que pot acostar-se a Déu per les seves pròpies obres de justícia, el que fa és ensenyar la justícia dels homes en comptes de la justícia divina, que és la que realment fa menester davant Déu. D'aquesta manera, succeeix que l'home s'atribueix a si mateix l'honor que només correspon a Déu (*Soli Deo honor et gloria*).

...i no ha menyspreat les seves pregàries.

Déu no menysprea res tant com aquells que estan plens i sado-llats, que no desitgen pas la seva gràcia, que, per dir-ho així, donen alguna cosa a Déu i ja consideren que han fet una gran gesta, i per això pensen que mereixen ser lloats i honorats per Déu més del que Déu ho és per ells.

19. Seran escrites aquestes coses en l'esdevenidor...

Aquestes coses es predicaran, s'escriuran, es diran i es recordaran, no en aquest temps, sota la llei, sinó en el temps de la gràcia, en el Nou Testament, per tal com aquest poble, encegat per la seva pròpia justícia, encara no les entén.

...i el poble, que serà recreat, lloarà Déu.

WA
203

Aital poble espiritual, regenerat per mitjà del baptisme de Crist, pot comprendre aquestes coses. Aquells altres, però, que encara no han tornat a néixer i que no han estat regenerats per l'Esperit i per la gràcia, és impossible que reconeguin Déu i l'honor que li és degut. Per això tampoc no poden lloar-lo, sinó que, ans al contrari, es lloen a si mateixos. En realitat, lloen Déu aquells que es maleeixen a si mateixos, els qui reben de Déu i no donen res a Déu. Aquests no posseeixen res, però el seu bé és el fet d'estar en presència de Déu. Per això la seva lloança també és per Déu i en Déu, i no pas per ells mateixos.

20. Car Déu ha esguardat avall des del seu excels temple...

El temple sant i excels de Déu és l'home beneït, Jesucrist⁷³, en qui el Déu etern habita plenament encarnat. Aquest mateix temple ens ha estat donat com a víctima propiciatòria, **Rm 3[25]**, és a dir,

73. Déu, com a pare benvolent, s'ha fet conèixer entre els homes mitjançant l'encarnació de Crist.

com a tron de la gràcia [cf. He 4,16], davant el qual, tothom que s'inclina, obté el perdó de tots els seus pecats i tota la gràcia. Aquest és, doncs, el sentit: Només la lloança a Déu serà celebrada. Perquè aquí ha succeït que Déu, mentre que abans, quan estàvem privats de la seva gràcia, va apartar la seva mirada de nosaltres, ara, en canvi, ens mira ple de gràcia i amor per mitjà del nostre Senyor Jesucrist, que és el seu temple, i per mitjà de ningú altre. Per consegüent, com que enlloc no hi ha res de bo fora de Crist, també cal silenciar qual-sevol altra lloança i que únicament sigui lloat Déu en Crist.

...Déu ha mirat del cel en la terra,...

Això significa: Déu, per mitjà de Crist, ha acceptat els pobres pecadors; i el cel i el temple de Déu són la mateixa cosa. En efecte, Déu no concedeix res, cal que totes les coses vinguin per Crist⁷⁴. La consideració que nosaltres som l'objecte i l'esguard de Déu no és altra cosa que una voluntat misericordiosa de compassió i d'auxili. Per això, es diu a continuació:

21. ...per escoltar els gemecs dels encadenats,...

Aquests són els que reconeixen de quina manera tan miserable es troben presoners del pecat, i els que imploren a crits la gràcia de la seva redempció, com ha fet el mateix profeta més amunt. Perquè els que no són presoners, és a dir, els que no veuen fins a quin punt són veritablement presoners [del pecat], Déu no se'ls escolta, perquè no gemeguen.

...per alliberar els fills de la mort,...

És a dir, tots aquells que reconeixen que són fills de la mort, de la ira i de la condemna, àdhuc els que en el seu cos son perseguits

74. Una afirmació del tot cristocèntrica. Per mitjà de Crist, Déu accepta els pecadors (cf. Florin 1989: 39).

i martiritzats pels altres. En efecte, heus ací la lloança de Déu, en la qual ell presta atenció als indignes i els concedeix la seva gràcia, ells que han merescut la seva ira, com es diu a continuació:

22. ...per tal que sigui anunciat el seu nom a Sió...

No pas el nom dels homes, car l'honor i el nom de Déu seran celebrats en tota la cristiandat quan es digui i se sàpiga que totes les coses depenen completament de la gràcia i de l'acció de Déu, i que nosaltres no som res.

...i la seva llaor a Jerusalem,...

La lloança, el nom i l'honor són la mateixa cosa, perquè de qui és l'essència, d'aquell és l'obra. Però de qui és l'obra, justament és també el nom. De qui és el nom, és també la lloança, i l'honor és de qui és la lloança.

23. ...quan els pobles i els reis s'apleguin tots junts,...

La lloança de Déu a Jerusalem es produirà d'aquesta manera i en el moment en què els pobles i els reis, és a saber, cada bisbe amb el seu poble, s'apleguin dins les esglésies per celebrar el culte a Déu i la missa. Perquè és així com s'acostuma a predicar i com s'ha de fer, com l'Apòstol [cf. 1Co 11,24; 26], o més ben dit, Jesucrist en persona, ha ordenat que es prediqui i que es faci en memòria seva quan se celebra la missa. Per això aquest versicle expressa des de la saviesa com s'ha de predicar la lloança de Déu, és a dir, el sant Evangeli, on està escrit allò que Déu per gràcia ha fet per nosaltres; motiu pel qual cal lloar-lo.

24. Ell ha afeblit la meua força en el camí,...

Ara el profeta torna a parlar de si mateix i de tots els altres amb ell. En la vida terrenal, Déu ha humiliat i ha reprimat la meua força. De fet, el regne de Crist manté vigent el seu judici, en el sentit que

ell permet que aquí baix, en el nostre temps, els seus estimats sants siguin esclafats, castigats, humiliats i turmentats de diverses maneres, amb l'objectiu que no siguin forts i vigorosos exteriorment, sinó interiorment⁷⁵. Tanmateix, el món que [Déu] exalta i enforteix en el camí, és a saber, en el nostre temps, serà finalment humiliat. Per això el profeta i el poble espiritual es consolen tot pensant que amb Crist seran oprimits temporalment i en el camí, però no pas a la fi.

...ha escurçat els meus dies.

Perquè Déu crebanta la vida del vell home. Però aquest versicle concerneix especialment els sants màrtirs. En efecte, sant Pere diu que ja ha arribat el temps que el judici comenci pels que són de la casa de Déu, és a dir, pels seus sants [cf. 1Pe 4,17]. Però que acabarà pels que són de la casa del diable.

25. *Jo diré: «Oh Déu meu,...*

Encara que ell em crebanta i m'opremeix, no per això vull fugir d'ell, sinó que tant més esperaré en ell, i li invocaré i li suplicaré.

WA
205

...no em prenguis al mig dels meus dies,...

Això vol dir: Fes que no em mori sense estar preparat per això. En efecte, aquells que estan sadollats de la vida i desitgen la mort, com ara David [cf. 1Cr 29,28], Abraham [cf. Gn 25,8] i Pau [cf. Fl 1,23], seran menats al final dels seus dies, ja que s'han acomiadat de la vida i han invocat la mort. Però aquells que encara s'aferren a aquesta vida i l'estimen, es troben encara en la meitat dels seus anys, com ara el rei Ezequies [cf. Is 38,10 s.]. A aquesta mena de gent no els agrada haver de morir i amb prou feines poden suportar el judici

75. Veiem que Crist també pot actuar com a jutge, però com a tal no castiga eternament, el seu càstig s'adreça a l'home exterior. És el patiment en el sentit de la *conformitas Christi* (cf. Florin 1989: 40).

i els patiments de Crist. Cal fer notar que el tenor del text ordinari⁷⁶ aquí és ben diferent, especialment en aquests dos versicles. Així diu: «Ell li va contestar en el camí de la seva força: La brevetat dels meus dies, fes-me-la conèixer. No me'n portis», etc. Tots dos texts es poden fer concordar de la següent manera: A aquells que ell reprimeix exteriorment i fa que aixequin els seus clams cap a ell, a aquests els respon i els escolta en el camí de la seva força, tot enfortint-los interiorment amb la seva força, mentre que exteriorment els crebanta la seva força⁷⁷. I d'aquesta manera desitgen conèixer la brevetat dels seus dies, és a dir, no volen veure's sorpresos per la mort sense estar-hi preparats⁷⁸.

...que els teus anys duren pels segles dels segles.

És a dir, eternament, sense fi, perquè el regne de Crist no té fi i, encara més, tampoc té principi, com es diu a continuació:

26. *Al principi tu vas fundar la terra
i els cels són una obra de les teves mans.*

Perquè Crist, segons la seva divinitat, és creador amb el Pare de totes les coses creades, com diu l'Apòstol a **He 1[10]**, citant aquest versicle.

27. *Ells mudaran, però tu perduraràs,
i tots ells, així com la vestidura, envelliran.*

28. *I, així com un cobertor, els mudarà i seran mudats,...*

Així com els cels no existiran per sempre, encara menys la terra. Per això totes les criatures i també els cels seran mudats; no es marciran ni seran aniquilats, sinó que seran renovats.

76. La *Vulgata* (cf. n. 5).

77. En l'home, la humilitat implica una renúncia a les seves pròpies forces, però no pas a la forces que Déu li atorga (cf. Florin 1989: 40).

78. Observi's l'al·literació en alemany: *...dem Tod unbereit übereilet werden.*

...mes tu ets el mateix...

Tu no seràs un altre Déu o un Déu nou, com diran [més tard] els jueus, quan sentin dir que ets un home-déu. Així objectaran al teu propi poble que tenen un nou Déu, un de diferent d'aquell que al principi va fundar la terra. Però el cel i la terra poden arribar a ser diferents; tu, en canvi, sempre persistiràs en la mateixa essència.

...i els teus anys no passaran.

Això és, doncs, el que jueus i gentils han ensumat: el teu regne perdurarà i el teu poble amb tu eternament.

WA
206

29. *Els fills dels teus servents...*

Aquests són els que han estat batejats i han rebut la doctrina cristiana per part dels apòstols i els bisbes, car els prelats són els nostres pares i servents de Déu.

...romandran als estatges.

Els fills són hereus i perduren. Però els servents, als quals Déu dona una recompensa temporal, no romandran en l'herència eternal amb els fills.

...i la seva sement romandrà eternament davant teu».

Són els mateixos fills, els que creuen en Crist⁷⁹; que són la seva descendència i herència espirituals, fins i tot cohereus amb els seus pares, eternament preparats davant Déu, encara que temporalment siguin rebutjats davant el món.

79. Podríem dir que Luther veu tot aquest Salm com una pregària dels fidels que cerquen la gràcia venidora en Crist.

EL SISÈ SALM PENITENCIAL

[Salm 130]

1. Oh Déu, dels llocs pregons t'invoco,
oh Déu, escolta el meu clam.
2. Ah! Que les teves orelles parin atenció
al clam de les meves súpliques.
3. Si vols esguardar els pecats, oh Déu meu!,
oh Déu!, ¿qui podrà llavors sostenir-se?
4. Perquè només en tu hi ha perdó,
per això també a tu sol cal témer.
5. He esperat en Déu, i l'ànima mia l'ha esperat,
i he confiat en la seva paraula.
6. La meva ànima espera en Déu,
des de la vetlla del matí fins a la vetlla del matí següent.
7. Israel espera en Déu, car en Déu hi ha la misericòrdia,
i davant ell hi ha copiosa redempció.
8. I ell redimirà Israel
de tots els seus pecats.

1. Oh Déu, dels llocs pregons t'invoco,...

Són paraules vehements i molt pregones, sortides d'un cor veritablement contrit, girat cap a les profunditats de la seva desolació. Encara més: aquestes paraules només les entendran els qui senten i experimenten tal desolació. Tots nosaltres ens trobem en una gran i insondable desgràcia, però no tots sentim on som.

Aquest clam no és altra cosa que un desig molt fort i molt seriós d'[obtenir] la gràcia de Déu; desig que no brota de l'home fins que no veu a quin abisme [de misèria] ha davallat.

...oh Déu, escolta el meu clam.

2. *Ah! Que les teves orelles parin atenció
al clam de les meves súpliques.*

Això vol dir: Fas callar, desatens, menysprees el meu míser clam, quan ningú no em pot ajudar més que tu. Per això fes que les teves orelles prestin atenció al meu clam i l'escoltin. L'ànima pronuncia aquestes paraules quan sent que cap criatura no vol escoltar la seva desolació; o més ben dit: quan li sembla que àdhuc Déu i totes les criatures actuen en contra d'ella. Per aquest motiu [el salmista] diu a continuació:

3. *Si vols esguardar els pecats, oh Déu!,...*

Això significa: Si vols retenir el pecat i tenir-hi els ulls fixats i no pas perdonar-lo, quan tu sol ets l'autor misericordiós i poderós del perdó, i ningú, excepte tu, no pot perdonar.

...oh Déu!, ¿qui podrà llavors sostenir-se o esperar la gràcia?

De què servirà que totes les criatures siguin misericordioses amb mi, i menyspreïn el meu pecat i se n'oblidin, si Déu ho té en compte i el manté? i ¿quin mal em podrà fer que totes les criatures guardin i retinguin el meu pecat, si Déu se n'oblida i no el té pas en compte? Això és el que diu també el Salm següent [SI 143,2]: «Oh Déu, no entris en judici amb el teu servent, perquè davant teu cap ésser vivent serà trobat just»⁸⁰. I aquest versicle expressa l'essència mateixa d'aquest Salm, és a dir, la visió del sever judici de Déu, que no pot ni vol deixar impune cap pecat. Per tant, qui no té present el judici

80. *Vid. infra*, p. 180.

de Déu no té temor. Qui no te temor, no alça el seu clam. Qui no alça el seu clam, no pot trobar pas la gràcia. Per això és necessari que al si de l'home just hi hagi sempre temor al judici de Déu, provocat per l'home vell, que és enemic de Déu i va contra Déu. I, al costat d'aquest temor, cal que hi hagi també l'esperança en la gràcia en vista de la misericòrdia, la qual és benèvola envers el propi temor a causa de l'home nou, que també és enemic de l'home vell, i per tant, està d'acord amb el judici de Déu⁸¹. I d'aquesta manera van a l'uníson el temor i l'esperança. I, així com el judici de Déu provoca el temor, així també el temor produeix el clam; però el clam obté la gràcia. I, mentre l'home vell viu, el temor, és a dir, la seva creu i mortificació, no ha de cessar, i el judici de Déu no ha de ser pas oblidat. I qui viu sense la creu i sense el temor i sense la condemnnació de Déu, no viu rectament, com es diu d'ell al **Salm 9 [10,5–6]**: «Ha apartat del seu esguard els teus judicis», mentre que ell diu: «Mai no seré mogut, [...] cap mal em succeirà».

4. *Perquè només en tu hi ha el perdó,...*

WA
208

Per això tampoc no hi ha refugi en cap altre lloc, on hom pugui subsistir o romandre. Car, com diu sant Pau: «Si Déu és per nosaltres, qui contra nosaltres?» **[Rm 8,31]**. Per tant: qui serà per nosaltres, si Déu és contra nosaltres? Perquè en ell sol hi ha el perdó.

...per això també a tu sol cal témer.

Això significa allò que hem dit abans: Qui no tem Déu, no alça el seu clam, de manera que tampoc no serà perdonat. I per tal d'obtenir la gràcia de Déu cal témer-lo i témer-lo només a ell, perquè ell és l'únic que ens pot perdonar. En efecte, aquell que tem qualsevol altra cosa que no sigui Déu, cerca el favor i la gràcia en aquesta altra cosa i no les implora pas a Déu. Però aquell que tem Déu, anhela la

81. El temor al judici de Déu és part de l'autohumiliació de l'home vell,

seva gràcia, i menysprea tot allò que no sigui Déu, perquè sap que ningú no farà per ell el que li fa Déu en la seva misericòrdia.

5. *He esperat en Déu,...*

Fins aquí [el salmista] ha descrit el temor, la creu de l'home vell, com cal suportar-la i posseir-la. Ara descriu l'esperança, la vida de l'home nou, com s'hi ha de comportar. Perquè aquestes dues parts s'ensenyen a tots els salms, de fet, a tota la Sagrada Escripura. Efectivament, Déu es comporta d'una forma tan estranya amb als seus fills que els fa benaurats per mitjans, en certa manera, contradictoris entre ells i incompatibles els uns amb els altres, car l'esperança i la desesperació s'oposen l'una a l'altra. Cal, però, esperar enmig de la desesperació, atès que el temor no és sinó una desesperació incipient, i l'esperança és un principi de la convalescència. I ha d'haver-hi en nosaltres necessàriament aquestes dues coses contradictòries per naturalesa, puix que en nosaltres hi ha dos homes oposats l'un a l'altre per naturalesa: l'home vell i l'home nou. El vell ha de témer, descoratjar-se i sucumbir; el nou ha d'esperar, persistir i ser enaltit. I aquestes dues coses succeeixen alhora en un mateix home i àdhuc en una mateixa obra, com quan un escultor, en desentaforar i tallar les parts de la fusta que no han de pertànyer a l'estàtua, treu a llum la seva forma definitiva. Així, doncs, en el temor que extirpa el vell Adam creix l'esperança que plasma l'home nou. Per aquesta raó [el salmista] diu: «He esperat en Déu». Això significa: En aquest crit i sota aquesta creu, no em vaig fer enrere ni em vaig desesperar, ans al contrari, la gràcia de Déu, que jo anhelava, l'espero i la desitjo si li plau al meu Déu prestar-me el seu socors. Ara bé, hi ha persones que pretenen prescriure a Déu el propòsit, la manera, el temps i la mesura, i, com si diguéssim, proposar-li com volen que ell els ajudi, i si això no els passa, es desanimen i, si tenen la possibilitat, cerquen ajuda en una altra banda. Aquests no esperen en Déu, no frisen per

Déu. És Déu el que els ha d'esperar i estar preparat en un instant, i no acudir en la seva ajuda d'una altra manera de la que ells han imaginat. En canvi, aquells que esperen en Déu, *imploren la seva gràcia, però deixen a la bona voluntat de Déu la decisió de fixar* quan, com, on i per quins mitjans els ajudarà. D'aquesta ajuda, no tenen cap dubte. Però tampoc no s'hi refereixen amb cap nom; deixen que Déu la bategi i li doni un nom, encara que trigui molt i arribi amb força retard. Però a aquell que posa nom a aquesta ajuda, a aquest, ell no s'hi atansarà, perquè una persona així no espera ni accepta el consell, la voluntat ni el retard de Déu.

...i l'ànima mia l'ha esperat...

Això vol dir: La meua ànima ha esdevingut quelcom esperançat o expectant. És com si digués [el salmista]: «Tota l'essència i la vida de la meua ànima no ha estat res més que un mer esperar i anhelar Déu». Això es pot expressar en llatí de la manera següent: *Sustinui dominum, Sustentrix seu expectatrix fuit anima mea*: «L'ànima mia s'ha tornat una [ànima] expectant», per donar a entendre una expectació, una esperança ferma i contínua, en què l'ànima només sent que està esperant o anhelant, com s'afirma al *Salm 39 [40,2]*: «He esperat amb confiança en el Senyor». Així també aquí: He esperat Déu amb tanta fermesa que la meua ànima ha esdevingut una [ànima] expectant, com si ara la seva vida no fos altra cosa que expectació i esperança, tota ella espera.

...i he confiat o he tingut esperança en la seva paraula.

Això significa: En la seva promesa i en el seu vot. Aquesta és, és a dir: és propi de la naturalesa de l'home interior i nou, el qual constantment diposita en tenir, vers Déu la seva, una constant expectació, la seva esperança, la seva confiança i fe. Per això Déu tampoc no l'abandona, atès que ha promès la seva gràcia i la seva ajuda

a tots aquells que confiïn en ell, que s'hi abandonin i l'anhelin. I aquesta mateixa paraula i promesa de Déu expressa tot allò que hi ha contingut a l'home tota la sustentació del nou home, que no viu pas del pa, sinó de la mateixa paraula de Déu [cf. Mt 4,4].

6. *La meva ànima (sc. espera) Déu,
des de la vetlla del matí fins a la vetlla del matí següent.*

Això significa: La meva ànima té tostemps el seu esguard posat en Déu i amb fermesa espera la seva vinguda i el seu auxili, com es diu al **Salm 122 [123,2]**: «Els nostres ulls miren tostemps el nostre Déu, fins que ell tingui misericòrdia de nosaltres». L'Esclatadura di-
videix la nit en quatre parts i nomena cadascuna d'aquestes parts de la nit «vetlla» o «espera». De la mateixa manera que els sentinelles de la ciutat, durant la nit, fan guàrdia, vigilen i estan amatents per veure si algú va o ve. Cada vetlla dura tres hores, la primera de 6 a 9, la segona de 9 a 12, la tercera de 12 a 3, la quarta, que és la vetlla del matí, de 3 fins que es fa de dia, és a dir, fins a les 6. De moment deixarem de banda una exegesi més aprofundida. N'hi ha prou a dir que d'un matí a l'altre cal estar a l'espera de Déu, és a dir, constantment i sense descans. Així doncs, si Déu decidís no aparèixer en tot el dia, **caldria esperar-lo fins a l'endemà. Però si ell prefereix la vetlla del matí** o el matí, i no la vetlla del vespre o de la mitjanit, la raó és la següent: sempre es comença a treballar al matí i s'acaba al capvespre, i es descansa a la nit. Amb això [el salmista] vol transmetre que si tu has començat a confiar en Déu, no deixis de fer-ho mai. Deixa passar el vespre i la nit; roman a l'espera fins a l'endemà. Car l'home nou, l'obra del qual no és altra que esperar en Déu i anhelar-lo, no ha de cessar en tal obra, com fa i ha de fer l'home exterior. I aquesta és la vida d'acord amb les tres eminents virtuts [teològals], és a dir, la fe, l'esperança i l'amor. El caràcter i la naturalesa d'aïtals virtuts es

descriuen en els salms, és a saber: *affectus et opera eorum*⁸². Per això en aquest breu Salm s'exposa magistralment tota la vida, obra i conducta de l'home interior, que no és altra cosa que confiar en Déu i abandonar-se completament a la voluntat divina.

7. *Israel espera en Déu,...*

Això significa: Tots aquells que, espiritualment i interiorment, constitueixen un nou poble són així com s'ha dit, és a dir, que tota la seva vida consisteix en confiar en Déu, abandonar-s'hi, esperar en ell i anhelar-lo, perquè Israel significa en hebreu «l'home que veu Déu», o «que és just per Déu». Aitals homes són aquells, els cors dels quals són justos davant Déu i els que constantment tenen els ulls fixats en ell, hi estan amatents, el perceben i no s'encorben sobre ells mateixos⁸³. Puix que d'aquell que és just davant Déu se'n diu *directus cum deo* o *directus dei seu deo*. Per això ningú no espera Déu, llevat d'aquells que constitueixen el veritable Israel, que són els justos de Déu. Aquests són, però, els qui veuen Déu mitjançant una fe forta, una esperança ferma i un amor infrangible.

...car en Déu hi ha la misericòrdia.

Per als que estan expectants i són Israel. Israel, l'home just, no cerca ajuda en si mateix, en la seva força, en la seva justícia i saviesa, perquè els homes que actuen així no són Israel, sinó que més aviat s'encorben sobre ells mateixos i són injustos. En efecte, l'ajuda i la gràcia no es troben dins seu. Són pecadors i estan condemnats en si mateixos, com també diu [Déu] per boca d'Osees: «Oh Israel, en tu no hi ha més que condemació; però en mi està el teu ajut» [Os 13,9]. Israel sap prou bé que en si mateix només hi ha ira, absència de la gràcia, pecat i desolació, com [el salmista] ha descrit i lamentat

82. «Les actituds i les obres que se'n deriven».

83. Cf. n. 35.

més amunt. Per això fuig de si mateix i cerca ajuda en Déu. En ell es troba la gràcia, la salvació, la justícia, i no pas com a conseqüència dels mèrits⁸⁴.

...i davant ell hi ha copiosa redempció.

WA
211

Això significa: Només en ell es troba la redempció dels molts llocs pregons dels quals s'ha parlat més amunt; i no hi ha cap altra redempció, encara que els orgullosos pretenguin trobar satisfacció i redempció en si mateixos per mitjà de les seves pròpies obres, que tractin de sortir-se'n amb els seus propis esforços, de *ser els seus propis auxiliadors i redemptors, de fer-se misericòrdia a si mateixos i assolir per ells mateixos la veritat i la justícia*. ¿Què se'n deriva, però, d'aquesta conclusió?

*8. I ell redimirà Israel
de tots els seus pecats.*

Ell, ell, Déu, només ell i ningú més, serà qui redimirà Israel, els justos que el veuen i el reconeixen, que l'esperen i hi confien, etc. Tingues ben present que Israel té pecats i no es pot ajudar a si mateix. Què pretenen els moabites i els ismaelites, els sants orgullosos, que no volen entendre que la justícia, per la qual hem de ser justificats davant Déu, no és altra cosa que un do de la gràcia, de la pura i immerescuda misericòrdia de Déu? Per aquesta raó no hem de ser misericordiosos amb nosaltres mateixos, sinó més aviat severs i iracunds, a fi que Déu sigui misericordiós amb nosaltres i no desfermi la seva ira contra nosaltres. En efecte, Déu nega la seva gràcia a qui pretén tenir misericòrdia de si mateix, mentre que concedeix la seva gràcia a qui no té misericòrdia de si mateix.

84. Veiem com, una i altra vegada, el Doctor insisteix en la seva idea de negar qualsevol capacitat de l'home per assolir la salvació: tot està en mans de Déu (sc. *iustitia passiva*), que és qui realment actua en l'home a través de la gràcia.

EL SETÈ SALM PENITENCIAL

[Salm 143]

1. Oh Déu, atén la meva oració, inclina l'orella a les meves
súpriques en la teva veritat, escolta'm en la teva justícia.
2. I no entris en juí amb el teu servent,
car davant el teu esguard no serà justificat ningú que viu.
3. Perquè mon enemic ha perseguit la mia ànima,
ha humiliat fins al terra la mia vida.
4. M'ha col·locat en llocs tenebrosos,
així com els morts d'aquest món.
5. I congoixat és en mi el meu esperit,
en mi torbat és el meu cor.
6. He recordat els dies antics, he predicat sobre totes les
teves obres, i he ensenyat les creacions de les teves mans.
7. He estès les meves mans vers tu,
la mia ànima és davant teu com una terra resseca.
8. Atén-me i vaçosament, Déu meu,
el meu esperit defalleix.
9. No giris la teva faç de mi,
que no sigui jo semblant a aquells qui davallen a l'infern.
10. Fes-me oir tost la teva misericòrdia,
puix la meva esperança és en tu.
11. Ensenya'm a conèixer el camí per on haig de caminar,
car a tu he elevat la mia ànima.
12. Allibera'm, Déu meu, de mos enemics, en tu em refugio.

Ensenya'm a fer el que et plau, car tu ets el meu Déu.

13. Que el teu bon esperit em guiï pel camí recte, pel mor
del teu nom, oh Déu, fes que visqui en la teva justícia.
14. Treu de la persecució la mia ànima
i, en la teva misericòrdia, destrueix mos enemics.
15. I assola tots aquells qui tribulen la mia ànima,
perquè jo soc servent teu.

Tots els Salms, tota l'Escriptura, invoquen la gràcia, exalcen la gràcia, cerquen Crist i lloen l'obra de Déu sol, mentre que reproveixen totes les obres dels homes⁸⁵. Per això aquest Salm és fàcil d'entendre a la llum dels anteriors, perquè en tots ells ressona una sola veu. Cal saber que aquest Salm ha estat dit, i encara es diu, en el nom de tot el poble de Crist i de cadascú en particular. D'aquest poble són enemics habituals els savis d'aquest món i aquells que es justifiquen a si mateixos, els que desconeixen la gràcia de Déu i no volen saber-ne res. I aitals homes arriben a pensar que ningú no té en més alta consideració la gràcia de Déu que ells, induïts a l'error per una cega santedat i per la bona intenció⁸⁶.

1. *Oh Déu, atén la meua oració,...*

La vida d'un [home] sant consisteix més a rebre de Déu que no pas a donar, més a desitjar que no pas a posseir, més a tornar-se just que no pas a ser-ho, com afirma sant Agustí: «La fe obté allò que la llei reclama»⁸⁷. Per això pregar, desitjar i cercar són la veritable essència d'un home interior, com es diu al **Salm 33 [34,11]**: «Als qui

85. Aquesta frase resumeix perfectament el principi que regeix tota l'exègesi bíblica luterana.

86. La «bona intenció» (*guter Meinung*) nodreix la hipocresia religiosa.

87. Agustí, *Enchiridion de fide, spe et charitate*, XXXI, 117 (PL 40, 287), que també recorda una altra cita del d'Hipona: «quod operum lex minando imperat, hoc fidei lex credendo impetrat», *De spiritu et littera*, XIII, 22 (PL 44, 214).

cerquen tostemps Déu no els faltarà cap bé»; i al **Salm 104 [105,4]**: «Cerqueu el seu rostre contínuament». Però, en canvi, dels sants orgullosos, se'n diu al **Salm 13 [14,2]**: «No n'hi ha cap que cerqui Déu», perquè ja l'han trobat.

...inclina l'orella a les meves súpliques en la teva veritat,...

No pas en la meva veritat, perquè aquesta és vanitat i falsedat.

...escolta'm en la teva justícia.

No pas en la meva justícia, ja que aquesta és pecat i iniquitat. És com si [el salmista] diu: Fes-me, per la teva gràcia, veritable i just, perquè veig que alguns per mitjà de la seva pròpia veritat i justícia volen posseir la veritat i tenir raó, i ser veritables i justos. Guardeu-me d'això! Volen també donar-se importància, quan no són res, són vanitosos, són mentiders, són insensats, són pecadors. Cal fer notar aquí que les expressions «la teva veritat» i «la teva justícia» no fan pas referència, com creu no poca gent, a la veritat i a la justícia amb què Déu és veritable i just, sinó més aviat a la gràcia per mitjà de la qual Déu ens fa veritables i justos per Crist, de la mateixa manera, per cert, que l'apòstol Pau a **Rm 1, 2 i 3** anomena «justícia de Déu» i «veritat de Déu», aquelles que ens són donades per mitjà de la fe en Crist⁸⁸. Oimés, «veritat de Déu» no es refereix aquí només a les paraules, sinó que es refereix sobretot a les obres i a l'acompliment de les seves paraules. I aital compliment no és ni més ni menys que la gràcia i la misericòrdia. I, d'igual manera que una fitxa o un florí

WA
213

88. Luther, a partir de la seva lectura de l'*Epístola als Romans*, ja va dir que la justícia de Déu és aquella amb què Déu justifica els homes, i ara rebla tal idea dient que els fa veritables i justos per mitjà de la fe en Jesucrist. Per tant, Luther aquí no dubta a equiparar la *iustitia Dei* a la *iustitia Christi*. Així, l'home fa seva la justícia de Déu a través de la fe en Crist. Déu, amb el seu do en Crist, es posa del costat de l'home i fa que el creient participi de la seva justícia i de tots els seus atributs (cf. Brecht 1977: 221 s.).

pintat no és un veritable florí, sinó només un signe, i fins i tot una cosa vana i enganyosa, encara que circuli i es faci passar per un florí autèntic (atès que un florí autèntic és la veritat i sense engany), així també la vida i l'obra i la justícia de tots els sants orgullosos, quan es confronta amb la justícia i l'obra de la gràcia de Déu, no són més que aparença i una falsedat mortal i nociva, encara que es vulguin fer passar per veritables i autèntiques. La veritat no nia en aquesta mena de sants, sinó que és de Déu, el qual dona la justícia veritable i ben fonamentada, que és la fe en Crist. És per això que la parauleta «veritat» també es pot traduir de l'hebreu com *in fide tui*, és a dir, «en la teva fe».

2. *I no entris en juí amb el teu servent...*

Si el servent de Déu, que sens dubte és en estat de gràcia, no es pot mantenir davant el judici diví, sinó que es refugia en la misericòrdia, ¿com podran mantenir-se els enemics i els pecadors? De fet, ¿com es mantindran també els orgullosos que, pel cec envaniment de les seves obres i pels mèrits de la seva vida bona, pretenen trobar mercè, favor i gratitud en la justícia de Déu? Tampoc no temen el judici de Déu sobre les bones obres, sinó només sobre les dolentes, com si ja sabessin el que dins seu es trobarà de bo i de dolent en el judici de Déu.

...car davant el teu esguard no quedarà justificat ningú que viu.

És com si [el salmista] digués: Davant els meus ulls i davant els ulls dels homes puc aparèixer justificat, però davant teu ningú que viu és justificat. Tanmateix, el que és mort és justificat, com es diu a **Rm 6[7]**: «El qui va morir ha estat justificat del pecat». Aquesta mort comença per una vida de penitència i perdura fins a la tomba, com es declara al **Salm 43 [44,23]**: «Per causa teva som matats cada dia».

3. *Perquè mon enemic ha perseguit la mia ànima...*

Això significa: Els meus enemics sempre se m'oposen per mitjà de la seva saviesa i justícia, car tot Abel té el seu Caín [cf. Gn 4], i Isaac el seu Ismael [cf. Gn 21,1-20], Jacob el seu Esaú [cf. Gn 25, 19-34; 27-33], i Crist el seu Judes [cf. Mt 26,14, etc.], que van contra la seva ànima, sobretot en les coses que pertorquen a l'ànima, és a dir, en la veritat i en la justícia, atès que els orgullosos no volen acceptar que la seva veritat i justícia no signifiquen res. I per aquesta raó persegueixen els homes que són veritablement justos, els quals viuen només en la veritat i la justícia de Déu.

...ha humiliat fins al terra la mia vida.

Això vol dir: Ells gaudeixen d'honors i ocupen altes posicions, són exalçats als ulls dels homes a causa de llur aparença. Per això jo haig de ser totalment humiliat, rebutjat i menyspreat als ulls dels homes. En efecte, amb aquestes paraules el profeta vol expressar com és de menyspreat un home que viu en la gràcia i en Crist; ningú no l'honora, més aviat tothom l'injuria i se'l considera un home completament inútil, incapaç i nociu en totes aquelles coses que fan els homes. I aquell que encara no ha arribat a aquest punt i que encara no té aquests enemics que consideren neciesa, maldat i imperfecció totes les seves bones obres i les seves paraules, els seus consells i opinions, és que encara no ha arribat veritablement a Crist, llevat que s'hagi convertit en enemic de si mateix, i no s'apliqui a si mateix tot allò que els altres haurien d'aplicar-li, és a saber, que es consideri a si mateix inútil i neci en totes les seves bones paraules, les seves bones obres i la seva vida, i es reconegui plenament com a tal sense cap falsedat en el seu cor.

WA
214

4. *M'ha col·locat en llocs tenebrosos, així com els morts d'aquest món.*

Això significa: Ells són a la llum, coneguts de la gent i il·lustres, són d'aparentar i s'agraden així. A mi, en canvi, ell em fa viure en un estat de total menyspreu i sense cap consideració, com un mort que mai no es té present a ulls del món, com [el salmista] ha dit dessús [Sl 102,7]⁸⁹: «He esdevingut semblant a un corb nocturn, soc com un ocell solitari en el desert». Això és així. No hi ha cap necessitat de persones justes per a la vida ni per a cap funció. Per això tampoc es pensa en ells, i la gent no vol conèixer-los ni fer-los un reconeixement. En canvi, tothom contempla bocabadat aquells que simulen ser sants.

5. *I congoixat és en mi el meu esperit,
en mi torbat és el meu cor.*

Això vol dir: El veritable sacrifici que agrada a Déu, com s'ha dit més amunt en el quart Salm penitencial [cf. Sl 51,18]⁹⁰, és quan una ànima desconsolada és perseguida i repudiada per totes les criatures, àdhuc per ella mateixa, de manera que espera únicament i exclusiva la gràcia de Déu. Aquests són els benaventurats que ara ploren, car seran consolats [cf. Lc 6,21; Mt 5,4].

6. *He recordat els dies antics...*

Això significa: Els hipòcrites que són enaltits i brillen a la llum dels homes, que no estan afligits ni preocupats, troben llur consol i llur goig en la seva vida present i en les obres de la seva pròpia força, saviesa, justícia, i no tenen cap necessitat de Déu. Però jo, que estic del tot mancat d'aquestes coses, no conec cap altre consol més que quan recordo que Déu, temps enrere, també ha deixat tots els seus sants en la fretura i mai no n'ha salvat cap per les seves pròpies obres,

89. Es tracta del cinquè Salm penitencial (*vid. supra*, p. 156). La traducció de Luther tampoc és aquí exactament la mateixa que la donada en aquell lloc.

90. *Vid. supra*, p. 148.

facultats, coneixença o justícia, com diu el **Salm 43 [44,2-4]**: «Oh Déu, nosaltres ho hem escoltat, els nostres pares ens han explicat la gesta que tu feres en llurs dies, en els dies antics, com vas esclafar i expulsar les nacions, a fi d'establir-los a ells a les seves terres. Perquè, en veritat, no fou amb la seva espasa que van conquerir el país, no fou la seva força que els va servir d'ajuda, **sinó més aviat la teva força i la llum misericordiosa del teu rostre**, perquè així et plagué», i no perquè ells ho mereixeren.

WA
215

...he posat mos ulls en totes les teves obres...

Això vol dir: De les paraules i les obres dels homes, per molt brillants i estimades que siguin per al món, jo no en faig cas, perquè sé que no fan benaurat ningú i només són útils per aconseguir una glòria falsa i vana. De fet, tot consol, auxili i benaurança depèn només de les teves obres. Quan tu fas les nostres obres i aquestes no són pas nostres, sinó teves, aleshores elles són agradables, rectes, veritables i bones davant teu. Però aquells que no reconeixen les obres de la teva gràcia, fan i tenen en gran estima les obres de la seva pròpia llum, de la seva pròpia força i saviesa. Tanmateix, quan [el salmista] diu «en totes les teves obres», com que les obres de Déu són incomputables, cal entendre aquí que les obres que li interessin [al salmista] han de ser totes de Déu, i en cap cas vol lloar les obres de l'home. Així és: les obres humanes no valen res, sinó que solament les obres de Déu tenen valor. Per això amb aquests paraules [el salmista] descriu amb rigor el caràcter peculiar de la gràcia en contraposició amb el caràcter de la naturalesa. A més, la parauleta *meditabar*, traduïda aquí a l'alemany com «he posat mos ulls»⁹¹, significa sovint a l'Escriptura

91. D'aquest verset, Luther n'ofereix dues versions: una al Salm de la p. 177 (*Ich habe geprediget...*) i una altra en aquesta glossa (*Ich habe mein Beschauen gehabt...*). A continuació, el Doctor addueix una explicació filològica que justifica tal divergència, tot identificant la meditació amb el fet de parlar assenyadament.

predicar o parlar, com ara al **Salm 36 [37,30]**: «La boca del just expressa saviesa» (és a dir, que predica amb reflexió i prudència). De fet, d'aquesta predicació de l'obra i de la gràcia de Déu sorgeix tota la discòrdia i la persecució, de les quals [el salmista] es lamenta des-sús⁹², tot afirmant que els orgullosos no confien en la gràcia ni en les obres de Déu, sinó més aviat en l'ajut, el consell i el poder de les seves pròpies obres. Aquest és el seu pensament.

...i he ensenyat les creacions de les teves mans.

Això vol dir: Els he dit i els he fet recordar les obres de les teves mans, a fi i efecte que no estimin gaire les seves pròpies obres. Això, però, els ha fet empenyar i per això s'han tornat els meus enemics. «Les creacions de les mans de Déu» són els justos que ell fa néixer i crea mitjançant la seva gràcia. Això es produeix sense cap cooperació per part dels justos, perquè així és com són i com es fan noves creatures en Crist [cf. **2Co 5,17**]. Tanmateix, les «obres» són els actes i els patiments que Déu provoca per mitjà dels que ell ha creat d'aquesta manera: aquí sí en són cooperadors. Aquestes són les dues classes d'obres divines, de les quals també parla el **Salm 27 [28,5]**: «No han entès les obres de Déu, ni l'obra de les seves mans», etc. També el **Salm 18 [19,2]**: «Els cels prediquen la glòria de Déu, i el firmament proclama l'obra de les seves mans». Això vol dir que els apòstols prediquen només la justícia que Déu opera en nosaltres, i de cap manera aquella que els homes hi poden suscitar.

7. He estès les meves mans vers tu,...

És a dir: Com que tot depèn de la teva acció i de la teva gràcia, no em convé fer altra cosa que cercar només la teva gràcia i no estar mai segur respecte als meus actes, com sí que ho estan els meus enemics, els quals no estenen les seves mans cap a tu. De fet, les fiquen

WA
216

92. *Vid. supra*, p. 181, v. 3.

dins la barjola i no desitgen res de tu, sinó que es complauen en ells mateixos. «Estendre les mans cap a Déu» significa pregar a Déu (espiritualment, però) per tal que totes les nostres obres siguin atribuïdes a Déu.

...la mia ànima és davant teu com una terra resseca.

Així com un camp àrid té set de pluja, així la meva ànima té set de la teva gràcia, com es diu al **Salm 62 [63,1]**: «La meva ànima té set de tu». I això es produeix en virtut del reconeixement que totes les obres, sense la gràcia de Déu, son nul·les i sense cap valor, cosa que els orgullosos no creuen. Per això els seus pensaments, totes les seves paraules i doctrines rauen en les seves obres i estan plenament sadollats: no tenen set de la gràcia, no alcen les mans a Déu. La seva vida els sembla justa, com cal i del tot suficient.

8. Atén-me aviat, oh Déu, el meu esperit és sense forces.

Com ja s'ha dit dessús⁹³, una ànima desconsolada, que no troba res en si mateixa, és el sacrifici més estimat per Déu, sobretot quan clama per la seva gràcia. Perquè no hi ha res que Déu estimi més que escoltar el clam de qui té set de la seva misericòrdia. Nogensmenys, aquesta set no pot tenir-la el que troba en si mateix una bona vida en abundància, i en conseqüència no tem el judici de Déu. Ara [el salmista] declara: He tingut set i he anhelat la gràcia durant tant de temps que ja no puc més; estic cansat d'esperar. Per això ha arribat l'hora, vine aviat i escolta'm amatent. Això ha estat dit a l'efecte d'ensenyar-nos que cal esperar la gràcia de Déu amb longanimitat i no desesperar, si la seva voluntat és demorar-se'n.

*9. No giris la teva faç de mi,
que no sigui jo semblant a aquells qui davallen a l'infern.*

93. *Vid. supra*, p. 182, v. 5.

Aquesta demora de la gràcia i de l'ajuda divines fa que l'ànima tingui temor de ser abandonada i condemnada. Com més s'endinsa en aquest estat de tensió, més frisa per la gràcia i més profundament l'anhela, i en conseqüència la rep d'una manera més perfecta. Heus ací, doncs, un home veritablement conforme a Crist, un home que per dins és ple de desconsol, amb un esperit afligit, però que mai no deixa d'anhelar la gràcia i l'auxili de Déu. I, malgrat tot plegat, quan tracta de comunicar als altres aquesta creu i ensenyar-los, no només no n'obté cap compassió o imitació, sinó més aviat ingratitud i odi. I d'aquesta manera és crucificat amb Crist tant exteriorment com interiorment. Car, en la seva presumpció, els orgullosos es pensen que són semblants a aquells que van directament al cel, encara que no senten aquest temor a l'infern i aquesta set de gràcia.

10. Fes-me oir tost la teva misericòrdia,...

Això significa: Com s'ha dit dessús, al quart Salm [penitencial] [SI 51,9]: «Fes-me sentir el goig i el consol»⁹⁴. Fes que pugui escoltar allò que li diu la teva gràcia al meu cor: «Els teus pecats et són perdonats» [Mt 9,2]. És així com Déu comunica la pau al cor del seu poble. I aquest «tost» significa: afanya't, no triguís gaire, car estic cansat i no puc esperar més.

WA
217

...puix la meua esperança és en tu.

Deixa't commoure, car no cerco altre consol que no sigui en tu sol. És a dir, en el patiment, és una qüestió cabdal no cercar-hi l'ajut d'un home ni de cap creatura, sinó que hom s'aguanti i esperi amb humilitat, en l'esperança de Déu, l'ajut que ens lliuri del patiment. D'homes així, n'hi ha pocs a la terra!

11. Ensenya'm el camí per on haig de caminar,...

94. Vid. *supra*, p. 143.

El mateix ja es va dir més amunt, en el segon d'aquests salms [Sl 32,10]: «Enteniment et donaré i t'Instruiré en la via per la qual has de caminar»⁹⁵, atès que no és possible que l'home es conduïxi per si sol en la seva vida. La raó és que cal que es torni cec i que s'abandoni a Déu tenint una fe autèntica. Però aquesta fe no veu res, puix que el camí és més aviat un camí entre tenebres, del qual es diu en el Salm 17 [18,10]: «Hi ha tenebres sota els seus peus». Per això són cavalls i mules [cf. Sl 32,11] que segueixen la llum de la raó i no van més enllà d'allò que ells consideren que és just, diví i bo. I, en canvi, fugen del que se'ls presenta d'una altra manera (com ara, per mitjà de la fe).

...car a tu he elevat la mia ànima.

Això vol dir: Jo estic ja lliurat i abandonat a la teva voluntat, ja que Déu pot Instruir i guiar aquells que li lliuren i li sacrifiquen la seva ànima i es deixen guiar per ell. Però, en canvi, ell no pot guiar aquells que retenen i amaguen la seva ànima en si mateixos. Per això cal saber que l'expressió «evar l'ànima a Déu» significa sacrificar l'ànima, atès que, sota la llei, s'elevaven les víctimes cap a Déu [cf. Nm 15,20 s.; 18, 24; 31,29]. El sentit que té ara és: No et sacrifico ni plata ni or, ni vedells ni ovelles, sinó el meu cor i la meua ànima, que és l'únic que tu acceptes com a ofrena, com es diu a Pr 23[,26]: *Prebe, fili, cor tuum mihi*, «dona'm, fill meu, el teu cor». El cor, les profunditats de l'ànima, és el que Déu vol tenir. També, al Salm 118 [119,109]: *Anima mea in manibus meis semper*, «l'ànima mia sempre te l'ofereixo», «la meua ànima està en tot moment a les meves mans», és a dir: Sempre te l'ofereixo i no l'amago pas al meu pit. Aquest versicle és, doncs, la pregària més gran i més útil que l'home pot adreçar al seu Déu: Guaita, pren el meu cor i guia'm segons la teua voluntat, jo m'abandono completament a tu.

95. *Vid. supra*, p. 112.

12. *Allibera'm de mos enemies, Déu meu,...*

Això vol dir: Dels savis i dels sants, per tal que ells no triomfin pas sobre mi i no m'arrosseguin cap a ells, tot allunyant-me de tu, com es diu al **Salm 18 [19,14]**: «Si els estrangers no em sotmeten, em mantindré pur». De fet, com s'ha dit dessús⁹⁶, els perseguidors dels justos només tracten de seduir-los i arrossegar-los al seu camí, que és l'únic que els sembla recte. I, per això, necessiten la protecció i l'ajuda de Déu, per tal que puguin mantenir-se fermes mentre duri aquesta persecució. Així procedien els jueus contra els apòstols. En tots els seus atacs no cercaven altra cosa que confirmar el seu camí i la seva manera de viure d'acord amb la llei i atreure's els cristians mitjançant la violència.

WA
218

...en tu em refugio.

Ensenya'm a fer el que et plau,...

Els meus enemics no et necessiten a tu ni la teva instrucció. Per això no cerquen refugi en tu. Àdhuc m'ensenyen i em diuen el que haig de fer i volen ser els mestres de tothom, però les seves paraules no són més que mentides fantasioses. Per això guarda'm d'ells i allibera-me'n, i sigues tu el meu mestre, com diu el **Salm 119 [120,2]**: «Oh Déu, allibera la meva ànima dels llavis mentiders», és a dir, de les doctrines falses i de les llengües sornegueres, que sota l'aparença de la veritat ensenyen l'error. També en l'actualitat són força nombrosos aquesta mena de predicadors al si de la cristiandat. Són pocs els que prediquen allò que és fonamental.

...car tu ets el meu Déu.

Això significa: No em faig un ídol de la meva saviesa i justícia, com fan els meus enemics, sinó que m'aferro a la teva gràcia i rebo de tu la saviesa i la justícia, que estan en tu i perduren eternament.

96. *Vid. supra*, p. 156–157, v. 7 a 9, i p. 181, v. 3.

13. *Que el teu bon esperit em guiï pel camí recte,...*

No permetis que ells [sc. mos enemics] em guiïn, o que mai ho faci cap home, perquè em condueixen per camins sinuosos i el teu esperit, el maligne, els governa. Cal notar que tots dos esperits són de Déu, el bo i el maligne. El maligne, Déu el dona als orgullosos, com està escrit referint-se a Saül [cf. 1Sa 16,14; 18,10], que l'esperit maligne de Déu el governava, és a dir, l'esperit irat i enfurismat amb què ells defensen el seu dret i la seva veritat, i persegueixen els bons. Així es diu també a Rm 11[8]: «Déu els ha donat un esperit d'odi i d'ira». En canvi, l'esperit bo és l'Esperit Sant que fa que els cors siguin amables, dòcils i benignes. Aquests cors van pel camí recte, on en totes les coses no cerquen més que Déu i no pas ells mateixos. *...per mor del teu nom, oh Déu meu, fes que visqui en la teva justícia.*

Això vol dir: Que el teu nom sigui honorat. Però el seu nom és honorat quan es confessa que Déu dona la vida i la justícia per gràcia, sense mèrit. Llavors es pot afirmar: Déu és un Déu bondadós, un Déu de gràcia i de misericòrdia. Aquests són els seus noms, que han de ser exalçats. Però, els qui es justifiquen a si mateixos, el que fan és honorar els seus propis noms. Volen ser vivificats igualment en la seva pròpia justícia. Per això no estimen la justícia divina, que Déu concedeix al pecador mitjançant la seva gràcia, i amb la qual Déu el vivifica en la justícia que ell li ha donat en la veritat. Per això [el salmista] no diu: «Dona'm la recompensa de la meva justícia», sinó: «Fes que visqui en la teva justícia». I així és com hauria de pregar qualsevol cristià, perquè, si és un cristià autèntic, sap que la justícia exterior de les obres és un mer engany.

14. *Treu de la persecució la mia ànima...*

WA
219

[El salmista] no prega només que sigui preservat dels seus enemics, els grans justos, sinó que també sigui arrencat, en definitiva,

d'entre ells. En efecte, tot i que els justos són preservats enmig dels seus enemics, tanmateix, romanen com a captius en poder dels seus enemics fins que o bé siguin alliberats, o bé els seus enemics siguin convertits i esdevinguin els seus amics.

...i, en la teva misericòrdia, destrueix mos enemics.

Això significa: A causa de la teva misericòrdia i de la teva gràcia, perquè aquestes siguin celebrades i reconegudes. A aquesta lloança i a aquest reconeixement s'oposen constantment i amb vehemència els meus enemics, els quals enalteixen la seva pròpia justícia i es van-ten de la seva pròpia saviesa.

15. I aniquila tots aquells qui tribulen la mia ànima,...

Aquests són els presumptuosos⁹⁷ que intenten capturar les ànimes dels justos amb el seu llaç i amb el seu error, com es diu al **Salm 123 [124,7]**: «El llaç fou trencat, i ens hem escapar». Per això el text hebreu (segons la traducció de sant Jeroni) diu: «Tots aquells que lliguen o capturen la meua ànima».

...perquè jo soc servent teu.

Això significa: Jo visc per la gràcia i per aquesta raó tota la meua vida està al teu servei i no pas al meu. Perquè jo ja no em cerco a mi mateix, sinó que et cerco a tu i allò que et pertany. Però això no ho poden fer aquells que viuen en la seva pròpia justícia. Ans al contrari, aquestes persones se serveixen a si mateixos i cerquen allò que és seu en totes les coses.

Potser algú em podrà dir: ¿és que no saps fer res més que parlar de la justícia, de la saviesa i de la força humanes i interpretar sempre l'Escriptura sobre la base de la justícia i de la gràcia de Déu? ¿és que

97. *Eigendünkler*, és a dir, *sui admiratione captus* (cf. DWB 3, 97).

no saps fer altra cosa que pinçar sempre la mateixa corda de la lira i cantar-nos tota l'estona la mateixa cançó⁹⁸? Responc: Que cadascú tingui cura de si mateix! Pel que a mi respecta, confesso que sempre que a l'Escriptura he trobat menys de Crist, mai no m'he quedat del tot satisfet. Però sempre que hi he trobat més de Crist, mai no m'he tornat més pobre, de manera que em sembla igualment vertader que Déu, l'Esperit Sant, no coneix ni vol conèixer més que Jesucrist. I per això es refereix a Jesucrist en aquests termes [Jn 16,13-14]: «Ell em glorificarà, no parlarà pel seu compte, sinó que agafarà del que és meu i us ho farà saber». Crist és la gràcia de Déu, la seva misericòrdia, la seva justícia, la seva veritat, la seva saviesa, la seva força, la seva consolació i la seva salvació, que Déu ens ha atorgat sense cap mèrit per part nostra. Crist, sostinc, no és *causaliter*⁹⁹ (com alguns afirmen amb cegues paraules), volent dir amb això que ens confereix la justícia restant fora de nosaltres, ja que una justícia així seria més aviat una justícia morta. En realitat, mai no se n'atorga, la veritable justícia, si el mateix Crist no és present en nosaltres, de la mateixa manera que no pot haver-hi la resplendor del sol i la calor del foc si no hi són presents el sol i el foc¹⁰⁰.

Ara alguns prenen a la lleugera aquestes paraules sobre la gràcia i diuen temeràriament: ¿Qui no sap que sense la gràcia no hi ha res de bo en nosaltres?, i es pensen que han entès això perfectament. I

WA
220

98. Dita proverbial (cf. Wander 3, 183, n. 60).

99. Lit. «causalment», «en sentit causal», és a dir, Crist no és la causa exterior de la nostra justícia i salvació, sinó que ell, la seva persona, és la nostra justícia. L'agustinià critica aquí aquells escolàstics que entenien l'acte de la justificació com un «acte nu d'imputació» de la justícia, sense cap referència a la presència personal de Crist (cf. Schwarz 1998: 20). Cal fer notar, però, que Luther no només col·loca la Bíblia en una posició central, sinó que alhora col·loca Crist al centre de la Bíblia, cosa que mai no s'havia fet abans (cf. Wilch 1983: 2, 18).

100. Tot aquest paràgraf ve a demostrar que Luther, el 1517, ja havia arribat a elaborar la seva pròpia doctrina de la justificació (cf. Süss 1967: 378).

és més, quan els preguntes si consideren que la seva pròpia justícia no és res, exclamen a l'instant: «És clar, n'estem segur, d'això!». És una ceguesa lamentable i greu que es pensin que estan en el més alt grau de perfecció, quan no han entès el més bàsic ni n'han tastat el gust. En efecte ¿com pot ser un home més orgullós que aquell que s'atreveix a dir que està lliure de tot orgull i de totes les males inclinacions? Car l'orgull espiritual és el pitjor i el més profund de tots el vicis, perquè ni tan sols estan nets d'inclinacions carnals i humanes. Per això cap sant ha estat mai tan agosarat com per afirmar de si mateix que, davant els seus ulls, la seva saviesa i la seva justícia són res. Ans al contrari, dissenteixen i es barallen entre ells mateixos sobre aquesta qüestió. És aleshores quan aquests hi venen amb una frase fal·laç: «Però la veritat és que la inclinació no és pas cap pecat mortal», i creuen no estar cecs, sinó que saben perfectament el que és pecat venial i pecat mortal. I, en la seva ceguesa, gairebé pretenen usurpar el lloc de Crist com a jutge. En efecte, és cert que els pecats venials no porten a la condemnaició. De fet, no hi ha pecats venials per naturalesa, sinó només aquells que Déu en la seva gràcia considera com a tals. Però aquesta consideració només la fa a aquells que no els menyspreen. Per això és força perillós parlar de pecats venials, si amb això hom tracta d'obtenir una seguretat i un fals consol que pugna contra el temor de Déu i ensenya a menysprear en secret el seu judici. Per tant, com que en el dia del Judici final l'home haurà de retre comptes «de tota paraula inútil» [Mt 12,36], ¿qui serà tan temerari com per no voler guardar-se amb temor dels pecats venials i no deplorar-los, i així, en humil temor de Déu, anhelar amb passió la seva gràcia i misericòrdia?